

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Πτυχιακή Εργασία

Προγράμματα φιλιαναγνωσίας στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες

Konstantina – Anna Stefanska (AM: 18668014)

Επιβλέπων: Κωνσταντίνος Κυπριανός

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2022

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο

Κωνσταντίνος Κυπριανός

2. Ονοματεπώνυμο

Ευτυχία Βραϊμάκη

3. Ονοματεπώνυμο

Ιωάννης Στογιαννίδης

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Konstantina Anna Stefanska, με αριθμό μητρώου 18668014 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Stefanska

Ευχαριστίες – Αφιερώσεις

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή και επόπτη της πτυχιακής αυτής εργασίας μου, Κωνσταντίνο Κυπριανό. Χάρη σε εσάς και τον τρόπο διδασκαλίας σας δεν παράτησα τη σχολή και κατάλαβα ότι ο κλάδος της Βιβλιοθηκονομίας είναι κάτι με το οποίο θα ήθελα να ασχοληθώ. Επίσης, από το διδακτικό προσωπικό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Ιωάννη Δρίβα που με βοήθησε πάρα πολύ σε δύσκολους καιρούς και δεν με άφησε να παρατήσω την προσπάθεια που έκανα στα μαθήματα του. Μακάρι να υπήρχαν και άλλοι καθηγητές σαν εσάς.

Ένα θερμό ευχαριστώ σε όλους τους φίλους μου που με βοήθησαν αλλά και με στήριξαν σε μια περίοδο γεμάτη έντασης και άγχους.

Ημερομηνία: 13/1/2022

Συγγραφέας: Konstantina Anna Stefanska

Περίληψη στα ελληνικά

Η παρούσα πτυχιακή εργασία διεξάχθηκε για αναδείξει τη σπουδαιότητα της φιλαναγνωσίας, του βιβλίου και της βιβλιοθήκης. Ο κύριος στόχος της είναι η προώθηση της φιλαναγνωσίας σε μια εποχή όπου τα smartphones έχουν γίνει προέκταση του ανθρώπινου χεριού αλλά και η ανάδειξη του βιβλίου ως ευχάριστου και ποιοτικού για τον αναγνώστη μέσου ψυχαγωγίας.

Αρχικά, θα παρουσιαστεί εν συντομία η ιστορία του βιβλίου όπως επίσης και θα γίνει λόγος για τις βιβλιοθήκες, τα είδη των βιβλιοθηκών και το πόσο αναγκαίες, ωφέλιμες και σημαντικές είναι για την κοινωνία.

Στη συνέχεια, η εργασία αυτή μέσα από έρευνες που διεξήχθησαν θα αποκαλύψει τις θετικές επιδράσεις που έχει η φιλαναγνωσία στους νέους και τα παιδιά, στους ενήλικες και στους ηλικιωμένους. Τέλος, θα εξεταστούν τα προγράμματα φιλαναγνωσίας που γίνονται σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο για να αναδειχθεί η σπουδαιότητα τους στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ ανθρώπου και βιβλίου όπως και του ανθρώπου και βιβλιοθηκών.

Λέξεις Κλειδιά: Φιλαναγνωσία, Βιβλιοθήκη, Βιβλίο, Προγράμματα φιλαναγνωσίας, Δημοτική Βιβλιοθήκη, Αναγνωστικές συνήθειες, Βιβλιοφιλία, Ανάγνωση

Περίληψη στα αγγλικά

The present thesis was conducted to highlight the importance of reading, the book and the library. Its main goal is to promote literacy in an age where smartphones have become an extension of the human hand but also to highlight the book as a pleasant and quality medium for the reader.

First, the history of the book will be briefly presented as well as the history of libraries, the types of libraries and how necessary, beneficial and important they are to society.

Subsequently, this work, through research conducted, will reveal the positive effects that literacy has on young people and children, adults and the elderly. Finally, the literacy programs that take place in Municipal Libraries around the world will be examined in order to highlight their importance in improving the relationship between people and books as well as people and Libraries.

Keywords: Literacy, Library, Book, Literacy programs, Municipal Library, Reading habits, Reader development, Reading

Πίνακας περιεχομένων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ.....	II
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	III
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ – ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	V
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ.....	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	IX
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	X
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	XI
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 ΠΛΑΙΣΙΟ, ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	1
1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	2
1.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	3
1.4 ΟΡΙΣΜΟΙ	4
1.5 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....	6
2.1 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.....	6
2.2 ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	7
2.3 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	9
2.4 ΕΪΔΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	13
2.5 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	15
2.5.1 <i>Σεξισμός, γυναικεία δικαιώματα και ισότητα των φύλων</i>	<i>16</i>
2.5.2 <i>ΛΟΑΤ+ κοινότητα.....</i>	<i>17</i>
2.5.3 <i>Προσφυγιά και μετανάστευση.....</i>	<i>18</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ.....	20
3.1 ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΔΕΝ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ;.....	20
3.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ.....	21
3.2.1 <i>Οφέλη για τους νέους και τα παιδιά.....</i>	<i>22</i>
3.2.2 <i>Οφέλη για τους ενήλικες.....</i>	<i>26</i>

3.2.3	Οφέλη για την τρίτη ηλικία	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ	30
4.1.1	Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας	32
4.1.2	Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της υπόλοιπης Ευρώπης	36
4.1.3	Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ασίας.....	40
4.1.4	Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Αμερικής	44
4.1.5	Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Αφρικής.....	48
4.1.6	Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Αυστραλίας.	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	54
5.1	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	54
5.2	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	67
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	69
	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	74
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	77

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1: Η Δύναμη του έντυπου βιβλίου το 2021 (Wheelwright, 2022)	8
Εικόνα 2: Η αρχή της Βίβλου του Γουτεμβέργιου: Τόμος 1, Παλαιά Διαθήκη (Gutenberg, 1455)	11
Εικόνα 3. Μουσική βιβλιοθήκη στο Χαλ (Chandler, 2017).....	15
Εικόνα 4. Παρουσίαση βιβλίου σε μια λέσχη βιβλίου στη Μινεσότα (Kevo, 2009) ..	25
Εικόνα 5. Παιδιά της Νότιας Καρολίνας προωθούν τη φιλαναγνωσία (South Carolina State Library, 2014)	32
Εικόνα 6. Το εσωτερικό της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Πόρτο (Vysotsky, 2015)	38

Πίνακας Σχημάτων

Σχήμα 1. Πόσο χρονών είστε;	55
Σχήμα 2. Που μένετε;	56
Σχήμα 3. Σας αρέσει το διάβασμα;.....	56
Σχήμα 4. Πόσες ώρες αφιερώνετε την εβδομάδα στην ανάγνωση;	57
Σχήμα 5. Αν δεν σας αρέσει η ανάγνωση, μπορείτε να εξηγήσετε γιατί;	58
Σχήμα 6. Είστε μέλος κάποιας Δημοτικής Βιβλιοθήκης;	58
Σχήμα 7. Αν δεν είστε μέλη, γιατί;.....	59
Σχήμα 8. Οργανώνει η βιβλιοθήκη σας προγράμματα φιλιαναγνωσίας;	60
Σχήμα 9. Πήρατε μέρος σε κάποιο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας;	63
Σχήμα 10. Γιατί δεν συμμετείχατε στις δράσεις φιλιαναγνωσίας της Βιβλιοθήκης; ..	64
Σχήμα 11. Αν πήρατε μέρος έστω μια φορά σε μια δράση φιλιαναγνωσίας, πόσο ικανοποιημένος νιώσατε;.....	65
Σχήμα 12. Η εμπειρία αυτή ενδυνάμωσε τη σχέση σας με τα βιβλία;.....	65

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1. Μπορείτε να εξηγήσετε τι κάνει η βιβλιοθήκη για να προωθήσει τη φιλιαναγνωσία;	61
Πίνακας 2. Μπορείτε να περιγράψετε την εμπειρία σας με λίγα λόγια;	66

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Όλοι θα έπρεπε να γνωρίζουμε πόσο σπουδαία και αξιόλογα είναι τα βιβλία και γιατί η ανάγνωση θα έπρεπε να αποτελεί μια καθημερινή δραστηριότητα στη ζωή του ανθρώπου. Στην πορεία θα διαπιστώσουμε τον σημαντικό ρόλο της βιβλιοθήκης σε μια κοινωνία και τι μπορεί να προσφέρει στον χρήστη.

Θα μάθουμε τι σημαίνει ο όρος φιλιαναγνωσία και ποια είναι τα οφέλη της ανάγνωσης τόσο για τους νέους και τα παιδιά όσο για τους ενήλικες. Θα αναφερθούμε και στα προγράμματα φιλιαναγνωσίας ανά τον κόσμο και στις θετικές επιδράσεις που έχουν στους ανθρώπους ανεξαρτήτως ηλικίας.

1.1 Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της πτυχιακής εργασίας

Είναι γνωστό πως ζούμε σε μια εποχή όπου οι έξυπνες συσκευές έχουν γίνει ο καθημερινός μας σύντροφος σε βαθμό που δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς αυτές. Το 2022, έρευνα έχει αποκαλύψει πως ένας μέσος Αμερικανός μπορεί να κοιτάξει το κινητό του περίπου 344 φορές μέσα στην ημέρα (Wheelwright, 2022). Αυτό υποδεικνύει ότι τα smartphones έχουν γίνει πλέον προέκταση του ανθρώπινου χεριού. Είναι ο λόγος που ο άνθρωπος αποσπάται από τα άλλα πιο ποιοτικά είδη ψυχαγωγίας.

Στόχος και σκοπός, λοιπόν, της εργασίας είναι να προωθήσει την ανάγνωση και να αναδείξει τη σπουδαιότητα των βιβλιοθηκών. Δεν είναι λίγοι αυτοί που δεν αντιλαμβάνονται ότι οι βιβλιοθήκες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ενός ισχυρού δεσμού με την κοινωνία ήδη από την αρχαιότητα. Εξάλλου, δεν είναι τυχαίο ότι ο R. David Lankes (2012), ο διευθυντής της Σχολής Βιβλιοθηκονομίας και Επιστημών Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Τέξας, μιλώντας για τις βιβλιοθήκες, είπε: *«Οι κακές βιβλιοθήκες δημιουργούν συλλογές, οι καλές βιβλιοθήκες δημιουργούν υπηρεσίες, οι σπουδαίες βιβλιοθήκες δημιουργούν κοινότητες»*.

Το βιβλίο, από την άλλη, εκτός από ένα εργαλείο μάθησης μπορεί να αποτελέσει και ένα ισχυρό εφόδιο για την καταπολέμηση του άγχους και της κατάθλιψης. Επιπλέον, μπορεί να αποτελέσει μια όμορφη συντροφιά, να σε ταξιδέψει σε μέρη μακρινά αλλά

και σε φανταστικούς κόσμους και να διεγείρει τη φαντασία σου. Ο άνθρωπος που δεν διαβάζει ποτέ ζει μία ζωή, ενώ ο αναγνώστης πριν πεθάνει έχει ζήσει άπειρες. Με τόσα είδη βιβλίων που κυκλοφορούν στην αγορά είναι εύκολο για τον καθένα να βρει το ανάγνωσμα που του ταιριάζει.

Επιπλέον, στόχος της πτυχιακής αυτής είναι να ενημερώσει τον κόσμο για τα προγράμματα φιλαναγνωσίας μέσα από τα παραδείγματα δράσεων των Δημοτικών Βιβλιοθηκών ανά τον κόσμο. Με άλλα λόγια, να ενθαρρύνει τους βιβλιοθηκονόμους να διεξάγουν τέτοια προγράμματα στις βιβλιοθήκες και από την άλλη να ενθαρρύνει και την κοινωνία να παίρνει μέρος σε αυτά. Ο Γάλλος συγγραφέας, Βίκτωρ Ουγκώ, είπε πως όταν ένα σώμα δεν τρώει, χάνει βάρος. Έτσι, λοιπόν, και το πνεύμα όταν δεν θρέφεται με βιβλία χάνει βάρος.¹

1.2 Μεθοδολογία

Για την επίτευξη των στόχων διεξάχθηκε μια διαδικτυακή έρευνα. Η έρευνα αυτή έγινε με τη μορφή ερωτηματολογίου το οποίο υλοποιήθηκε στην πλατφόρμα Google Forms. Έγινε χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου γιατί υπήρχε, πρώτα από όλα, πίεση χρόνου. Το διαδικτυακό ερωτηματολόγιο είναι πρακτικό, εύκολο στην υλοποίηση και απαιτεί ελάχιστο χρόνο για να απαντηθεί. Επίσης, αφού η έρευνα γίνεται σε διεθνές επίπεδο, το ερωτηματολόγιο μπορεί να φτάσει χωρίς κανένα κόστος σε μεγάλο εύρος ανθρώπων εκτός και εντός των συνόρων της χώρας. Το ερωτηματολόγιο επιτρέπει εύκολη ανάλυση αποτελεσμάτων, αλλά και ανωνυμία.

Σκοπός της έρευνας, αρχικά, ήταν η αποτίμηση των αναγνωστικών συνηθειών των ερωτηθέντων. Στη συνέχεια, έπρεπε να εντοπίσουμε πόσοι από αυτούς είναι μέλη Δημοτικών Βιβλιοθηκών και τέλος αν γνωρίζουν τι είναι τα προγράμματα φιλαναγνωσίας και αν αυτά διεξάγονται στις βιβλιοθήκες που είναι μέλη.

¹ Παράφραση του: “Το διάβασμα είναι όπως η τροφή και το νερό. Το πνεύμα που δεν διαβάζει χάνει βάρος, όπως ένα σώμα που δεν τρώει.”

Στην περίπτωση που οι συμμετέχοντες στην έρευνα είχαν πάρει μέρος σε κάποιο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας έπρεπε να εξηγήσουν την εμπειρία που είχαν και τι συναισθήματα τους προκάλεσε. Επίσης, έγιναν ερωτήσεις για το τι κέρδισαν από την εμπειρία αυτή και αν θα ξαναέπαιρναν μέρος σε τέτοιο ή παρόμοιο πρόγραμμα. Από την άλλη, όσοι συμμετέχοντες δεν πήραν μέρος σε πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας παρόλο που ήξεραν ότι διεξάγεται, έπρεπε να απαντήσουν τι τους αποθάρρυνε από τη συμμετοχή. Το σχέδιο του ερωτηματολογίου βρίσκεται στο [Παράρτημα](#).

Η έρευνα έγινε σε διεθνές επίπεδο για να γίνει σύγκριση μεταξύ των προγραμμάτων φιλιαναγνωσίας των Δημοτικών Βιβλιοθηκών του κόσμου με αυτών της Ελλάδας. Επιπλέον, δεν υπήρχε κάποιος ηλικιακός περιορισμός καθώς η έρευνα είχε ως στόχο την αποτίμηση των συνηθειών τόσο των παιδιών και των νέων ανθρώπων όσο και των ενηλίκων και της τρίτης ηλικίας. Επιπρόσθετα, εκτός από το ερωτηματολόγιο, εντοπίστηκαν στο διαδίκτυο και βιβλιογραφικές πηγές σε περίπτωση που υπήρχαν ελλιπής πληροφορίες σε κάποιο από τα ζητούμενα.

Σε συνδυασμό με τις βιβλιογραφικές πηγές το ερωτηματολόγιο ήταν μια ασφαλής επιλογή στις δύσκολες αυτές ημέρες καθώς δεν υπήρχε επαφή με τους ερωτηθέντες άρα δεν υπήρχε κίνδυνος διάδοσης του κορονοϊού.

1.3 Περιορισμοί

Η πτυχιακή εργασία, όπως άλλωστε ορίζει και ο τίτλος της, θα περιοριστεί στα προγράμματα φιλιαναγνωσίας που διεξάγονται μόνο στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο. Δεν θα γίνει καμία αναφορά για τις δράσεις των Δημόσιων Βιβλιοθηκών παρόλο που είναι γνωστό πως η διάκριση μεταξύ Δημοτικής και Δημόσιας Βιβλιοθήκης είναι κάτι που ανταποκρίνεται μόνο στην ελληνική πραγματικότητα και δεν υφίστανται σε καμία άλλη, σχεδόν, χώρα.

Επίσης, η εργασία ξεκίνησε με πολλές φιλοδοξίες αλλά στην πορεία κάποια πράγματα και καταστάσεις στάθηκαν εμπόδιο στο να προωθηθεί το ερωτηματολόγιο σε κατοίκους της Αφρικής και της Αυστραλίας. Λόγω ελλιπών δεδομένων και για να

καλυφθούν τα κενά έγιναν διαδικτυακές έρευνες, σε ιστοσελίδες βιβλιοθηκών των δυο αυτών ηπειρών αλλά και σε όποια άλλη πηγή θεωρήθηκε χρήσιμη και αξιόπιστη.

Ο όρος βιβλίο για χάρη της εργασίας περιλαμβάνει όλα τα είδη των βιβλίων, συμπεριλαμβανομένου των επιστημονικών βιβλίων, των comics, των manga και των περιοδικών εκδόσεων.

1.4 Ορισμοί

- **Φιλαναγνωσία**

Ο όρος φιλαναγνωσία δύσκολα συναντάται σε άλλες γλώσσες και υπάρχει πρόβλημα στη μετάφραση του. Ο όρος φιλαναγνωσία αποτελείται από δυο συνθετικά: «φιλία» + «ανάγνωση» και δηλώνει την αγάπη που έχει κάποιος για την ανάγνωση.

- **Φιλαναγνώστης**

Ως φιλαναγνώστη ορίζουμε το άτομο που τρέφει ιδιαίτερη αγάπη για την ανάγνωση.

- **ΛΟΑΤ+ κοινότητα**

Ο όρος ΛΟΑΤ+ κοινότητα χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει τα μη ετεροφυλοφιλικά άτομα και είναι αρκτικόλεξο που προέρχεται από τους όρους λεσβία, Ομοφυλόφιλος, Αμφιφυλόφιλος και Τρανς. Επίσης, είναι δυνατό ο όρος αυτός να αναγράφεται και ως ΛΟΑΤΚ+ ή ΛΟΑΤΙ+ γιατί συμπεριλαμβάνει τα queer ή τα ιντερσέξουαλ άτομα.

- **ISBN**

Το ISBN (International Standard Book Number) είναι ο Διεθνής πρότυπος αριθμός βιβλίου που προσδιορίζει μονοσήμαντα ένα βιβλίο. Στην Ελλάδα, ο οργανισμός που είναι υπεύθυνος για την έκδοση του ISBN είναι η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας.

- **Πληροφοριακή παιδεία**

Η πληροφοριακή παιδεία ή αλλιώς πληροφοριακός γραμματισμός ορίζεται ως το σύνολο των δεξιοτήτων αναγνώρισης των πληροφοριακών αναγκών και εντοπισμού, αξιολόγησης, χρήσης και δημιουργίας πληροφοριών μέσα σε πολιτιστικά και κοινωνικά πλαίσια (International Federation of Library Associations and Institutions, 2005).

1.5 Οργάνωση Κεφαλαίων

Η θεματολογία των κεφαλαίων θα αφορά τα βιβλία, τις βιβλιοθήκες και τη φιλαναγνωσία. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλυθεί εν συντομία η ιστορία του βιβλίου και των βιβλιοθηκών. Είναι σημαντικό, επίσης, να γίνει αναφορά στα είδη των βιβλιοθηκών αλλά και στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στη ζωή των πολιτών.

Στη συνέχεια, το επόμενο κεφάλαιο θα αφιερωθεί στα οφέλη της φιλαναγνωσίας και θα χωριστεί σε τρεις υποενότητες που θα αφορούν:

1. τα οφέλη της ανάγνωσης για τους νέους και τα παιδιά
2. τα οφέλη της ανάγνωσης για τους ενήλικες και
3. τα οφέλη φιλαναγνωσίας για τα άτομα τρίτης ηλικίας.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνει λόγος για προγράμματα φιλαναγνωσίας στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες του κόσμου. Το κεφάλαιο αυτό όπως και το προηγούμενο θα χωριστεί σε ενότητες που θα αφορούν κάθε ήπειρο ξεχωριστά.

Τέλος, θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας που έγινε για την εκπόνηση της εργασίας και θα γίνει μια σύγκριση των προγραμμάτων φιλαναγνωσίας σε διεθνές επίπεδο σε σχέση με τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας.

Κεφάλαιο 2. Το βιβλίο και η βιβλιοθήκη

2.1 Ιστορία του βιβλίου

Από τη στιγμή που η παρούσα πτυχιακή εργασία, αναφέρεται στη φιλιαναγνωσία θα ήταν συνετό να αρχίσει με μια αναδρομή στην ιστορία του βιβλίου και των βιβλιοθηκών. Το βιβλίο έπεται τη πολιτιστική εξέλιξη των κοινωνιών και γεννήθηκε για να καλύψει τις ανθρώπινες ανάγκες ως προς τη διάσωση των γραπτών μαρτυριών θρησκευτικού, εμπορικού ακόμα και συναισθηματικού περιεχομένου.

Με την ανακάλυψη της γραφής δημιουργήθηκε η ανάγκη να βρεθεί ένα μέσο στο οποίο οι άνθρωποι θα κατέγραφαν τις πληροφορίες για να εξυπηρετήσουν τις καθημερινές τους ανάγκες. Αρχικά, η γραφή χαράσσονταν σε πινακίδες που ονομάζονταν αλλιώς και πίνακες. Οι πίνακες / πινακίδες δεν ήταν τίποτα άλλο από πέτρινες ή πήλινες πλάκες οι οποίες χαράσσονταν για να αποτυπωθούν τα σύμβολα. Τέτοιες πλάκες χρησιμοποιούνταν από λαούς της Μεσοποταμίας (π.χ. Σουμέριους) για να αποτυπωθούν ως επί των πλείστων πληροφορίες εμπορικού, διοικητικού και θρησκευτικού περιεχομένου (Clayton, χ.χ.).

Ύστερα, στην Αίγυπτο, λόγω της άνθισης του φυτού που ονομαζόταν πάπυρος κοντά στον ποταμό Νείλο, εφευρέθηκε ο πάπυρος. Τα βιβλία από πάπυρο είχαν τη μορφή ρολού και χρησιμοποιούνταν τόσο από τους Αιγυπτίους όσο και από τους Ρωμαίους και τους Έλληνες. Σε αντίθεση, με τις πλάκες που ήταν πιο ανθεκτικές, ο πάπυρος δεν ξεπερνούσε τα 100 χρόνια ζωής σε τόπους όπου κυριαρχούσαν υγρά κλίματα για αυτό και η παραγωγή του σταμάτησε οριστικά το 10^ο αιώνα μ.Χ.

Λόγω του προβλήματος με την υγρασία και την ευθραυστότητα του παπύρου, οδηγηθήκαμε στην εφεύρεση της περγαμηνής. Η περγαμηνή κατασκευάστηκε στην Πέργαμο από επεξεργασμένο δέρμα προβάτου, μοσχαριού ή κατσίκας, είχε αντοχή στον χρόνο και οι πληροφορίες όχι μόνο μπορούσαν να γραφτούν και από τις δυο μεριές του δέρματος αλλά και να ξυθούν τα γράμματα για να επαναχρησιμοποιηθεί (Britannica, 2014).

Αυτές, αρχικά όπως και ο πάπυρος είχαν τη μορφή κυλίνδρου αλλά σταδιακά αυτή η ιδέα εγκαταλείφθηκε και γεννήθηκε καινούργια: ο κώδικας. Ο κώδικας θεωρείται

ο πρόγονος του βιβλίου και αποτελεί απλά ένα σύνολο φύλλων τα οποία είναι ραμμένα σε ξύλινες πλάκες σχηματίζοντας ένα τετράδιο. Κατά τον Lesky (1981) ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες οι οποίοι οδήγησαν στην προτίμηση της περγαμηνής αντί του παπύρου είναι ότι οι κώδικες κυριαρχούσαν στις χριστιανικές εκκλησίες. Οι τιμές του παπύρου είχαν εκτοξευτεί στα ύψη ενώ οι περγαμηνές / κώδικες ήταν πιο προσιτοί στις φτωχές τάξεις των χριστιανών.

Τέλος, από την περγαμηνή περάσαμε στο χαρτί. Το χαρτί εφευρέθηκε από τους Κινέζους το 105 μ.Χ. και χρησιμοποιείται έως σήμερα. Η μεγαλύτερη εξέλιξη στον χώρο του βιβλίου έφερε η ανακάλυψη του χαρτιού αλλά και της τυπογραφίας. Η τυπογραφία ξεκίνησε τον 15^ο αιώνα με την κατασκευή του πιεστηρίου από τον Γουτεμβέργιο (Febvre και Martin, 1997). Η τυπογραφία επέτρεψε τη μαζική παραγωγή βιβλίων και αντικατέστησε τη μέθοδο που χρησιμοποιούσαν έως τότε οι Έλληνες, Ρωμαίοι κ.α.: την αντιγραφή των βιβλίων με το χέρι. Το πρώτο βιβλίο που τυπώθηκε από τον Γουτεμβέργιο ήταν, κατά τον Davies (1996), η Βίβλος και ακολούθησαν άλλα τεκμήρια θρησκευτικού κατά κύριο λόγο περιεχομένου.

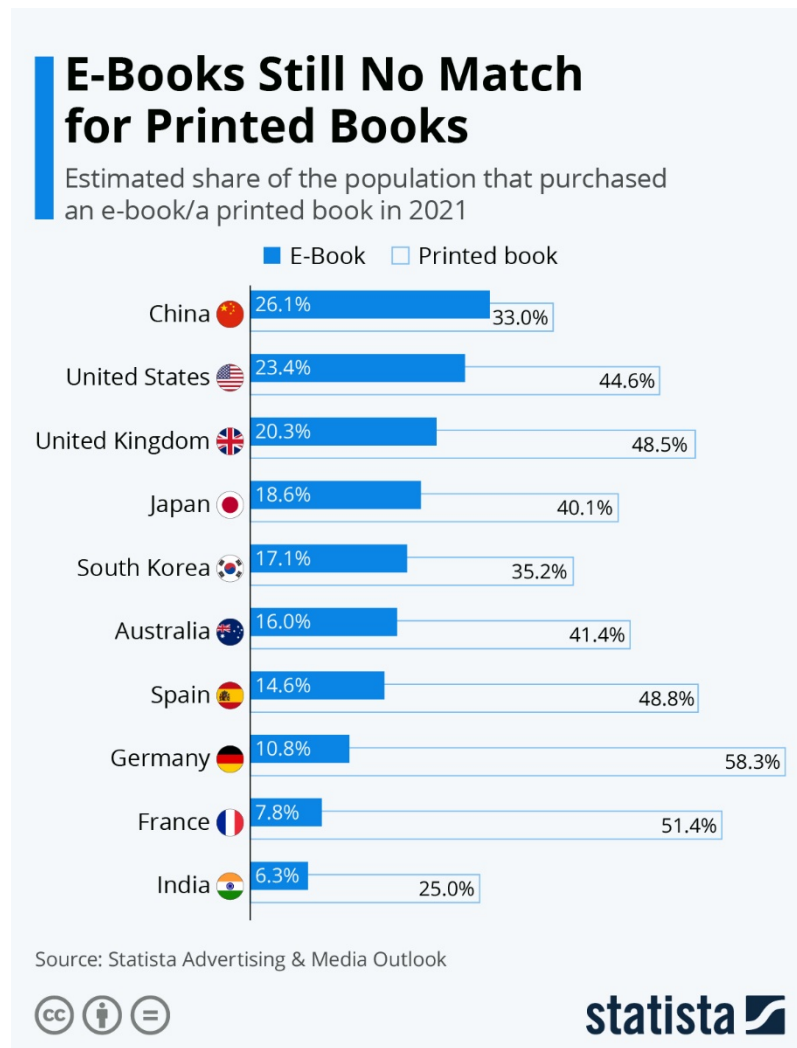
Επιπλέον, η τυπογραφία συνέβαλε στη γρήγορη μετάδοση και ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών άρα και τη ραγδαία μετάδοση της γνώσης και τη διεύρυνση της πνευματικής καλλιέργειας, ανοίγοντας τον δρόμο στην περίοδο της Αναγέννησης. Το βιβλίο έγινε για πρώτη φορά προσιτό στο ευρύ κοινό καθώς μέχρι τότε θεωρούνταν πολυτέλεια (Ασκούνης, 2019)

Κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης η παραγωγή βιβλίων άκμασε. Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την εφεύρεση καλύτερων και ταχύτερων τρόπων μαζικής παραγωγής βιβλίων, το κόστος παραγωγής έπεσε και ο αριθμός των αντιτύπων που παράγονταν όλο και αυξανόταν. Τα βιβλία κόστιζαν πολύ λιγότερο και έτσι περισσότερος κόσμος μπορούσε να τα αγοράσει, να τα διαβάσει και να ανοίξει τους πνευματικούς του ορίζοντες.

2.2 Το βιβλίο στην εποχή της τεχνολογίας

Η τεχνολογία, που υπήρξε καθοριστικός παράγοντας της αύξησης της παραγωγής βιβλίων, τον 20^ο αιώνα άρχισε να αποτελεί απειλή. Η τηλεόραση και τα ΜΜΕ, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και το Διαδίκτυο απείλησαν το βιβλίο σαν μέσο διάδοσης

ιδεών και πληροφοριών. Παρόλο που οι άνθρωποι που προτιμούν το βιβλίο από τα άλλα μέσα που ειπώθηκαν πρωτίτερα είναι λιγότεροι, τελικά η εξέλιξη της τεχνολογίας δεν κατάφερε να εξαλείψει το παραδοσιακό βιβλίο όπως φαίνεται και στην [Εικόνα 1](#).

Εικόνα 1: Η Δύναμη του έντυπου βιβλίου το 2021 (Wheelwright, 2022)

Τον 21^ο αιώνα το βιβλίο εξελίχθηκε και πλέον εκτός από την έντυπη μορφή μπορούμε να το βρούμε και σε ηλεκτρονική/ψηφιακή μορφή. Τα ηλεκτρονικά βιβλία που ονομάζονται και αλλιώς e-books έφεραν επανάσταση στον χώρο των βιβλίων όπως και τα ηχητικά βιβλία (audiobooks). Οι άλλες αυτές μορφές βιβλίων έκαναν την ανάγνωση πιο εύκολη σε άτομα με αναπηρία αλλά και έγιναν αγαπητά από μικρά παιδιά καθώς κάνουν την ανάγνωση πιο ζωντανή.

Μερικά από τα πλεονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου (e-book) που αξίζουν να αναφερθούν είναι ότι δεν χρειάζονται πρώτες ύλες όπως χαρτί για την κατασκευή

τους και έτσι δεν προκαλούνται ζημιές στο περιβάλλον τουλάχιστον όσον αφορά την αποδάσωση.

Τα ψηφιακά βιβλία δεν φθείρονται τόσο εύκολα όπως το έντυπο βιβλίο. Προτιμώνται σε περιπτώσεις σπάνιων και συλλεκτικών βιβλίων έτσι ώστε να αποφευχθεί η φθορά του πολύτιμου έντυπου αντιτύπου αλλά και για να διευκολυνθεί η πρόσβαση στο κοινό.

Τέλος, ένα σημαντικό πλεονέκτημα τους είναι ότι δεν πιάνουν χώρο αλλά αποθηκεύονται στη μνήμη της συσκευής ανάγνωσης και είναι πιο εύκολη η μεταφορά τους. Σίγουρα στις διακοπές είναι πιο εύκολο να μεταφέρει κάποιος μαζί του έναν ψηφιακό αναγνώστη βιβλίων παρά μια στοίβα με βιβλία.

Παρά τα πλεονεκτήματα, όμως, υπάρχει σίγουρα ένα μεγάλο μειονέκτημα: ένα ηλεκτρονικό βιβλίο δεν θα μπορέσει ποτέ να αντικαταστήσει το έντυπο. Η μαγεία της ανάγνωσης, της αφής και της οσμής ενός βιβλίου χάνεται στην περίπτωση της ηλεκτρονικής μορφής. Ας μην ξεχνάμε πως η εικόνα μιας γεμάτης και πλούσιας βιβλιοθήκης σε ένα σπίτι ή γραφείο αποπνέει κάτι ξεχωριστό και όμορφο και μπορεί όλος αυτός ο πλούτος να κληροδοτηθεί στις επόμενες γενιές.

2.3 Ιστορία των βιβλιοθηκών

Η πρώτη γνωστή βιβλιοθήκη ιδρύθηκε τον 7ο αιώνα π.Χ. στην Νινευή του σύγχρονου Ιράκ και τη συλλογή της αποτελούσαν σφηνοειδείς πλάκες οργανωμένες κατά θέμα (Vaughan, 2021). Πέρα από επιστημονικά, θρησκευτικά και αρχαιακά έγγραφα υπήρχαν και λογοτεχνικά έργα, ένα από τα οποία σώθηκε μέχρι σήμερα και ονομάζεται «Έπος του Γκιλγκαμές» και βρίσκεται στο Βρετανικό μουσείο.

Οι λαοί της Μέσης Ανατολής ήταν πρωτοπόροι σε αυτόν τον τομέα και ύστερα ακολούθησαν οι λαοί της Δύσης. Τον 3ο αιώνα π.Χ. ιδρύθηκε η ξακουστή Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας στην οποία συλλέχτηκαν έργα λογοτεχνίας, επιστήμης, ιστορίας και μαθηματικών. Ερευνητές και μελετητές έρχονταν στη βιβλιοθήκη από όλη την Μεσόγειο για να επωφεληθούν από την πλούσια συλλογή της. Πηγές δείχνουν ότι για να μπουν τα πλοία στην Αλεξάνδρεια, κάθε καράβι έπρεπε να δίνει ως φόρο τα βιβλία του. Τα βιβλία

αυτά αντιγράφονταν και ύστερα τα πρωτότυπα βιβλία τα κρατούσε η βιβλιοθήκη και τα αντίγραφα επιστρέφονταν (Lyons, 2011). Με αυτόν τον τρόπο η βιβλιοθήκη απέκτησε μια πλούσια συλλογή και θεωρήθηκε ως η σημαντικότερη βιβλιοθήκη του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

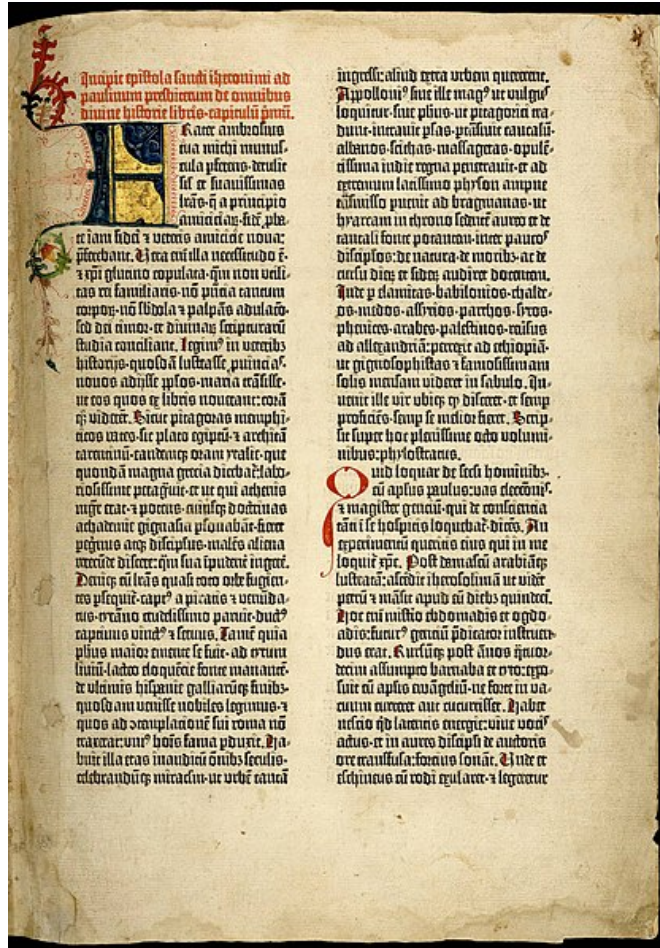
Ύστερα, γνωστή ήταν και η Βιβλιοθήκη της Περγάμου η οποία διέθετε τέσσερις χώρους από τους οποίους οι τρεις χρησίμευαν για να οργανωθεί το περιεχόμενο της βιβλιοθήκης και ο τέταρτος ήταν ο χώρος συνεδρίων και συμποσίων. Η βιβλιοθήκη της Περγάμου ανταγωνιζόταν τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας όσο αφορά την ανάπτυξη της συλλογής. Η συνέπεια αυτού του ανταγωνισμού ήταν η ανακάλυψη της περγαμηνής καθώς η Αίγυπτος για να επιβραδύνει την ανάπτυξη της βιβλιοθήκης της Περγάμου, σταμάτησε τις εξαγωγές του παπύρου σε αυτήν (Andrews, 2018).

Στην Ελλάδα, μια από τις πιο σημαντικές βιβλιοθήκες ήταν αυτή που ίδρυσε ο Αριστοτέλης στην Περιπατητική σχολή αλλά και ο Πλάτωνας στην Ακαδημία. Οι συλλογές των δυο αυτών βιβλιοθηκών δεν ανταγωνιζόταν τη συλλογή των προαναφερθέντων βιβλιοθηκών αλλά σίγουρα διευκόλυναν τους επιστήμονες της εποχής αλλά και τους μαθητές των σχολών στις έρευνες τους. Η συλλογή του Αριστοτέλη κατέληξε τελικά να εμπνέει τους Ρωμαίους καθώς μεταφέρθηκε στη Ρώμη μετά τη λεηλασία της Αθήνας από τον Σύλλα (Carvajal, 2018). Παρόλα αυτά δεν μπορούμε να αρνηθούμε ότι και οι δυο αυτές βιβλιοθήκες αποτέλεσαν πνευματικά κέντρα της εποχής.

Τον Μεσαίωνα, οι περισσότερες βιβλιοθήκες συνδέονταν με ένα μοναστήρι ή θρησκευτικό ίδρυμα (Lyons, 2011). Το περιεχόμενο αυτών των βιβλιοθηκών ήταν ως επί το πλείστον θρησκευτικά, φιλοσοφικά κείμενα και κάποια κοσμικά κείμενα Ρωμαίων συγγραφέων. Οι συλλογές των βιβλιοθηκών αυτών εμπλουτίζονταν όταν μοναχοί φοιτητές επέστρεφαν στα μοναστήρια με σημειώσεις που είχαν κάνει για την ιατρική και τη φιλοσοφία του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη.

Τον 14^ο αιώνα στην Ευρώπη άνθισαν και εξαπλώθηκαν αναγεννησιακά κινήματα που επηρέασαν την ίδρυση βιβλιοθηκών οι οποίες δεν περιείχαν τεκμήρια θρησκευτικού περιεχομένου. Τα θέματα της συλλογής ήταν μαθηματικά, ιατρική, φιλοσοφία, ιστορία αλλά παρέμεναν κλειστές στο κοινό. Μέχρι εκείνη την εποχή, όπως ειπώθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο τα βιβλία ήταν ακριβά, καθώς η αντιγραφή τους ήταν χρονοβόρα, για αυτό υπήρχαν κυρίως στα σπίτια των αριστοκρατών. Όλα αυτά άλλαξαν

με την ανακάλυψη της τυπογραφίας και η διαδικασία παραγωγής και διάδοσης των βιβλίων έγινε πιο γρήγορη. Την περίοδο της Αναγέννησης, ο ρόλος των βιβλίων αναγεννήθηκε.

Εικόνα 2: Η αρχή της Βίβλου του Γουτεμβέργιου: Τόμος 1, Παλαιά Διαθήκη (Gutenberg, 1455)

Τον 17^ο αιώνα αξίζει να αναφερθεί ότι ιδρύθηκαν οι πρώτες δημόσιες βιβλιοθήκες. Οι πηγές δείχνουν ότι η πρώτη δημόσια βιβλιοθήκη, όσον αφορά τις αγγλόφωνες χώρες, ήταν η Βιβλιοθήκη Chetham, που βρίσκεται στο Manchester (Nicholls, 2004). Όπως μπορούμε να πληροφορηθούμε από τη σελίδα της βιβλιοθήκης, αυτή ιδρύθηκε το 1653 από τον Humphrey Chetham ο οποίος πίστευε πως η γνώση είναι αυτή που θα καταπολεμήσει τη φτώχεια. Ο 17^{ος} αιώνας θεωρείται η χρυσή εποχή των βιβλιοθηκών καθώς ο αριθμός τους όλο και αυξανόταν αλλά άλλαζε και η προσβασιμότητα. Τέλος, μια δημοφιλής τάση που παρατηρήθηκε, επίσης, εκείνη την εποχή ήταν η δημιουργία βιβλίων μινιατουρών με θρησκευτικό κυρίως περιεχόμενο.

Τον 18ο αιώνα, έχουμε την εμφάνιση των πρώτων δανειστικών βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες αυτές ήταν αρχικά συνδρομητικές και στόχος τους ήταν επωφεληθούν από

τον δανεισμό έναντι χρηματικής αμοιβής (Ollé, 1979). Υπήρχαν όμως και βιβλιοθήκες που δάνειζαν βιβλία στο κοινό χωρίς κάποιο χρηματικό όφελος. Σκοπός τους ήταν απλώς να διαδώσουν την αγάπη για τα βιβλία και τα γράμματα. Η διαφορά των βιβλιοθηκών αυτών με τα άλλα είδη είναι ότι οι βιβλιοθήκες αυτές είχαν στο απόθεμά τους κυρίως βιβλία μυθοπλασίας και ότι αντικατόπτριζε τη δημόσια ζήτηση.

Οι δανειστικές βιβλιοθήκες ρίζωσαν καλά στη βρετανική κουλτούρα κατά τον 19^ο αιώνα. Πρόσφεραν φθηνή πρόσβαση στα δημοφιλή αναγνώσματα της περιόδου και αποτέλεσαν ένα μικρό βήμα προς την πνευματική απελευθέρωση των γυναικών της εποχής. Χωρίς τις βιβλιοθήκες αυτές η ανάγνωση των βιβλίων για ψυχαγωγικούς σκοπούς σίγουρα δεν θα ήταν τόσο δημοφιλής (British Circulating Libraries, χ.χ.).

Τέλος, όσον αφορά τις βιβλιοθήκες του 20^{ου} και του 21^{ου} αιώνα άρχισαν να εξελίσσονται έτσι ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες των αναγνωστών. Οι βιβλιοθήκες άρχισαν να ψηφιοποιούν το πολύτιμο και σπάνιο υλικό τους για να μπορεί το κοινό να έχει πιο εύκολη πρόσβαση σε αυτά τα τεκμήρια αποφεύγοντας τη φθορά τους. Επιπρόσθετα, έρευνες έχουν δείξει ότι πλέον το **98.9%** των βιβλιοθηκών προσφέρει ελεύθερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο στα μέλη της για να καλύψει τις ανάγκες τους, συχνά προσφέροντας και βοήθεια αλλά και προγράμματα εκπαίδευσης όσον αφορά τη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου (Bertot και Palmer, χ.χ.).

Μερικές από τις προκλήσεις με τις οποίες ήρθαν και έρχονται αντιμέτωπες οι σημερινές βιβλιοθήκες είναι αρχικά ο προϋπολογισμός. Πολλές βιβλιοθήκες και ειδικά αυτές της Ελλάδας δεν χρηματοδοτούνται επαρκώς έτσι ώστε να καλύπτονται οι αναγνωστικές ανάγκες των πολιτών. Παίρνοντας για παράδειγμα την Αισχύλειο Δημοτική Βιβλιοθήκη της Ελευσίνας, το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής της την αποτελούν δωρεές από τα μέλη της κοινότητας.

Εκτός από τον προϋπολογισμό, σίγουρα μια άλλη πρόκληση αποτελεί και η έξαρση του Covid-19. Οι βιβλιοθήκες για να μην συμβάλλουν στην αύξηση των κρουσμάτων και στη διάδοση του κορονοϊού, έμειναν κλειστές για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα αποκομμένες από τους πολίτες. Οι μόνες υπηρεσίες που μπορούσαν να προσφέρουν την περίοδο αυτή ήταν η πρόσβαση στις ψηφιακές συλλογές. Πλέον καθώς η κρίση έχει περάσει, οι βιβλιοθήκες έχουν ανοίξει τις πόρτες τους στο κοινό προσφέροντας τις υπηρεσίες τους στους πολίτες.

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας οι άνθρωποι έμαθαν να αναζητούν πληροφορίες για ένα συγκεκριμένο θέμα, πληκτρολογώντας την ερώτηση στη μηχανή αναζήτησης Google. Αυτό, όμως που αγνοούν είναι ότι στο Διαδίκτυο υπάρχει πληθώρα πληροφοριών οι οποίες δεν είναι έγκυρες. Το διαδίκτυο μπορεί να αποτελέσει ένα καλό εργαλείο όσο αφορά την αναζήτηση πληροφοριών αλλά ο χρήστης πρέπει να μάθει να ξεχωρίζει τις αξιόπιστες πηγές. Ο Neil Gaiman μίλησε για την υπερπληροφόρηση που χαρακτηρίζει την εποχή μας και τόνισε ότι παρόλο που η Google μπορεί να σου φέρει ως αποτέλεσμα της αναζήτησης εκατό χιλιάδες απαντήσεις, ο βιβλιοθηκονόμος άρα και η βιβλιοθήκη θα σου δώσει την σωστή απάντηση ή έστω θα σε κατευθύνει για να την βρεις (Indianapolis Public Library, 2010).

2.4 Είδη βιβλιοθηκών

Η βιβλιοθήκη, όπως αναφέραμε παραπάνω, είναι ένα κτήριο το οποίο περιέχει μια μεγάλη συλλογή από διάφορα είδη υλικού όπως βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, παρτιτούρες, χάρτες, βιντεοκασέτες, δίσκους κ.τ.λ. τα οποία διατίθενται στο κοινό για να ικανοποιήσει κάποιες από τις ανάγκες του και χρηματοδοτείται από έναν οργανισμό ή την πόλη.

Κρίθηκε αναγκαία η ανάλυση των ειδών καθώς κατά τη διάρκεια της έρευνας διαπιστώθηκε πως αρκετοί από τους ερωτηθέντες δεν ήξεραν να διαχωρίζουν τη διαφορά μεταξύ των διάφορων ειδών των βιβλιοθηκών.

Ξεκινώντας, οι βιβλιοθήκες μπορούν να διαχωριστούν ανάλογα με το είδος του υλικού που διαθέτουν (π.χ. ψηφιακή βιβλιοθήκη), ανάλογα με ένα θέμα (π.χ. μουσικές βιβλιοθήκες) αλλά και ανάλογα με το κοινό το οποίο εξυπηρετούν.

Όσον αφορά, λοιπόν, το κοινό που εξυπηρετούν οι βιβλιοθήκες μπορούν να χωριστούν σε:

- a) **Σχολικές βιβλιοθήκες:** Οι Σχολικές βιβλιοθήκες όπως το λέει και η λέξη βρίσκονται σε σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και συνήθως για την οργάνωση τους μεριμνούν οι καθηγητές / δάσκαλοι - εθελοντές. Το κοινό που εξυπηρετεί η σχολική βιβλιοθήκη αποτελείται από

μαθητές και καθηγητές. Εξαίρεση αποτελούν οι σχολικές βιβλιοθήκες σε περιοχές όπου δεν υφίστανται Δημόσιες βιβλιοθήκες οπότε το κοινό που εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη δεν περιορίζεται στους μαθητές και καθηγητές αλλά είναι ανοιχτή και διαθέσιμη για τον κάθε πολίτη της συγκεκριμένης περιοχής.

- b) Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες:** Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες βρίσκονται σε πανεπιστήμια, τεχνολογικά ιδρύματα αλλά και σε κολέγια. Με άλλα λόγια ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες συναντάμε σε ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. Το κοινό που εξυπηρετούν είναι οι φοιτητές / σπουδαστές αλλά και το διδακτικό προσωπικό. Το υλικό της βιβλιοθήκης ποικίλει ανάλογα με τα προγράμματα σπουδών του εκάστοτε ιδρύματος.
- c) Λαϊκές Βιβλιοθήκες:** Οι λαϊκές βιβλιοθήκες, στην Ελλάδα, ανάλογα με τον φορέα χρηματοδότησης χωρίζονται σε *Δημοτικές* και *Δημόσιες*. Οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες χρηματοδοτούνται από τον Δήμο και οι Δημόσιες από το Υπουργείο Παιδείας. Το κοινό τους είναι όλοι οι κάτοικοι της περιοχής ή του Δήμου που εξυπηρετούν. Στην ουσία τα δύο είδη βιβλιοθηκών εξυπηρετούν τους ίδιους στόχους αλλά δυστυχώς δεν απολαμβάνουν και οι δύο τα ίδια «προνόμια» λόγω του διαφορετικού φορέα χρηματοδότησης (Κορκίδη, 2003).
- d) Ειδικές βιβλιοθήκες:** Όσον αφορά τις ειδικές βιβλιοθήκες, αυτές δημιουργήθηκαν για να παρέχουν υπηρεσίες και πληροφορίες στον αναγνώστη σε συγκεκριμένα πεδία. Μερικές από τις ειδικές βιβλιοθήκες που συναντάμε στη χώρα μας είναι: ιατρικές βιβλιοθήκες (π.χ. Βιβλιοθήκη ΚΑΤ), μουσικές βιβλιοθήκες (π.χ. Μπενάκειος Βιβλιοθήκη) και βιβλιοθήκες τέχνης (π.χ. Βιβλιοθήκη Εθνικού Θεάτρου). Ειδικές βιβλιοθήκες όμως χαρακτηρίζονται και οι βιβλιοθήκες των επιχειρήσεων και εξυπηρετούν μόνο τους εργαζόμενους.

Εικόνα 3. Μουσική βιβλιοθήκη στο Χαλ (Chandler, 2017).

2.5 Σημασία των βιβλιοθηκών

Οι βιβλιοθήκες δεν είναι απλά αποθηκευτικοί χώροι γεμάτοι βιβλία και άλλα είδη υλικού αλλά αποτελούν κέντρο θεραπείας του νου και της ανθρώπινης ψυχής. Είναι προφανής ο σημαντικός ρόλος που έπαιξαν οι βιβλιοθήκες τα παλιά χρόνια. Όλα τα έγγραφα που σώθηκαν χάρη στις βιβλιοθήκες αποτελούν σημαντικές ιστορικές πηγές και συμβάλλουν στην κατανόηση της ιστορίας των προγόνων μας. Η παρουσία τους βοήθησε ώστε να φυλαχτούν και να σωθούν αξιοσημείωτα έργα, μοναδικά έγγραφα τα οποία μας πληροφορούν για τις καθημερινές ασχολίες των ανθρώπων, τις οικονομικές, πολιτικές, θρησκευτικές δραστηριότητες.

Όσον αφορά τη σύγχρονη εποχή, οι βιβλιοθήκες φέρνουν πιο κοντά τους ανθρώπους και δημιουργούν κοινότητες. Οι βιβλιοθήκες σε όλο τον κόσμο διοργανώνουν δράσεις και μέσα από αυτές υποστηρίζουν την ισότητα των φύλων, τη ΛΟΑΤ+ κοινότητα, προσπαθούν να καταπολεμήσουν τον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Οι σύγχρονες βιβλιοθήκες στηρίζουν τον άνθρωπο ανεξαρτήτως φύλου, καταγωγής, ηλικίας, σεξουαλικότητας ή θρησκείας και δεν δέχονται κανένα είδος διάκρισης.

2.5.1 Σεξισμός, γυναικεία δικαιώματα και ισότητα των φύλων

Κάθε μέρα, γυναίκες σε όλον τον κόσμο βιώνουν κακοποίηση είτε αυτή είναι λεκτική είτε σωματική, στο σπίτι, στον χώρο εργασίας τους, ακόμα και στον δρόμο. Σε πολλές χώρες η γυναίκα δεν έχει το δικαίωμα να εργαστεί, να σπουδάσει, να ονειρευτεί. Έρευνες έχουν δείξει ότι η γυναίκα συναντά προβλήματα ανισότητας ακόμα και στον τομέα υγειονομικής περίθαλψης. Πολλές φορές τα προβλήματα υγείας που έχουν οι γυναίκες παραβλέπονται όταν αυτά δεν έχουν να κάνουν με την αναπαραγωγική διαδικασία (Καφίρη, 2001).

Στόχος της κοινωνίας θα έπρεπε να είναι η επίτευξη της ισότητας μεταξύ των φύλων για να γεννηθεί μια πιο δίκαιη κοινωνία. Οι βιβλιοθήκες έρχονται, λοιπόν, για να βοηθήσουν τις γυναίκες να βρουν τη φωνή τους, να τις στηρίξουν και να τις σπρώξουν στον αγώνα για τα δικαιώματα τους.

Στην Ελλάδα, το 1984, ιδρύθηκε η Ειδική Βιβλιοθήκη Θεμάτων Ισότητας και Φύλου. Όπως αναφέρεται στη σελίδα της Βιβλιοθήκης, η αποστολή της είναι η συγκέντρωση και η διάθεση υλικού με θέματα φύλου και ισότητας ώστε να προάγεται η έρευνα. Η συλλογή της αποτελείται από βιβλία, φωτογραφίες, περιοδικά και φυλλάδια που αφορούν τη γυναικεία ιστορία, τη φεμινιστική ιδεολογία, τη θέση της γυναίκας στην Ελλάδα, την εκπαίδευση αλλά και τους ρόλους των φύλων. Η συλλογή της βιβλιοθήκης είναι πραγματικά αξιοθαύμαστη και ένα μέρος της δανείζεται στο κοινό.

Στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στη Σκωτία, το 1991 ιδρύθηκε η Γυναικεία Βιβλιοθήκη της Γλασκόβης. Η βιβλιοθήκη πέρα από την πλούσια συλλογή που διαθέτει προσφέρει υπηρεσίες στο κοινό της και διοργανώνει προγράμματα που σκοπό έχουν να βοηθήσουν τις γυναίκες σε θέματα υγείας, σεξουαλικότητας, εκπαίδευσης κτλ.

Στη Νέα Υόρκη, εδρεύει ο οργανισμός Free Black Women's Library ο οποίος διαθέτει μια κινητή βιβλιοθήκη με ράφια που ξεχειλίζουν από λογοτεχνία που έχει γραφτεί από μαύρες γυναίκες. Επίσης, ο οργανισμός αυτός διοργανώνει αρκετά εργαστήρια και προγράμματα στα οποία μπορούν να συμμετέχουν άτομα ανεξαρτήτως φύλου, εθνικότητας και ηλικίας. Παρόλο που ζούμε στο 2022 και οι αντιλήψεις της κοινωνίας έχουν εξελιχθεί, οι μαύρες γυναίκες (αλλά και οι άντρες) συνεχίζουν να αντικειμενοποιούνται, παρενοχλούνται, απειλούνται και να πέφτουν θύματα

αστυνομικής βίας. Η ιδρύτρια τονίζει στο άρθρο του NBC News ότι η ιδέα της βιβλιοθήκης και του οργανισμού γεννήθηκε για να δείξει πως οι μαύροι δεν είναι λιγότερο άνθρωποι αλλά ανθρώπινα όντα που έχουν το δικαίωμα να βγαίνουν στον δρόμο χωρίς να φοβούνται, να κάνουν όνειρα και να τα εκπληρώνουν (Adams, 2021).

2.5.2 ΛΟΑΤ+ κοινότητα

Οι βιβλιοθήκες μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο για τη ΛΟΑΤ+ κοινότητα και συγκεκριμένα για τα νεαρά μέλη της καθώς μέσα από τις πληροφορίες που έχουν οι συλλογές της βιβλιοθήκης ένα άτομο μπορεί να ανακαλύψει τι είναι, να ανακαλύψει τη σεξουαλικότητά του.

Η δημόσια βιβλιοθήκη ελκύει τα νεαρά μέλη αυτής της κοινότητας κυρίως λόγω της ανωνυμίας που δεν μπορεί να προσφέρει για παράδειγμα μια σχολική βιβλιοθήκη. Σύμφωνα με τη δήλωση της Canadian Library Association (2019) "είναι ευθύνη των βιβλιοθηκών να εγγυώνται και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε όλες τις εκφράσεις γνώσεων και πνευματικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μπορούν να θεωρηθούν αντισυμβατικές, αντιδημοφιλείς ή απαράδεκτες από την κοινωνία".

Στην Πολωνία έχει ιδρυθεί η δανειστική Βιβλιοθήκη LGBT+ η οποία έχει πλούσιο υλικό που αφορά τις διάφορες σεξουαλικότητες, υλικό για έρευνα όσον αφορά την ιστορία της κοινότητας κ.α., αλλά πάνω από όλα λειτουργεί σαν χώρος όπου τα μέλη της κοινότητας ΛΟΑΤ+ μπορούν να συναντηθούν, να γνωριστούν, να μοιραστούν εμπειρίες και συμβουλές αλλά και να διασκεδάσουν. Επίσης, η βιβλιοθήκη δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να αναζητήσουν τη βοήθεια ενός ψυχολόγου σε περίπτωση ανάγκης. Τέλος, οργανώνει πορείες στο Βρότσλαβ και φεστιβάλ ίσων δικαιωμάτων.

Δυστυχώς, δεν υπάρχουν πολλές τέτοιες βιβλιοθήκες στον κόσμο αλλά πιο στενάχωρο είναι το γεγονός ότι τουλάχιστον στην Ελλάδα τα βιβλία που εκδίδονται ή μεταφράζονται από τους εκδοτικούς οίκους και αφορούν τη ΛΟΑΤ+ κοινότητα είναι ελάχιστα. Είναι σημαντικό να κυκλοφορήσουν βιβλία με αναφορές στην ομοφυλοφιλία, την ταυτότητα φύλου κ.λπ. για να μπορέσουν τα παιδιά και οι έφηβοι να ταυτιστούν με υγιή πρότυπα και να χτίσουν αυτοεκτίμηση αλλά και να αποφευχθούν περιστατικά εκφοβισμού στα σχολεία.

Η ανάγκη τέτοιων βιβλίων είναι μεγάλη καθώς ζούμε σε μια κοινωνία που φοβάται το διαφορετικό, που τρέφεται με στερεότυπα, κάνει διακρίσεις και ασκεί βία. Στα σχολεία δεν παρέχεται σωστή ή και πολλές φορές καμία ενημέρωση πάνω στο ζήτημα της σεξουαλικότητας, της ομοφοβίας, της πατριαρχίας και τα πρότυπα που προωθεί για παράδειγμα η τηλεόραση και τα ΜΜΕ είναι άκρως απαράδεκτα. Τα βιβλία και οι βιβλιοθήκες θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του θέματος ξεκινώντας από μια σωστή ενημέρωση των παιδιών πάνω στο ζήτημα για να μην αναπαράγονται και κληροδοτούνται τα ομοφοβικά, σεξιστικά και τοξικά στερεότυπα που κυριαρχούν στην εποχή μας στις επόμενες γενεές.

2.5.3 Προσφυγιά και μετανάστευση

Παίρνοντας, ως παράδειγμα το επίκαιρο πρόβλημα της προσφυγιάς λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, μπορούμε να διαπιστώσουμε μελετώντας τα μέχρι τώρα δεδομένα και στατιστικά της UNHCR πως πάνω από 5,4 εκατομμύρια πρόσφυγες πήραν τον δρόμο της προσφυγιάς αναζητώντας βοήθεια στις γύρω χώρες. Στην Ελλάδα, το διάστημα 2014-2019, κατέφθασαν 1,2 εκατομμύρια πρόσφυγες κυρίως από την Παλαιστίνη, τη Σομαλία και το Αφγανιστάν (UNHCR, χ.χ.)

Πως όμως μια βιβλιοθήκη μπορεί να βοηθήσει τους πρόσφυγες αλλά και τους μετανάστες; Ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα που μπορεί να κάνει η βιβλιοθήκη είναι να μαζέψει υλικό, όπως βιβλία, περιοδικά, οπτικοακουστικό υλικό σε διάφορες γλώσσες για να μπορούν οι πρόσφυγες αλλά και οι μετανάστες να νιώσουν τη βιβλιοθήκη σαν έναν χώρο που τους εμπνέει ασφάλεια, εμπιστοσύνη.

Στη συνέχεια, η βιβλιοθήκη θα μπορούσε να διοργανώσει εκπαιδευτικά προγράμματα για να διευκολύνει την ένταξη των προσφύγων και μεταναστών στην κοινωνία. Για παράδειγμα, η πολυγλωσσική βιβλιοθήκη We Need Books διοργανώνει τμήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας τόσο για παιδιά όσο και για ενήλικες μετανάστες και πρόσφυγες και διαθέτει μια πλούσια συλλογή με βιβλία σε διαφορετικές γλώσσες για κάθε ηλικία.

Μια πρωτοβουλία που αξίζει να αναφερθεί και να εφαρμοστεί σε όλες τις βιβλιοθήκες είναι μια υπηρεσία όπως η FINFO. Η ιδέα αυτή γεννήθηκε στη Φινλανδία και ο στόχος της είναι να παρέχει στους πρόσφυγες και στους μετανάστες καλύτερη

πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν τα δικαιώματά τους, τις υποχρεώσεις τους, τη βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας και διεκπεραίωση γραφειοκρατικών διαδικασιών (European Commission, χ.χ.).

Το πιο σημαντικό όμως από όλα είναι η ψυχολογική υποστήριξη αλλά και η κινητοποίηση της κοινωνίας για παροχή βοήθειας στους συνανθρώπους. Πολλές βιβλιοθήκες της Πολωνίας, της Ρουμανίας αλλά και της Ουγγαρίας οργάνωσαν εράνους για να βοηθήσουν τους πρόσφυγες της Ουκρανίας αλλά και τους προσφέρουν δωρεάν πρόσβαση στο Διαδίκτυο για να μπορούν να επικοινωνούν με τις οικογένειες τους. Τελευταία αλλά εξίσου σημαντική πρωτοβουλία των βιβλιοθηκών είναι να οργανώνουν συναντήσεις για τους πρόσφυγες της Ουκρανίας για να γνωριστούν και να αλληλοστηριχτούν σε μια τόσο δύσκολη στιγμή.

Κεφάλαιο 3. Φιλαναγνωσία

Όσοι πιστεύουν πως δεν τους αρέσει η ανάγνωση, δεν έχουν βρει ακόμα το κατάλληλο βιβλίο που θα αιχμαλωτίσει την ψυχή τους και θα τους κάνει να αλλάξουν γνώμη. Με τόσα ήδη βιβλίων που υπάρχουν πλέον ο καθένας θα μπορούσε να βρει κάτι που θα του κινήσει το ενδιαφέρον. Όλα τα βιβλία έχουν κάτι να προσφέρουν. Παίρνοντας ως παράδειγμα τα βιβλία αυτοβελτίωσης, αυτά μπορούν να βοηθήσουν τον αναγνώστη να ενισχύσει την αυτογνωσία του, να ξεπεράσει τις αδυναμίες που θεωρεί ότι έχει, να ενδυναμώσουν τον χαρακτήρα του αλλά και να τον βοηθήσουν να καλλιεργήσει μια υγιής σχέση με τον εαυτό του και τους γύρω του. Άλλες κατηγορίες βιβλίων επίσης, μπορούν να δώσουν μαθήματα ζωής, συμβουλές στον αναγνώστη αλλά και να αποτελέσουν ένα κίνητρο για να αλλάξει κάτι στη ζωή του. Βιογραφίες και αυτοβιογραφίες σημαντικών και μη προσώπων, αισθηματικά βιβλία, ιστορικά αλλά και παιδικά βιβλία εξυπηρετούν έναν σκοπό είτε μορφωτικό είτε ψυχαγωγικό.

3.1 Γιατί οι άνθρωποι δεν διαβάζουν;

Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που συμβάλλουν στην απομάκρυνση των ανθρώπων από την ανάγνωση. Εστιάζοντας αρχικά στους νέους και στα παιδιά μπορούμε άφοβα να πούμε πως ο τρόπος ζωής και η τεχνολογία σίγουρα είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις αναγνωστικές συνήθειες τους.

Στη σημερινή εποχή, η πίεση που ασκείται στα παιδιά από τα σχολεία και το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα είναι αρκετά υψηλή με αποτέλεσμα την αποθάρρυνση και απομάκρυνση τους από την ανάγνωση. Τα παιδιά και οι έφηβοι εξαιτίας αυτής της πίεσης καταφεύγουν σε άλλα μη ποιοτικά ήδη ψυχαγωγίας που δεν τους προσφέρουν τίποτα εκτός από λίγη ανάπαυλα.

Ένα σφάλμα που διαπράττουν τόσο οι γονείς όσο και οι δάσκαλοι είναι ότι είτε δεν προσπαθούν καθόλου να δημιουργήσουν μια υγιή σχέση μεταξύ των παιδιών και των βιβλίων ή το κάνουν με λάθος τρόπο. Δεν είναι σωστό να αναγκάζουμε τα παιδιά να διαβάζουν βιβλία για τιμωρία. Ο στόχος του κάθε γονέα και δασκάλου θα έπρεπε να είναι η μετάδοση της αγάπης για το διάβασμα με τρόπο διασκεδαστικό και όμορφο.

Μην ξεχνάμε ότι τα ίδια τα παιδιά δεν ξέρουν ποια είναι η αξία του βιβλίου και τι μπορεί να τους προσφέρει. Για αυτό είναι τόσο σημαντικός ο ρόλος του δασκάλου και του γονέα. Εάν το παιδί από μικρή ηλικία βρει το διάβασμα ως μια διασκεδαστική ασχολία υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να συνεχίσει να επιλέγει τη συντροφιά των βιβλίων και στο μέλλον.

Ύστερα, οι φοιτητές αλλά και οι ενήλικες έχουν αρκετές υποχρεώσεις και πολλές φορές καθόλου ελεύθερο χρόνο. Αρκετοί, επίσης, δεν είχαν καλλιεργήσει μια καλή σχέση με τα βιβλία στην παιδική τους ηλικία και έτσι αποφεύγουν την ανάγνωση. Δεν είναι λίγοι αυτοί που προτιμούν από τη συντροφιά ενός βιβλίου την τηλεόραση ή τα βιντεοπαιχνίδια. Οι ενήλικες όσο και τα παιδιά έχουν εθιστεί στις οθόνες των κινητών, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στα παιχνίδια, στις ταινίες κτλ. Μάλιστα είναι γνωστό πως πολλά άτομα που δεν έχουν καλή σχέση με το διάβασμα προτιμούν να δουν τη διασκευή του έργου στην τηλεόραση μίας και αυτή η δραστηριότητα δεν απαιτεί τόσο κόπο ούτε χρόνο. Μπορούμε άφοβα να πούμε πως το γυαλί κέρδισε το χαρτί.

Τέλος, πρέπει να γίνει αναφορά και στο μεγάλο ποσοστό της αγραμματοσύνης που υπάρχει σε πολλές χώρες της Αφρικής και της Νοτιοανατολικής Ασίας που στέκεται εμπόδιο στο διάβασμα. Η χώρα με το μικρότερο δείκτη φιλιαναγνωσίας το 2015 φαίνεται να είναι η Νιγηρία και ακολουθεί η Γουινέα, το Σουδάν, το Μάλι κτλ. (World Population Review, 2022). Οι συνθήκες διαβίωσης στις χώρες αυτές είναι πολύ άσχημες με αποτέλεσμα τα παιδιά αντί να τελειώσουν την εκπαίδευση τους προτιμούν να παρατήσουν το σχολείο ώστε να εξασφαλίσουν φαγητό για όλη την οικογένεια.

Κλείνοντας, όσον αφορά την τρίτη ηλικία πρέπει να πάρουμε υπόψιν ότι εμπόδιο στο διάβασμα στέκονται τα διάφορα προβλήματα υγείας όπως για παράδειγμα προβλήματα όρασης. Ας μην ξεχνάμε, επιπλέον, πως η οικονομική κρίση που ξέσπασε στη χώρα μας δεν επιτρέπει στους ενήλικες όσο και στα άτομα τρίτης ηλικίας να αγοράζουν βιβλία. Με τις τιμές των βιβλίων να έχουν εκτοξευτεί στα ύψη πλέον το βιβλίο θεωρείται ένα είδος πολυτέλειας για πολλούς πολίτες.

3.2 Σημαντικότητα της φιλιαναγνωσίας

Το βιβλίο είναι ένα από τα πιο ισχυρά μέσα διάδοσης ιδεών. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους τον 20^ο αιώνα, τα ολοκληρωτικά καθεστώτα και ειδικά οι

Ναζί έκαίγαν βιβλία που ήταν αντίθετα με την ιδεολογία τους. Υπήρχαν μάλιστα και μαύρες λίστες με βιβλία που απαγορεύονταν και ενθαρρύνονταν ομιλίες από ναζιστές λογοτέχνες για την ενίσχυση του «γερμανικού πνεύματος». Η καύση των βιβλίων παρέμεινε ένα σύμβολο λογοκρισίας (United States Holocaust Memorial Museum, χ.χ.). Στις μέρες μας χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η καύση των βιβλίων του Ευγένιου Τριβιζά που αφορούσαν τον εμβολιασμό κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19. Οι γονείς που ήταν αντίθετοι με τον εμβολιασμό έκαψαν τα βιβλία του δείχνοντας έτσι την άρνηση τους για τον εμβολιασμό των ίδιων και των παιδιών τους (Χατζηαντωνίου, 2021).

Αν ο κόσμος δεν πίστευε ότι το βιβλίο είναι ένα ισχυρό όπλο, μια τροφή για σκέψη, δεν θα έμπαινε στον κόπο να το κάψει γιατί δεν θα αποτελούσε εμπόδιο. Το βιβλίο όμως αλλά και η ίδια η βιβλιοθήκη είναι γεμάτες ιδέες, ένα από τα πιο ισχυρά αλλά και επικίνδυνα όπλα.

Η φιλαναγνωσία επηρεάζει την ψυχική και σωματική υγεία του ανθρώπου, είναι σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην εκμάθηση νέων δεξιοτήτων, γλωσσών και φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου και εθνικότητας.

3.2.1 Οφέλη για τους νέους και τα παιδιά

Όπως ειπώθηκε πρωτύτερα, η φιλαναγνωσία επηρεάζει την ψυχική υγεία. Η ανάγνωση των βιβλίων αποδείχτηκε ότι μειώνει τα επίπεδα του άγχους αλλά και της κατάθλιψης. Έρευνα του Center for Disease Control and Prevention (2022) για την παιδική ψυχική υγεία έδειξε ότι το διάστημα μεταξύ 2016-2019 τα επίπεδα του άγχους και της κατάθλιψης ήταν αρκετά υψηλά και εντοπίστηκαν ακόμα και σε παιδιά ηλικίας 3-5 ετών.

Το άγχος αυτό καθαυτό δεν είναι επιβλαβές για την υγεία του ανθρώπου καθώς μας ενθαρρύνει και μας ωθεί να κάνουμε καινούργια πράγματα, να γινόμαστε καλύτεροι αλλά όταν ξεπερνάει κάποιο όριο πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα. Το άγχος επηρεάζει τη διάθεση, σκέψη και τις πράξεις των παιδιών και μπορεί να μειωθεί με πολλούς τρόπους. Ένας από αυτούς είναι και η ανάγνωση των βιβλίων.

Τα βιβλία έχουν την ιδιότητα να μας αποσπούν από την καθημερινότητά μας και τις ανησυχίες μας. Η οικογένεια όπως επισημαίνεται στο άρθρο των Baker, Scher και

Mackler (1997) είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στη κινητοποίηση των παιδιών να αναπτύξουν αναγνωστικές συνήθειες. Ο γονιός για να βοηθήσει το παιδί του να καταπολεμήσει το άγχος πρέπει πρώτα από όλα να του μεταδώσει την αγάπη για τα βιβλία καθώς είναι γνωστό πως η αγάπη αυτή δεν κληροδοτείται. Ένας αποτελεσματικός τρόπος για να καλλιεργηθεί η αγάπη για τα βιβλία στα παιδιά είναι η ανάγνωση τους πριν τον ύπνο. Έτσι, τα παιδιά όχι μόνο θα μάθουν να καταφεύγουν στον φανταστικό κόσμο των βιβλίων για παρηγοριά, θα ξεχνούν τις ανησυχίες τους αλλά θα βελτιωθεί και η ποιότητα του ύπνου τους που είναι και αυτός ένας σημαντικός παράγοντας που βοηθάει στην καταπολέμηση του άγχους.

Η κοινωνία στην οποία ζούμε χρόνο με τον χρόνο γίνεται λιγότερο συμπονετική, λιγότερο ανθρώπινη. Τα ίδια τα παιδιά απορροφώντας αυτήν τη συμπεριφορά, αντιδρούν με λεκτική και σωματική βία σε αυτούς που θεωρούν διαφορετικούς και τους στοχοποιούν. Ο σχολικός εκφοβισμός, η ομοφοβία, ο ρατσισμός μπορούν να οδηγήσουν τους νέους σε κατάθλιψη. Τα βιβλία μπορούν να αποτελέσουν μια μορφή θεραπευτικής ανακούφισης αλλά σίγουρα δεν θα λύσουν το πρόβλημα που προκαλεί την κατάθλιψη.

Παρόλα αυτά, τα σωστά βιβλία έχουν τη δυνατότητα με λίγη φαντασία να ταξιδέψουν τον αναγνώστη σε άλλα μέρη, φανταστικά η μη, μέσα από αυτά μπορούν να γνωρίσουν νέους φανταστικούς φίλους που θα τους κρατήσουν παρηγοριά σε δύσκολες στιγμές μέσα από τις περιπέτειες τους. Μέσα στις σελίδες των βιβλίων οι αναγνώστες μπορούν να βρουν τον χαμένο τους εαυτό, μια λύση στα προβλήματα τους αλλά και μια διαφορετική οπτική γωνία που θα τους ωθήσει να σκεφτούν πιο θετικά και αισιόδοξα.

Τα βιβλία σίγουρα δεν αποτελούν μια μαγική θεραπεία κατάθλιψης αλλά έχουν τη δύναμη να εξαλείψουν συμπεριφορές που οδηγούν σε αυτήν. Ο ρόλος των δασκάλων και των γονέων είναι να μεταδώσουν αξίες στα παιδιά και να τα προετοιμάσουν να βγουν στην κοινωνία. Η έκθεση των παιδιών σε βιβλία που αφορούν τη διαφορετικότητα μόνο θετικά αποτελέσματα θα μπορούσε να έχει. Τα παιδιά θα μάθουν να αγκαλιάζουν το διαφορετικό και όχι να το φοβούνται. Είναι σημαντικό από μικρή ηλικία να έρθουν σε επαφή με αξίες όπως η ευγένεια, ο αλτρουισμός, η αποδοχή, η αγάπη. Μην ξεχνάμε πως τα παιδιά είναι η ηλιαχτίδα του μέλλοντος.

Κατά δεύτερον, η φιλιαναγνωσία βοηθάει στην εκγύμναση του νου. Η ανάγνωση των βιβλίων βοηθάει στη βελτίωση της συγκέντρωσης και στην ενίσχυση της μνήμης. Τα

παιδιά για να κατανοούν αυτά που διαβάζουν πρέπει να είναι προσηλωμένα και έτσι εξασκούν την ικανότητα της συγκέντρωσης αλλά και τη μνήμη τους καθώς πρέπει να είναι σε θέση να θυμούνται καταστάσεις, γεγονότα και χαρακτήρες.

Επιπλέον, η ανάγνωση διεγείρει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών. Τα βιβλία σε αντίθεση με την τηλεόραση δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά και στους νέους να δημιουργούν εικόνες στο μυαλό τους με τη βοήθεια της φαντασίας αλλά και να ακούν τους διαλόγους. Τα βιβλία είναι σαν μια ταινία που όμως διαδραματίζεται στο κεφάλι του αναγνώστη και είναι βέβαιο πως είναι μια μοναδική εμπειρία για τον καθένα.

Από την άλλη, όσον αφορά τη δημιουργικότητα μπορούμε άφοβα να πούμε πως τα βιβλία έχουν τη μαγική δύναμη να εμπέσουν τα νεαρά άτομα και να τα ωθήσουν να δημιουργήσουν τέχνη, όπως πίνακες ζωγραφικής, σελιδοδείκτες ακόμα και ρούχα με τους αγαπημένους χαρακτήρες, σκηνές αλλά και αποφθέγματα. Αυτός είναι ένας αξιοθαύμαστος τρόπος να βγάλουν χρήματα πουλώντας τις χειροτεχνίες τους αλλά και να προωθήσουν την ανάγνωση των βιβλίων. Τέλος, τα βιβλία αποτελούν μοχλό δημιουργικότητας διότι εμπνέουν τα νεαρά άτομα να γράψουν δικά τους βιβλία. Μάλιστα, ο Hoff (2015) σε ένα από τα άρθρα του ανέφερε πως η πλειοψηφία των comics μπορεί να εμπνεύσει και να οδηγήσει τα παιδιά να δημιουργήσουν τη δική τους τέχνη.

Ας μην ξεχνάμε, πως η ανάγνωση βοηθάει στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης αλλά και στη βελτίωση του γραπτού και προφορικού λόγου. Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί σε μια εποχή υπερπληροφόρησης είναι σημαντικό τα παιδιά να αξιολογούν τις πληροφορίες και να εξάγουν σωστά συμπεράσματα για το αν κάτι είναι ηθικά σωστό ή όχι. Για να μπορέσει το παιδί να καταλάβει τον κόσμο γύρω του αλλά και να κατανοεί πραγματικά αυτά που διαβάζει πρέπει να έχει αναπτυγμένη κριτική σκέψη.

Πολλές φορές όταν τα παιδιά παρουσιάζουν προβλήματα σύνταξης προτάσεων, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο, οι λογοθεραπευτές και οι παιδοψυχολόγοι συνιστούν την ανάγνωση των βιβλίων. Η ανάγνωση όχι μόνο έχει ως αποτέλεσμα την ευχέρεια αλλά και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου. Το παιδί διαβάζοντας παρατηρεί την ορθογραφία των λέξεων, τη σύνταξη των προτάσεων και τα απομνημονεύει. Μάλιστα, έρευνα των Hargrave και Sénéchal (2000) έδειξε πόσο

ευεργετικά είναι τα αποτελέσματα της διαλογικής ανάγνωσης, όσον αφορά την απόκτηση πλούσιου λεξιλογίου, σε σχέση με την απλή ανάγνωση.

Τέλος, όπως όλοι γνωρίζουμε τα βιβλία μεταδίδουν τη γνώση τους και είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Το διάβασμα όπως ειπώθηκε πρωτίτερα κάνει τα παιδιά να νιώθουν πιο άνετα με τους γραμματικούς κανόνες, εμπλουτίζεται το λεξιλόγιο τους και βελτιώνονται οι επικοινωνιακές τους δεξιότητες και η ευχέρεια λόγου.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι η ανάγνωση αποτελεί ένα εξαιρετικό μέσο ψυχαγωγίας. Σύμφωνα με την American Academy of Child & Adolescent Psychiatry (2020) τα παιδιά ηλικίας 8-12 χρονών σπαταλούν έως και 6 ώρες ημερησίως μπροστά σε μια οθόνη ενώ οι έφηβοι ακόμα και 9. Οι γονείς πρέπει να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να καταφεύγουν στην παρέα των βιβλίων τα καλοκαίρια και να μην τους επιτρέπουν να κάθονται ολημερίς μπροστά από την τηλεόραση ή στον υπολογιστή. Έρευνα έδειξε πως η συνεχής έκθεση των παιδιών στην τηλεόραση έχει άσχημο αντίκτυπο στην ανάπτυξη τους (Fancourt και Steptoe, 2019).

Η φιλιαναγνωσία αποτελεί ένα σημαντικό μοχλό κοινωνικοποίησης. Οι έφηβοι και τα παιδιά θα μπορούσαν να γραφτούν σε μια λέσχη βιβλίων του σχολείου ή μιας κοντινής βιβλιοθήκης. Με αυτόν τον τρόπο έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν νέο κόσμο με παρόμοια ενδιαφέροντα, να συνάψουν φιλίες και να ανταλλάσσουν απόψεις πάνω σε αναγνώσματα και όχι μόνο.

Εικόνα 4. Παρουσίαση βιβλίου σε μια λέσχη βιβλίου στη Μινεσότα (Κενο, 2009)

3.2.2 Οφέλη για τους ενήλικες

Τα οφέλη της φιλαναγνωσίας για τους ενήλικες σίγουρα έχουν πολλά κοινά με τα οφέλη για τα παιδιά και τους εφήβους. Αυτό συμβαίνει διότι οι μόνες διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ των δυο ομάδων είναι η ηλικία και ο τρόπος ζωής.

Τα βιβλία έχουν ευεργετική δράση στη διάθεση του ατόμου. Η ανάγνωση χαλαρώνει τον αναγνώστη προσφέροντας του μια αίσθηση εσωτερικής ηρεμίας, μια διαφυγή από τις ανησυχίες και τα προβλήματα της καθημερινής ζωής αλλά και μια ανακούφιση από τις εντάσεις της δουλειάς. Ας μην ξεχνάμε και ότι ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο έχει τη δυνατότητα να καθηλώσει τον αναγνώστη με το περιεχόμενο του και να τον κρατήσει προσκολλημένο στις σελίδες του βελτιώνοντας με αυτόν τον τρόπο τη συγκέντρωση.

Όπως προαναφέρθηκε, η ανάγνωση μειώνει αποτελεσματικά το άγχος. Το 2021 πραγματοποιήθηκε έρευνα για το αν τα εκπαιδευτικά βιβλία για μωρά μπορούν να μειώσουν τα συναισθήματα άγχους και να προετοιμάσουν τις νέες μητέρες κατάλληλα για τον καινούργιο τους ρόλο. Οι 167 μητέρες που πήραν μέρος στην έρευνα χωρίστηκαν σε 3 ομάδες: αυτές που δεν πήραν κανένα βιβλίο, αυτές που πήραν μη εκπαιδευτικά βιβλία και αυτές που πήραν εκπαιδευτικά. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως μόνο οι μητέρες οι οποίες πήραν τα εκπαιδευτικά βιβλία, ένιωθαν λιγότερο άγχος, ήταν πιο σίγουρες για τον εαυτό τους και για τη φροντίδα του μωρού καθώς είχαν έναν καλό «οδηγό» ο οποίος τις προετοίμασε για τις δυσκολίες που θα ακολουθούσαν (Ochoa, Reich και Díaz, 2021).

Η συστηματική ανάγνωση μπορεί να βοηθήσει στην επιβολή αυτοπειθαρχίας. Αν ο αναγνώστης βάλει στόχο να διαβάζει για παράδειγμα 50 σελίδες κάθε μέρα και καταφέρει να είναι συνεπής σίγουρα θα μπορέσει να καταφέρει να εκπληρώσει και άλλους στόχους που ίσως αναβάλει συνέχεια. Η αυτοπειθαρχία σίγουρα είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό γνώρισμα που θα πρέπει να έχει ο κάθε άνθρωπος σήμερα διότι οδηγεί στην επιτυχία και μας βοηθά να έχουμε καλύτερο έλεγχο του εαυτού μας.

Ο ύπνος είναι πολύ σημαντικός για τη σωματική και ψυχική υγεία του ανθρώπου επειδή βοηθά στην αποκατάσταση και επανόρθωση του εγκεφάλου αλλά και του σώματος. Η έκθεση του ανθρώπου στις οθόνες πριν τον ύπνο έχει αποδειχτεί πως

μειώνει τη μελατονίνη, μια ορμόνη υπεύθυνη για τον ύπνο (SCL Health, 2019). Η ανάγνωση πριν τον ύπνο φαίνεται να είναι η πιο καλή πρακτική καθώς ο εγκέφαλος και το σώμα μπαίνουν σε λειτουργία χαλάρωσης και ηρεμίας.

Όπως είναι σε όλους γνωστό τα βιβλία είναι σημαντικές πηγές πληροφοριών και γνώσης. Το βιβλίο μπορεί να διδάξει καινούργια πράγματα και δεξιότητες. Σίγουρα, στην εποχή της τεχνολογίας, οι περισσότεροι όταν θέλουν να αναζητήσουν πληροφορίες για ένα αντικείμενο καταφεύγουν στη βοήθεια του διαδικτύου. Το πρόβλημα εδώ είναι ότι δεν είναι όλες οι πηγές και συνάμα οι πληροφορίες έγκυρες. Τα επιστημονικά βιβλία και περιοδικά είναι μια αξιόπιστη πηγή πληροφοριών αφού έχουν ελεγχθεί και εγκριθεί από ομάδες επιστημόνων ως προς την εγκυρότητα τους.

Η Ελλάδα, όπως πολλές χώρες της Ευρώπης, μπορεί άφοβα να χαρακτηριστεί μια πολυπολιτισμική χώρα. Διαβάζοντας βιβλία για ανθρώπους διαφορετικών κουλτουρών, για ήθη, έθιμα και παραδόσεις άλλων χωρών, για άλλες θρησκείες και γλώσσες βελτιώνεται και αυξάνεται η πολιτιστική μας επίγνωση και ο αναγνώστης αποκτάει περισσότερο σεβασμό για το διαφορετικό. Τα βιβλία αυτά είναι σημαντικό όπλο στη μάχη κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και από την άλλη μπορούν να ταξιδέψουν τον αναγνώστη σε άγνωστα μέρη με μηδαμινό κόστος.

Ένα καλό βιβλίο είναι σε θέση να κάνει τον αναγνώστη πιο διαλλακτικό και ανοιχτό. Η συμπόνια είναι μια σημαντική αρετή που θα έπρεπε να καλλιεργήσουμε μέσα μας και τα βιβλία είναι το κλειδί. Μέσα από την ανάγνωση των αισθηματικών βιβλίων αλλά και της δραματικής λογοτεχνίας μπορούμε να καταλάβουμε πολλά για τα συναισθήματα των συνανθρώπων μας, τις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους και να εξετάσουμε κάποιες καταστάσεις και γεγονότα με διαφορετική οπτική.

Ας μην ξεχνάμε πως όσον αφορά τις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους τα βιβλία μπορούν να μας βοηθήσουν να κοινωνικοποιηθούμε. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τρόπους όπως η συμμετοχή σε προγράμματα φιλαναγνωσίας, λέσχες βιβλίων και διάφορες εκδηλώσεις (π.χ. παρουσιάσεις βιβλίων). Η συμμετοχή σε αυτές τις δράσεις και δραστηριότητες αποτελεί ένα παραγωγικό τρόπο ψυχαγωγίας και διασκέδασης και μπορεί να εισάγει τον αναγνώστη σε κόσμους διαφορετικών ειδών λογοτεχνίας από αυτούς που συνήθως προτιμούσε.

Η λογοτεχνία και η μουσική είναι μορφές τέχνης και μέσα διασκέδασης, εμπνέουν εξίσου και αναμφίβολα έχουν και οι δυο τρόπους να μιλήσουν στην ψυχή των νέων όσο και των ενηλίκων. Παρόλο που η μουσική βελτιώνει πιο αποτελεσματικά τη διάθεση μας, τα βιβλία είναι αυτά που έχουν τη δύναμη να μας κάνουν καλύτερους, να διευρύνουν τους πνευματικούς μας ορίζοντες και να μας δώσουν τροφή για σκέψη. Αναμφισβήτητα όμως και οι δυο αυτές τέχνες είναι απαραίτητες στη ζωή των ανθρώπων, η κάθε μια για διαφορετικούς λόγους.

3.2.3 Οφέλη για την τρίτη ηλικία

Πολλοί είναι αυτοί που κατηγορούν τους νέους για τον εθισμό τους στην τεχνολογία αλλά και τα άτομα τρίτης ηλικίας πλέον προτιμούν τη συντροφιά της τηλεόρασης από αυτήν του βιβλίου. Η φιλιαναγνωσία έχει να προσφέρει και σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα όπως και στις υπόλοιπες μείωση του στρες, χαλάρωση, γνώσεις αλλά και να απαλύνει την αίσθηση της μοναξιάς, να ενισχύσει τη μνήμη και να καταπολεμήσει την άνοια και τη νόσο Alzheimer.

Η προχωρημένη ηλικία πολλές φορές συνδέεται με συναισθήματα μοναξιάς καθώς τα αγαπημένα κοντινά πρόσωπα σιγά σιγά εγκαταλείπουν αυτόν τον κόσμο για το ταξίδι τους δίχως επιστροφή αλλά και τα παιδιά έχουν δημιουργήσει δικές τους οικογένειες που πρέπει να φροντίσουν. Τα βιβλία δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την ανθρώπινη επαφή, όμως μπορούν να απαλύνουν τον πόνο της μοναξιάς προσφέροντας λίγες στιγμές παρηγοριάς μέσα από τις ιστορίες που ξετυλίγονται στις σελίδες τους. Επιπρόσθετα, τα βιβλία εξαλείφουν το χάσμα γενεών και επιτρέπουν στα εγγόνια και στους παππούδες να περάσουν όμορφες στιγμές, με παραστατικές και ζωντανές αφηγήσεις.

Όπως ειπώθηκε πρωτίτερα, σε κάποιες βιβλιοθήκες και κέντρα έχουν διοργανωθεί λέσχες βιβλίων για άτομα κάθε ηλικίας. Είναι σημαντικό να ενθαρρύνουμε τα άτομα τρίτης ηλικίας να συμμετέχουν σε τέτοια προγράμματα καθώς η κοινωνικοποίηση και η συναναστροφή με άλλα άτομα σε αυτήν την ηλικία είναι εξίσου απαραίτητη (Whitney Center, 2022).

Η τακτική ανάγνωση βιβλίων έχει ως αποτέλεσμα οι γνωστικές ικανότητες του ατόμου να μπορούν να κρατηθούν δυνατές. Επίσης, μειώνεται και η πιθανότητα το

άτομο να παρουσιάσει συμπτώματα άνοιας και Alzheimer καθώς εξασκείται η μνήμη και ο εγκέφαλος παραμένει δραστήριος. Να σημειωθεί ότι αρκούν λίγα λεπτά ανάγνωσης κάθε μέρα για να κρατάμε τον νου μας υγιή και σε εγρήγορση.

Ο άνθρωπος όσο ζει μαθαίνει. Η μάθηση είναι μια συνεχής διαδικασία που ξεκινάει από τη γέννηση του ανθρώπου και συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις ηλικιωμένων ανθρώπων που για οικονομικούς, ιδεολογικούς ή και πολιτικούς λόγους δεν σπούδασαν ή κατέληξαν να μην κάνουν αυτό που αγαπάνε πραγματικά. Όμως ποτέ δεν είναι αργά να γραφτούν στο πανεπιστήμιο ή να αποκτήσουν γνώσεις για το αντικείμενο διαβάζοντας βιβλία και άρθρα.

Τα άτομα τρίτης ηλικίας λόγω προβλημάτων όρασης μερικές φορές απομακρύνονται από το διάβασμα. Είναι σημαντικό, οι εκδοτικοί οίκοι να εκδίδουν αντίτυπα με μεγαλύτερη γραμματοσειρά που είναι πιο προσιτή στους ηλικιωμένους για να μην δυσκολεύονται τόσο στην ανάγνωση (Γιάνναρου, 2021). Μια λύση στο πρόβλημα θα μπορούσε να δώσει και ένας αναγνώστης ηλεκτρονικού βιβλίου που παρέχει τη δυνατότητα μεγέθυνσης της γραμματοσειράς στο μέγεθος της αρέσκειας μας.

Κεφάλαιο 4. Προγράμματα φιλιαναγνωσίας

Ως προγράμματα φιλιαναγνωσίας μπορούμε να ορίσουμε τα προγράμματα που έχουν ως στόχο την προώθηση της φιλιαναγνωσίας. Μερικά παραδείγματα είναι οι λέσχες βιβλίων, οι χειροτεχνίες για παιδιά, τα θεατρικά έργα εμπνευσμένα από βιβλία, οι παρουσιάσεις και συναντήσεις με τους αγαπημένους συγγραφείς. Τα προγράμματα αυτά διεξάγονται συνήθως σε βιβλιοθήκες, σε σχολεία, στην εκκλησία και σε πολιτιστικά ή πνευματικά κέντρα. Πολλές φορές, επίσης, οι δράσεις φιλιαναγνωσίας συνδυάζονται με προγράμματα πληροφοριακής παιδείας, καθώς έρευνες έχουν δείξει ότι η βελτίωση των δεξιοτήτων στον πληροφοριακό γραμματισμό βελτιώνει και τις αναγνωστικές συνήθειες (Naga και Hkwang, 2018).

Στην Ελλάδα, αξιόλογες δράσεις φιλιαναγνωσίας διεξάγει η Βιβλιοθήκη των Εκπαιδευτηρίων «Ο Πλάτων». Όπως μαθαίνουμε από τη σελίδα της βιβλιοθήκης διεξάγεται πρόγραμμα επιβράβευσης της φιλιαναγνωσίας, παρουσιάσεις βιβλίων και συζητήσεις με συγγραφείς. Παρέχει όμως και στα μέλη της τη δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα «Βιβλιογραφικής Εκπαίδευσης και Πληροφοριακής Παιδείας» με στόχο να διδάξει στα παιδιά τη σημασία των βιβλιοθηκών αλλά και να αναλύσει τις υπηρεσίες που παρέχει στην κοινωνία.

Ύστερα, στην Κορέα σημαντικό παράγοντα προώθησης της φιλιαναγνωσίας αποτέλεσε η Εθνική Βιβλιοθήκη καθώς σχεδιάστηκαν δράσεις φιλιαναγνωσίας για παιδιά πιο φτωχών κοινωνικών ομάδων. Βιβλιοθηκονόμοι εκτελούν προγράμματα ανάγνωσης και δραστηριότητες για παιδιά που έχουν ανάγκη ώστε αυτά να αναπτύξουν αναγνωστικές δεξιότητες για να σπάσει ο φαύλος κύκλος της φτώχειας. Παρόλο που τα παιδιά στην αρχή δεν έδιναν και τόση σημασία στις προσπάθειες των βιβλιοθηκονόμων να τους μεταδώσουν την αγάπη για τα βιβλία, τελικά άρχισαν να απολαμβάνουν την ανάγνωση (Hyeun - Sook, 2012).

Τέλος, αξιοσημείωτη είναι και η προσφορά του οργανισμού Save the Children, ο οποίος αγωνίζεται για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των παιδιών σε όλον τον κόσμο. Ο οργανισμός αυτός, δραστηριοποιείται και στον τομέα της φιλιαναγνωσίας διεξάγοντας προγράμματα που σκοπό έχουν να βοηθήσουν στη μείωση του αναλφαριθμισού και στην καλλιέργεια αναγνωστικών συνηθειών (Save the Children, χ.χ.). Δεν πρέπει να

ξεχνάμε πως η γνώση είναι δύναμη και είναι ένα σημαντικό όπλο στην καταπολέμηση της φτώχειας.

Η πτυχιακή αυτή εργασία, παρόλα αυτά, θα εστιάσει μόνο στις δράσεις των Δημοτικών Βιβλιοθηκών ανά τον κόσμο. Πρώτα θα αναλυθεί η κατάσταση που επικρατεί στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας και ύστερα θα ακολουθήσει η υπόλοιπη Ευρώπη, η Ασία και η Αμερική. Οι χώρες της Αφρικής και της Αυστραλίας δεν διαθέτουν πολλές Δημοτικές Βιβλιοθήκες και τα δεδομένα που συλλέχθηκαν για αυτές είναι λίγα.

Όπως θα ανακοινωθεί και στα αποτελέσματα της έρευνας παρακάτω, το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων, που πήραν μέρος στη διαδικτυακή έρευνα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, απάντησε ότι δεν είναι μέλος κάποιας Δημοτικής Βιβλιοθήκης. Ένας από τους κυριότερους λόγους που συμβαίνει αυτό είναι η απόσταση των βιβλιοθηκών από τις κατοικίες των ατόμων αλλά αρκετοί είναι αυτοί που δεν βρίσκουν υλικό στη βιβλιοθήκη που να τους τραβάει την προσοχή και προτιμούν να το αγοράσουν παρά να το δανειστούν. Είναι γνωστό πως οι δωρεές είναι λίγες και η χρηματοδότηση πενιχρή για αυτό και το υλικό της βιβλιοθήκης ανανεώνεται ανά δυο με τρία χρόνια όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα. Επιπλέον, η κατάσταση του υλικού πολλές φορές είναι άθλια και αποκρουστική με πολλά παιδικά βιβλία μουτζουρωμένα και σκισμένα ενώ σε κάποια άλλα βιβλία λείπουν ακόμα και σελίδες.

Ύστερα, άλλοι δημοφιλείς λόγοι που αποθαρρύνουν την εγγραφή των ανθρώπων στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες είναι η διορία που δίνουν για την επιστροφή του υλικού αλλά και το γεγονός ότι με την εξέλιξη της τεχνολογίας, τα ηλεκτρονικά βιβλία κατέκτησαν τις καρδιές των αναγνωστών. Τέλος, αναγκαία είναι η αναφορά στο γεγονός ότι αμέτρητες βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο δεν διαθέτουν υλικό ειδικά προσαρμοσμένο για άτομα με αναπηρία, ούτε τις κατάλληλες υποδομές για να μπορεί το άτομο να επισκεφθεί άνετα τη βιβλιοθήκη.

Σχετικά με τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας των βιβλιοθηκών, πολλές φορές δεν υπάρχει μεγάλη συμμετοχή λόγω της ελλιπούς ενημέρωσης των αναγνωστών από τη βιβλιοθήκη αλλά και λόγω της αδιαφορίας των μελών. Ένας σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην αδιαφορία των ανθρώπων για τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας είναι όπως ειπώθηκε πρωτύτερα η απόσταση από τη βιβλιοθήκη αλλά και το γεγονός πως οι

δράσεις διεξάγονται τις καθημερινές και όχι τα Σαββατοκύριακα που οι αναγνώστες έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

Χωρίς αμφιβολία όμως υπάρχουν και μέλη που παίρνουν τακτικά μέρος σε δράσεις των βιβλιοθηκών. Όπως θα αναφερθεί και στα αποτελέσματα της έρευνας παρακάτω, αρκετοί ήταν ικανοποιημένοι και ισχυρίστηκαν πως τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας τους έδωσαν την ευκαιρία να κοινωνικοποιηθούν και να γνωρίσουν καινούργια άτομα με παρόμοια ενδιαφέροντα αλλά και αγαπημένους συγγραφείς. Τα παιδιά, επιπλέον, πέρασαν παραγωγικά τον χρόνο τους δημιουργώντας χειροτεχνίες και παίρνοντας μέρος σε θεατρικές παραστάσεις.

Ανεξαρτήτως που διεξάγονται οι δράσεις, είτε σε σχολεία, είτε σε βιβλιοθήκες, είτε στην εκκλησιά και σε πνευματικά κέντρα είναι αναμφισβήτητο ότι μπορούν να αποτελέσουν μια μαγική εμπειρία και να προσφέρουν εκτός από ψυχαγωγία, γνώσεις και έναν τρόπο συναναστροφής με άτομα που αγαπούν και σέβονται τα βιβλία.

Εικόνα 5. Παιδιά της Νότιας Καρολίνας προωθούν τη φιλιαναγνωσία (South Carolina State Library, 2014)

4.1.1 Προγράμματα φιλιαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας

Οι δημοτικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα έπεσαν θύμα της οικονομικής κρίσης και τα τελευταία χρόνια υποφέρουν λόγω χαμηλής χρηματοδότησης αλλά και λόγω της συγχώνευσης των δήμων που είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού τους. Το πρόβλημα του προϋπολογισμού σε πολλές περιπτώσεις είναι τόσο μεγάλο που, οι συλλογές των βιβλιοθηκών αναπτύσσονται κατά κύριο λόγο από δωρεές πολιτών.

Οι βιβλιοθήκες παρά τις αντίξοες συνθήκες που επικρατούν στη χώρα προσπαθούν να ανταπεξέλθουν, είναι κοντά στον πολίτη στηρίζοντας τον με τις υπηρεσίες που προσφέρουν και προωθούν την παρουσία τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να προσελκύσουν τους αναγνώστες. Εκτός από τον δανεισμό, μερικές βιβλιοθήκες διεξάγουν εκπαιδευτικά προγράμματα αλλά και προγράμματα που προωθούν τη φιλιαναγνωσία τόσο για μικρούς όσο και για μεγάλους.

4.1.1.1 Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα προς μίμηση αποτελεί η Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη της Θεσσαλονίκης. Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1932 και από τότε εξυπηρετεί τον πολίτη με το πλούσιο υλικό της. Μάλιστα, ήταν από τις πρώτες δανειστικές βιβλιοθήκες που ιδρύθηκαν στην Ελλάδα και σε συνεργασία με τους κοντινούς δήμους δημιούργησε το δίκτυο διαδανεισμού που ονομάστηκε «Thess-βιβλίο» για την ευκολότερη πρόσβαση του κοινού στο υλικό των βιβλιοθηκών. Τέλος, η συλλογή της εμπλουτίζεται συνεχώς, τόσο από ελληνική όσο και από ξένη μεταφρασμένη λογοτεχνία αλλά δεν λείπουν και ξενόγλωσσα βιβλία.

Μέσα από τη σελίδα της βιβλιοθήκης στο Facebook μπορούμε να ενημερωθούμε για τις δράσεις και τις εκδηλώσεις που οργανώνει, πολλές φορές σε συνεργασία και με άλλους φορείς αλλά και για σημαντικά θέματα που αφορούν τον λογοτεχνικό κόσμο. Μια αξιοσημείωτη πρωτοβουλία που προωθεί τη φιλιαναγνωσία είναι αυτή της *Λέσχης Συμβουλευτικής Ανάγνωσης*. Οι συμμετέχοντες κάθε μήνα θα διαβάζουν από ένα βιβλίο με θέμα την αυτοβελτίωση και ύστερα θα ανταλλάσσουν απόψεις και συναισθήματα. Η δράση αυτή φέρνει πιο κοντά τους βιβλιόφιλους και τους δίνει την ευκαιρία να γίνουν πιο συμπονετικοί ανταλλάσσοντας τις αντιλήψεις και τις απόψεις τους για τον κόσμο.

Συνεχίζοντας, στον χώρο της βιβλιοθήκης διεξάγονται παρουσιάσεις βιβλίων αλλά και εκθέσεις. Παίρνοντας ως παράδειγμα την πιο πρόσφατη έκθεση που οργανώθηκε για την Επανάσταση του 1821 με τίτλο «Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 στη Μακεδονία και οι Τοπικές εξεγέρσεις, μέσα από τις σελίδες των βιβλίων της παλαιάς συλλογής της» έδωσε την ευκαιρία στους επισκέπτες – αναγνώστες να θαυμάσουν

σπάνια τεκμήρια όπως χάρτες, φωτογραφίες αλλά και να παρακολουθήσουν βίντεο και ντοκουμέντα.

Τέλος, οργανώνονται και εκδηλώσεις που έχουν στόχο τη φιλιαναγνωσία και για τους μικρούς αναγνώστες αν και οι περισσότερες φαίνεται να απευθύνονται στο ενήλικο κοινό. Αυτές συνήθως έχουν τη μορφή αφηγήσεων αλλά και εργαστηρίων καλύπτοντας τις ανάγκες των παιδιών όσον αφορά την ψυχαγωγία και τη δημιουργία.

4.1.1.2 Αισχύλειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Δήμου Ελευσίνας

Άλλο ένα αξιόλογο παράδειγμα αποτελεί η Αισχύλειος Δημοτική Βιβλιοθήκη του Δήμου Ελευσίνας. Ιδρύθηκε το 1975 και από τότε προσφέρει τις υπηρεσίες της στους κατοίκους Ελευσίνας, Μαγούλας και των όμορων Δήμων. Η βιβλιοθήκη είναι επίσης εύκολα προσβάσιμη για άτομα με αναπηρία και διαθέτει ειδικά συστήματα για άτομα με προβλήματα όρασης.

Τα προγράμματα που διεξάγει η βιβλιοθήκη απευθύνονται κυρίως σε μικρές ηλικίες. Μέσα από την ηλεκτρονική σελίδα της βιβλιοθήκης ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ενημερωθεί για τις διάφορες εκδηλώσεις που οργανώνονται, τα νέα και τις ανακοινώσεις. Ανά τακτά χρονικά διαστήματα το προσωπικό της βιβλιοθήκης δημιουργεί αφιερώματα για σημαντικά πρόσωπα του λογοτεχνικού κόσμου τιμώντας τα για το σημαντικό τους έργο αλλά και ωθώντας τους αναγνώστες στον δανεισμό των συγκεκριμένων βιβλίων. Πολλές φορές αφιερώσεις γίνονται με βάση κάποια σημαντική παγκόσμια ημέρα ή ένα ιστορικό γεγονός. Ένα από τα πιο πρόσφατα αφιερώματα υπήρξε αυτό για την απόδοση φόρου τιμής για τη συγγραφέα Αλίκη Βαρελά η οποία απεβίωσε στις 9 Αυγούστου του 2022.

Η Αισχύλειος Δημοτική Βιβλιοθήκη πήρε μέρος στην Καλοκαιρινή Εκστρατεία Ανάγνωσης και Δημιουργικότητας 2022. Η Καλοκαιρινή Εκστρατεία είναι παιδί της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας και στόχος της είναι οι συνεργαζόμενες βιβλιοθήκες να αποτελέσουν χώρους δημιουργικότητας και μετάδοσης γνώσεων στους συμμετέχοντες μέσα από το παιχνίδι και τα εργαστήρια.

Ένα από τα προγράμματα που διεξάχθηκαν στη βιβλιοθήκη είχε τίτλο «Χνουδωτές Διαδρομές». Στόχος ήταν τα παιδιά μέσα από τα βιβλία και την αφήγηση παραμυθιών, τα βίντεο που προβλήθηκαν αλλά και τη συζήτηση που ακολουθήσε να καταλάβουν ότι οι χνουδωτοί φίλοι μας είναι όντα με ψυχή που έχουν συναισθήματα, ανάγκες και πρέπει να τους συμπεριφερόμαστε με σεβασμό και αγάπη. Στο τέλος της δράσης τα παιδιά, συγκινημένα από τις ιστορίες, τη συζήτηση και τα τραγούδια έμαθαν πόσο σημαντικό είναι να φροντίζουμε τα αδέσποτα της περιοχής αλλά και πόσο ζωτικής σημασίας είναι να υιοθετούμε και όχι να αγοράζουμε.

Εκτός από την Καλοκαιρινή Εκστρατεία Ανάγνωσης και Δημιουργικότητας 2022, η βιβλιοθήκη πήρε μέρος και στον Περίπατο Βιβλίου. Στις 7 Μαΐου, στον χώρο της βιβλιοθήκης μαζεύτηκαν οικογένειες με παιδιά για να παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Που πήγαν τα βιβλία;». Τα παιδιά αλλά και οι γονείς μέσα από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα ανακάλυψαν τα διαφορετικά είδη βιβλίων, τα είδη της γραφής και αναρωτήθηκαν πόσο διαφορετικός θα ήταν ο κόσμος αν τα βιβλία εξαφανίζονταν.

Σε μια μικρή πόλη όπως η Ελευσίνα, η ύπαρξη μιας «ζωντανής» βιβλιοθήκης είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς αποτελεί πόλο έλξης για τα παιδιά και τους νέους ακόμα και τα καλοκαίρια. Μέσα από τα παιχνίδια και τα εκπαιδευτικά προγράμματα τους δίνεται η ευκαιρία για διασκέδαση που συνδυάζεται με πληροφόρηση για σημαντικά ζητήματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος, ο ρατσισμός κτλ. Το έργο της Αισχύλειας Δημοτικής Βιβλιοθήκης για την κοινότητα είναι αξιόλογο και μην ξεχνάμε πώς συνέβαλε στην ενίσχυση και ανάπτυξη άλλων μικρότερων βιβλιοθηκών.

4.1.1.3 Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη

Τέλος, θα γίνει αναφορά στη Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη. Ιδρύθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης χάρη στη δωρεά του Δημήτρη Βικέλα. Περιλαμβάνει πολλά τμήματα όπως αυτό των σπανίων βιβλίων, τμήμα αρχείων, εφημερίδων, δανειζόμενων βιβλίων, οπτικοακουστικών μέσων αλλά και συντήρησης παλαιών βιβλίων. Το πλούσιο υλικό της διατίθεται για έρευνα τόσο με φυσική παρουσία όσο μέσω διαδικτύου. Επίσης, η βιβλιοθήκη αναγνωρίζεται για το σημαντικό εκδοτικό της έργο.

Στη Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη διεξάγονται διάφορες εκδηλώσεις για μικρούς και μεγάλους. Με μια ματιά στη σελίδα της Βιβλιοθήκης παρατηρούμε πως αρκετά από τα προγράμματα έχουν ως θέμα την Κρήτη και την ιστορία της. Για παράδειγμα οργανώθηκε στον χώρο της Βιβλιοθήκης η επετειακή έκθεση με τίτλο «Κρήτη 1821-1898: Στους δρόμους της επανάστασης». Στόχος της έκθεσης είναι να γνωρίσουν και να ανακαλύψουν οι συμμετέχοντες την πλούσια ιστορία του τόπου.

Για τις μικρότερες ηλικίες, διοργανώθηκε το Χριστουγεννιάτικο παζάρι βιβλίου αλλά και πρόγραμμα με τίτλο Τα ξωτικά του Αϊ Βασίλη. Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ανακαλύψουν τη μαγεία των Χριστουγέννων μέσα από την αφήγηση παραμυθιών και πήραν μέρος σε ένα εργαστήρι κατασκευών και δημιουργικότητας και με τις χειροτεχνίες τους στόλισαν τη Βιβλιοθήκη την περίοδο των Χριστουγέννων. Η εμπειρία αυτή δεν είχε μόνο ψυχαγωγικό χαρακτήρα αλλά και εκπαιδευτικό. Τα παιδιά έμαθαν πως το να προσφέρεις σε γεμίζει περισσότερο σαν άνθρωπο από το να παίρνεις.

Τέλος, η βιβλιοθήκη συμμετείχε στον Πανελλήνιο Εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ποίησης με την εκδήλωση «Ένα ποίημα για τους πρόσφυγες». Σκοπός του προγράμματος ήταν η ευαισθητοποίηση για το επίκαιρο ζήτημα της προσφυγιάς αλλά και η κινητοποίηση του κοινού για την παροχή βοήθειας στους συνανθρώπους.

Στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετές βιβλιοθήκες που εκτελούν αξιοσημείωτο έργο, παρέχοντας ποιοτικές υπηρεσίες στους αναγνώστες και οργανώνοντας προγράμματα για να φέρουν πιο κοντά τους ανθρώπους και τα βιβλία. Εκτός από αυτές που προαναφέρθηκαν, αξίζει να τιμήσουμε έστω ονομαστικά μερικές ακόμα βιβλιοθήκες: Δημοτική Βιβλιοθήκη Καισαριανής, Δημοτική Παιδική Βιβλιοθήκη Δελφών, Δημοτική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς, Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης, Δημοτική Βιβλιοθήκη Καβάλας και Δημοτική Βιβλιοθήκη Τρικάλων.

4.1.2 Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της υπόλοιπης Ευρώπης

Στην Ευρώπη υπάρχουν ελάχιστες Δημοτικές Βιβλιοθήκες. Μερικές από αυτές εντοπίστηκαν στην Ισπανία, την Πορτογαλία, τη Γαλλία, τη Λιθουανία, τη Φινλανδία και την Τσεχία. Πολλές από τις βιβλιοθήκες αυτές στεγάζονται σε κτήρια εξαιρετικής

αρχιτεκτονικής ποιότητας και σίγουρα εκτός από την κύρια λειτουργία τους ως βιβλιοθήκες, λειτουργούν και ως αξιοθέατα.

4.1.2.1 Biblioteca Pública Municipal do Porto

Αρχικά, η Δημόσια Δημοτική Βιβλιοθήκη του Πόρτο (Biblioteca Pública Municipal do Porto) ιδρύθηκε το 1833 και από το 1842 στεγάζεται στην πρώην Μονή Santo António da Cidade. Την τότε εποχή το υλικό της βιβλιοθήκης ήταν από τα πλουσιότερα, καθώς στέγαζε όλα τα αντίγραφα των βιβλίων που τυπώνονταν στην Πορτογαλία. Η Δημόσια Δημοτική Βιβλιοθήκη του Πόρτο συνεργάζεται στενά με τη Δημοτική Βιβλιοθήκη Almeida Garrett (Almeida Garrett Municipal Library) όσον αφορά τη διεξαγωγή προγραμμάτων προώθησης της φιλιαναγνωσίας.

Όπως τονίζει η σελίδα των δυο βιβλιοθηκών, αυτές λειτουργούν ως χώροι εκπαίδευσης και μάθησης, κοινωνικοποίησης, αναψυχής αλλά και ως κέντρα πληροφόρησης. Έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξουδετέρωση του κοινωνικού αποκλεισμού προσφέροντας τις υπηρεσίες τους σε όλα τα μέλη της κοινωνίας ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας και εθνικότητας. Οι δυο βιβλιοθήκες έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο και τις ανάγκες του για αυτό και οι δράσεις που διοργανώνουν τις περισσότερες φορές είναι χωρίς αντίτιμο.

Οι δράσεις που διοργανώνονται απευθύνονται τόσο σε ενήλικες όσο και σε παιδιά. Παραδείγματα αποτελούν τα θεματικά εργαστήρια, οι συναντήσεις με συγγραφείς, οι λέσχες βιβλίων, οι αφηγήσεις αλλά και οι κύκλοι ταινιών. Από το 2013, στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Almeida Garrett λειτουργεί λέσχη βιβλίων όπου συμμετέχουν άτομα διαφορετικών ηλικιακών ομάδων. Οι λέσχες αποτελούν ένα σημαντικό μοχλό κοινωνικοποίησης. Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να μοιραστούν τα συναισθήματα τους αλλά και την άποψη τους πάνω στο θέμα, δημιουργώντας δεσμούς τόσο με τα βιβλία και τη βιβλιοθήκη όσο και με τους άλλους αναγνώστες.

Κατά τον μήνα Απρίλιο, οι δυο βιβλιοθήκες διεξάγουν αμέτρητες εκδηλώσεις για να τιμήσουν την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου και την Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου και Πνευματικών Δικαιωμάτων. Επίσης, κατά τη διάρκεια του ίδιου μήνα οι αναγνώστες, στα πλαίσια του προγράμματος «Todos a Ler!», έχουν τη δυνατότητα να δανειστούν τα διπλάσια τεκμήρια από αυτά που ορίζει ο κανονισμός. Μερικές από τις δραστηριότητες

που οργανώνονται για να προωθήσουν τη φιλιαναγνωσία και να ενισχύσουν τη σχέση των ανθρώπων με το βιβλίο και τη βιβλιοθήκη αποτελούν το κουκλοθέατρο, έκθεση με εικονογραφημένα βιβλία, εργαστήρια εικονογράφησης αλλά και ρεσιτάλ.

Εικόνα 6. Το εσωτερικό της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Πόρτο (Vysotsky, 2015)

4.1.2.2 Savonlinna Municipal Library

Ύστερα μια αξιόλογη βιβλιοθήκη που αξίζει να αναφερθεί βρίσκεται στη Φινλανδία. Η Savonlinna Municipal Library αποτελεί ένα σημαντικό κέντρο πληροφόρησης, εκπαίδευσης αλλά και αναψυχής. Διοργανώνει εκπαιδευτικά και ψυχαγωγικά προγράμματα όλον τον χρόνο που απευθύνονται κυρίως στα παιδιά και στους νέους και λιγότερο στους ενήλικες που βέβαια συμμετέχουν στις παιδικές δράσεις μαζί με τα τέκνα τους.

Η βιβλιοθήκη μεριμνά για τις ανάγκες των αναγνωστών με διάφορες μικρές πρωτοβουλίες. Μια από αυτές είναι οι τσάντες έκπληξη, που περιέχουν βιβλία για παιδιά. Όταν ένας γονιός δεν μπορεί να αποφασίσει για τα τεκμήρια που θα δανειστεί ή αν δεν έχει τον χρόνο στη διάθεση του να ψάξει για κάτι συναρπαστικό, υπάρχουν πάντα οι τσάντες έκπληξη ετοιμασμένες από τις βιβλιοθηκονόμους ανά θέματα και ηλικία.

Επιπλέον, η βιβλιοθήκη για να ενθαρρύνει τα παιδιά να γνωρίσουν έναν από τους πιο γνωστούς Φινλανδούς συγγραφείς, τους προσφέρει την πρόσβαση σε ένα ψηφιακό παιχνίδι που αφορά τη ζωή του συγγραφέα. Απευθύνεται σε μικρότερες ηλικίες γιατί

είναι ένας διασκεδαστικός τρόπος βελτίωσης και εξάσκησης των αναγνωστικών τους ικανοτήτων καθώς το παιχνίδι είναι βασισμένο σε οδηγίες που αναγράφονται στην οθόνη.

Είναι γνωστό πως τα σκυλιά είναι ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου. Κέρδισαν αυτόν τον «τίτλο» για την αφοσίωση και την αγάπη που μοιράζουν ανιδιοτελώς γύρω τους. Η βιβλιοθήκη, λοιπόν, ενθαρρύνει τα παιδιά να διαβάζουν δυνατά και όχι από μέσα τους, με τη συντροφιά των σκύλων για να βελτιώσουν τις ικανότητες τους. Οι σκύλοι αποτελούν τον τέλειο ακροατή διότι δεν κρίνουν τις προσπάθειες των παιδιών και φαίνεται να βοήθησαν αρκετά παιδιά να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση όσον αφορά τις αναγνωστικές δεξιότητες.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η βιβλιοθήκη στηρίζει τα σχολεία και τα νηπιαγωγεία της περιοχής. Η στήριξη έρχεται με την οργάνωση επισκέψεων στη βιβλιοθήκη, βοήθεια στην επιλογή αναγνωσμάτων, δανεισμό εξοπλισμού όπως κούκλες και σκηνές κουκλοθέατρου, αλλά και τη δημιουργία κοινοτικής κάρτας για δανεισμό βιβλίων.

4.1.2.3 Biblioteca Pública Municipal Iván de Vargas

Τελευταία, αλλά εξίσου σημαντική βιβλιοθήκη με αξιόλογο έργο, είναι η Biblioteca Pública Municipal Iván de Vargas που βρίσκεται στην πρωτεύουσα της Ισπανίας. Η συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης απαρτίζεται από αρκετά τεκμήρια που αφορούν τον Εβραϊκό πολιτισμό τα οποία δανείζονται για ερευνητικούς σκοπούς. Επιπλέον, είναι εύκολα προσβάσιμη από άτομα με κινητικές δυσκολίες.

Ένας επισκέπτης της βιβλιοθήκης, ρίχνοντας μια ματιά θα συμπεράνει πως η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη είναι σαν όλες τις άλλες. Όλες οι βιβλιοθήκες, δημοτικές, ακαδημαϊκές, ειδικές, σχολικές γεννούν διαφορετικά συναισθήματα μέσα μας. Η Biblioteca Pública Municipal Iván de Vargas διαθέτει εξαιρετική συλλογή βιβλίων με θέμα τη ΛΟΑΤ+ κοινότητα. Ο Ιούνιος, ο μήνας υπερηφάνειας (pride month), γιορτάστηκε από τη βιβλιοθήκη με τον εμπλουτισμό της συλλογής με βιβλία μυθοπλασίας, παιδικά και νεανικά βιβλία, ιστορικά και βιογραφίες. Διοργανώθηκε επίσης καλλιτεχνική έκθεση της Pury Gazituaga με τίτλο «Libertad para amar» που σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει: Ελευθερία στην αγάπη.

Η πρωτοβουλία αυτή της βιβλιοθήκης, στον εορτασμό του Ιουνίου με αυτόν τον τρόπο δίνει τροφή για σκέψη. Πρώτα από όλα ενημερώνει τους αναγνώστες και επισκέπτες της έκθεσης για τα προβλήματα που βιώνουν καθημερινά τα μέλη της ΛΟΑΤ+ κοινότητας όπως η βία και οι διακρίσεις. Η βιβλιοθήκη ενθαρρύνει τον κόσμο μέσα από την ανάγνωση βιβλίων να μάθει την έννοια της αποδοχής και της αγάπης, να μάθει να αγκαλιάζει το διαφορετικό και να το σέβεται.

Η βιβλιοθήκη ανά τακτά χρονικά διαστήματα οργανώνει ημέρες κουλτούρας ενθαρρύνοντας τους αναγνώστες να διαβάσουν βιβλία ξένων συγγραφέων και με αυτόν τον τρόπο να γνωρίσουν νέες κουλτούρες, ήθη, έθιμα κτλ. Η συλλογή της απαρτίζεται από αρκετά τεκμήρια για τον ασιατικό και αφρικανικό πολιτισμό. Αυτές οι ημέρες αποτελούν ένα μήνυμα κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Μια εξαιρετική δραστηριότητα που διεξήχθη στον χώρο της βιβλιοθήκης ήταν μαθήματα γιόγκα για παιδιά ηλικίας 8-12 ετών. Όπως τα βιβλία χαλαρώνουν τον εσωτερικό μας κόσμο έτσι και η γιόγκα μας βοηθάει να χαλαρώσουμε το σώμα και να απαλλαγούμε από την αρνητική ενέργεια που έχουμε αποθηκεύσει μέσα μας. Τα μαθήματα αυτά παράλληλα με την ανάγνωση βιβλίων ήταν σίγουρα ένας διασκεδαστικός τρόπος για να περάσουν τα παιδιά την ώρα τους αλλά και για να διδαχθούν τρόπους απαλλαγής από τα αρνητικά συναισθήματα και το στρες της καθημερινότητας. Το μόνο μειονέκτημα του συγκεκριμένου προγράμματος είναι το ηλικιακό όριο.

Ανακεφαλαιώνοντας, οι τρεις Δημοτικές Βιβλιοθήκες κατάφεραν να διεκδικήσουν μια σημαντική θέση στις καρδιές των αναγνωστών, καλύπτοντας τις ανάγκες τους σε πληροφορίες, ψυχαγωγία, μόρφωση. Εκτός από κέντρα πληροφόρησης, αποτελούν κέντρα κοινωνικοποίησης, φορείς που συνδυάζουν την ανάγνωση με ψυχαγωγία και εποικοδομητικές δραστηριότητες και εργαστήρια.

4.1.3 Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ασίας

Αρκετές από τις χώρες της Ασίας όπως η Ιαπωνία, το Χονγκ Κονγκ, η Ταϊβάν, η Σιγκαπούρη και η Νότια Κορέα θεωρούνται οικονομικά και τεχνολογικά ανεπτυγμένες.

Έτσι, λοιπόν και οι βιβλιοθήκες των χωρών αυτών θα έπρεπε να είναι εκσυγχρονισμένες με ανεπτυγμένες και πλούσιες συλλογές και ποιοτικές υπηρεσίες.

4.1.3.1 Dongjak Municipal Library

Αρχικά, ξεκινώντας από τη Νότια Κορέα, μέσα από όλες τις βιβλιοθήκες ξεχωρίσαμε την Dongjak Municipal Library. Ιδρύθηκε το 1991 και είναι πολύ σημαντική για την κοινότητα καθώς εξυπηρετεί ημερησίως σχεδόν 2.500 χρήστες. Στη σελίδα της βιβλιοθήκης παρατηρούμε ότι διεξάγεται πληθώρα προγραμμάτων που προωθούν τη φιλαναγνωσία, τη δια βίου μάθηση και την πληροφοριακή παιδεία. Η τεχνολογία εξελίσσεται αλλά τα άτομα τρίτης ηλικίας πολλές φορές αδυνατούν να συμβαδίσουν με τις νέες εξελίξεις και δεδομένα. Η βιβλιοθήκη μερίμνησε για την ενημέρωση της ηλικιακής αυτής ομάδας για την έννοια του Διαδικτύου και τους κινδύνους που κρύβει, για το e-banking και τις διαδικτυακές συναλλαγές και τέλος, για το smartphone και πως αυτό χρησιμοποιείται. Κατά τη διάρκεια των διαλέξεων μοιράζονται ενημερωτικά φυλλάδια και προτείνονται οδηγοί που μπορούν να δανειστούν από τη βιβλιοθήκη για την κάλυψη περαιτέρω αποριών. Τα προγράμματα αυτά είναι ζωτικής σημασίας για τη γεφύρωση του τεχνολογικού χάσματος αλλά και για τη βελτίωση του τρόπου ζωής των ηλικιωμένων.

Η Dongjak Municipal Library είναι από τις πρώτες βιβλιοθήκες που αναφέρθηκαν η οποία διεξάγει εκπαιδευτικά προγράμματα αποκλειστικά για άτομα τρίτης ηλικίας και δίνει μεγάλη βάση στις ανάγκες τους. Οι ηλικιωμένοι έχουν τη δυνατότητα, όπως φυσικά και οι άλλες ηλικιακές ομάδες, να συμμετάσχουν σε λέσχες βιβλίων. Ειδικά την εποχή του Covid-19, ακόμα και οι εξ αποστάσεως επαφή συνέβαλε σημαντικά και βοήθησε αρκετούς ανθρώπους να ξεπεράσουν τα συναισθήματα της κατάθλιψης και μοναξιάς.

Όπως ειπώθηκε παραπάνω, στον χώρο της βιβλιοθήκης οργανώνεται πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλες τις ηλικίες. Οι διαλέξεις είτε έχουν τη μορφή διαδικτυακής συνάντησης στην πλατφόρμα Zoom είτε από κοντά στις αίθουσες εκδηλώσεων της βιβλιοθήκης και δεν είναι δωρεάν. Όσον αφορά την ψυχαγωγία, διοργανώνονται προβολές ταινιών που περνούν βαθιά μηνύματα στον συμμετέχοντα αλλά και διαγωνισμοί συγγραφής για όλες τις ηλικίες με πλούσια δώρα και χρηματικές αμοιβές.

Υπάρχουν μαθήματα καλλιγραφίας, σχεδίου και δημιουργικής γραφής για τους νέους και τους ενήλικες αλλά και καλλιτεχνικές διαλέξεις που αφορούν την τέχνη της συγγραφής και της ζωγραφικής. Εκτός από αυτά, γίνονται διαλέξεις για θέματα που αφορούν το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή όπου οι συμμετέχοντες ενημερώνονται για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προστατεύσουν τον πλανήτη και να τον βοηθήσουν να επανακάμψει.

Τέλος, μια αξιόλογη δράση που οργανώθηκε από τη βιβλιοθήκη είναι η μαθήματα σεξουαλικής αγωγής για τους νέους. Μέσα από τα βιβλία, τα φυλλάδια και τις παρουσιάσεις οι νέοι έμαθαν για τα γενετικά συστήματα της γυναίκας και του άντρα, για τις μεθόδους αντισύλληψης, για τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα αλλά και για τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η σωστή ενημέρωση για τα θέματα αυτά έχει τη δύναμη να αποτρέψει περιπτώσεις ανεπιθύμητων εγκυμοσυνών, ομοφοβικών συμπεριφορών, μετάδοσης ασθενειών.

4.1.3.2 Setegaya Municipal Library

Ύστερα, ταξιδεύοντας στην Ιαπωνία έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε την Setegaya Municipal Library. Η κεντρική βιβλιοθήκη βρίσκεται στο Τόκυο αλλά έχουν ιδρυθεί και 15 περιφερειακές για να εξυπηρετούνται οι κάτοικοι πιο εύκολα χωρίς να χρειάζεται να διανύσουν μεγάλες αποστάσεις. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη είναι πλήρως εκσυγχρονισμένη όπως ακριβώς και η Dongjak Municipal Library με αυτοματοποιημένο σύστημα δανεισμού.

Η συλλογή της κεντρικής βιβλιοθήκης και των 15 περιφερειακών απαρτιζόμαστε αμέτρητο έντυπο υλικό όπως λογοτεχνικά έργα για παιδιά, νέους και ενήλικες, βιβλία χόμπι, τεκμήρια με θέμα την ιαπωνική κουλτούρα, επιστημονικά βιβλία και περιοδικά αλλά και εφημερίδες. Επιπλέον, στη σελίδα της βιβλιοθήκης μπορούμε να βρούμε πολλά ηλεκτρονικά βιβλία, τα οποία ανανεώνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Μια αξιοσημείωτη πρωτοβουλία των βιβλιοθηκονόμων αποτελεί η έκδοση μιας μηνιαίας λίστας με προτάσεις βιβλίων που απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους. Η λίστα είναι ειδικά σχεδιασμένη με τη βοήθεια ψυχολόγων και εκπαιδευτικών. Η λίστα του Αυγούστου για τα παιδιά περιέχει τεκμήρια που διαπραγματεύονται διάφορα ζητήματα, όπως ο πόλεμος και η ειρήνη, η διαφορετικότητα, η οικογένεια κτλ. Όσον

αφορά τη λίστα βιβλίων για τους εφήβους, αυτά αναλύουν θέματα, όπως η σημασία εκπλήρωσης των ονείρων και των φιλοδοξιών, τα συναισθήματα, η κλιματική αλλαγή και η καταστροφή του περιβάλλοντος.

Η ημέρα του παιδιού γιορτάστηκε από τη βιβλιοθήκη με συναντήσεις με τους αγαπημένους συγγραφείς παιδικών βιβλίων, οι οποίοι διάβασαν μερικά από τα έργα τους στα παιδιά. Πραγματοποιήθηκε, επίσης, εργαστήριο, όπου οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν τη διαδικασία εικονογράφησης ενός βιβλίου και έφτιαξαν ομαδικά ένα δικό τους. Στο τέλος της ημέρας, έγινε κλήρωση και 5 τυχερά παιδιά γύρισαν στο σπίτι τους αγκαλιά με καινούργια βιβλία.

Η βιβλιοθήκη ενθαρρύνει τα παιδιά να παίρνουν μέρος σε μαθήματα δημιουργικής γραφής, σε εργαστήρια ζωγραφικής και μουσικά παιχνίδια διότι θεωρεί πως η τέχνη είναι ο καλύτερος τρόπος έκφρασης του εσωτερικού μας κόσμου. Τέλος, διοργανώνει επισκέψεις σε μουσεία για ενήλικες και παιδιά. Τα μουσεία δεν είναι απλώς χώροι που περιέχουν τέχνη και ιστορικά αντικείμενα αλλά είναι χώροι εκπαίδευσης και έμπνευσης. Σε αυτά στεγάζεται η πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου.

Παραπάνω αναλύθηκαν δυο Δημοτικές βιβλιοθήκες που βρίσκονται σε οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες. Για τη συμμετοχή στις δράσεις που διοργανώνονται και από τις δυο βιβλιοθήκες είναι απαραίτητη η πληρωμή ενός συγκεκριμένου αντιτίμου με αποτέλεσμα ένα ποσοστό του πληθυσμού να μην μπορεί να συμμετέχει σε αυτές. Οι βιβλιοθήκες και τα προγράμματα θα έπρεπε να είναι δωρεάν και ελεύθερα για όλους τους δημότες.

4.1.3.3 Beirut Municipal Public Libraries

Από την άλλη, στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες που βρίσκονται στον Λίβανο δεν παρατηρείται το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού αφού όλα τα προγράμματα που διενεργεί η βιβλιοθήκη είναι δωρεάν. Ο Λίβανος είναι μια χώρα την οποία μαστίζει η φτώχεια. Τα γεγονότα των τελευταίων χρόνων, όπως η οικονομική κατάρρευση των τραπεζών, ο Covid-19, οι θρησκευτικές αναταραχές και η ανατίναξη της αποθήκης των σιτηρών, αποτελούν λίγες από τις αιτίες που οδήγησαν στην πενία.

Το 1997 ιδρύθηκε στον Λίβανο η Assabil Association, η οποία προχώρησε, με τη σειρά της, στην ίδρυση τριών Δημοτικών Βιβλιοθηκών στη γειτονιά της Bachoura,

Geitawi και Monnot και μαζί με την UNICEF, το 2008, δημιούργησαν μια κινητή βιβλιοθήκη. Το έργο της μη κυβερνητικής αυτής οργάνωσης προάγει τις αξίες της δημοκρατίας, όπως ο σεβασμός, η ισότητα και η ελευθερία.

Οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Βηρυτού έχουν ως στόχο τη μετάδοση της αγάπης για τα βιβλία τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες διενεργώντας προγράμματα φιλιαναγνωσίας. Οι δραστηριότητες που διεξάγονται αποκλειστικά για τα παιδιά είναι οι παραστατικές αφηγήσεις βιβλίων, τα εργαστήρια δημιουργίας mandala και τα θεατρικά εργαστήρια. Η συμμετοχή προωθεί τον διάλογο, καθώς μετά από κάθε ανάγνωση ο συμμετέχων μπορεί να μοιραστεί τις σκέψεις του και τα συναισθήματα του με τους υπόλοιπους, καθώς και τη δημιουργικότητα.

Οι ενήλικες μαζί με τα παιδιά μπορούν να πάρουν μέρος σε εργαστήρια ανακύκλωσης και δημιουργίας origami, σε κινηματογραφικές προβολές αλλά και σε λέσχες βιβλίων που διεξάγονται είτε στα γαλλικά είτε στα αραβικά. Επιπρόσθετα, η Assabil Association μερίμνησε για την οργάνωση μαθημάτων εκμάθησης της Αγγλικής γλώσσας και υπολογιστών. Οι τελευταίες δυο δράσεις έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην κοινωνία της Βηρυτού καθώς μειώνεται το χάσμα μορφωτικού επιπέδου μεταξύ του Λίβανου και των αναπτυσσόμενων χωρών της Ασίας.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, το έργο της Setegaya Municipal Library και της Dongjak Municipal Library καλύπτει μερικώς τις ανάγκες του πληθυσμού αφού αποκλείει τις ασθενέστερες οικονομικά κοινωνικές ομάδες από τη συμμετοχή στις εκδηλώσεις ενώ το έργο των Δημοτικών Βιβλιοθηκών της Βηρυτού και της Assabil Association θα έπρεπε να θεωρείται παράδειγμα προς μίμηση για τις βιβλιοθήκες όλου του κόσμου.

4.1.4 Προγράμματα φιλιαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Αμερικής

Η Αμερική είναι η γενέτειρα του Melvil Dewey του εφευρέτη του Δεκαδικού Συστήματος ταξινόμησης Dewey, του πατέρα της πληροφόρησης. Η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου βρίσκεται στην Ουάσιγκτον και θεωρείται μια από τις πλουσιότερες βιβλιοθήκες του κόσμου. Μάλιστα, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής έχουν τα περισσότερα καταχωρημένα ISBN, άρα είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη καταγεγραμμένη εκδοτική δραστηριότητα παγκοσμίως.

Οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες που θα αναλυθούν παρακάτω είναι εκσυγχρονισμένες και οργανωμένες, όπως ακριβώς και οι επίσημες σελίδες τους στο Διαδίκτυο. Αρχικά, η Peace River Municipal Library, η οποία βρίσκεται στον Καναδά, υποσχέθηκε στην κοινότητα την οποία εξυπηρετεί, να την τονώσει και να τη βοηθήσει με τις διάφορες υπηρεσίες και εργαλεία που παρέχει. Κάθε 3 χρόνια, συλλέγει πληροφορίες μέσω ερωτηματολογίων, για τις ανάγκες των αναγνωστών και προσπαθεί με τα μέσα που διαθέτει να τις καλύψει. Η σελίδα επίσης μας ενημερώνει ότι όλες οι υπηρεσίες στις οποίες παρέχει πρόσβαση αλλά και τα προγράμματα που διεξάγει είναι για όλους και μάλιστα δωρεάν, αν και όπως θα δούμε στη συνέχεια αυτό δεν ισχύει.

4.1.4.1 Peace River Municipal Library

Η Peace River Municipal Library διεξάγει πληθώρα δραστηριοτήτων για όλες τις ηλικίες. Με τα προγράμματα που διενεργεί, φαίνεται να δίνει ιδιαίτερη βάση στην εκπαίδευση, ψυχαγωγία αλλά και υγεία των αναγνωστών. Τον Αύγουστο του 2022, οι περισσότερες δραστηριότητες διοργανώθηκαν στα κοντινά πάρκα και όχι στο κτήριο της βιβλιοθήκης. Η φύση επιδρά στη διάθεση του ανθρώπου, διώχνει το άγχος και τις αρνητικές σκέψεις. Το απαλό αεράκι, το κελάηδημα των πουλιών κάνουν τις αφηγήσεις των βιβλίων πιο παραστατικές και χαλαρώνουν τους μικρούς αναγνώστες.

Στη βιβλιοθήκη πραγματοποιούνται συναντήσεις για ενήλικες που θέλουν να εξασκήσουν και να βελτιώσουν τα Αγγλικά τους. Συνήθως οι ενήλικες που παίρνουν μέρος σε αυτές τις συναντήσεις είναι πρόσφυγες, μετανάστες που ήρθαν εκεί σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Εκτός από την εξάσκηση της γλώσσας, οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν για την κουλτούρα της χώρας στην οποία βρίσκονται αλλά και να μοιραστούν τα ήθη και τα έθιμα του τόπου τους. Επιπλέον, μια εξαιρετική πρωτοβουλία που πάρθηκε από τη βιβλιοθήκη είναι η οργάνωση φιλανθρωπικής δράσης πριν το άνοιγμα των σχολείων. Σκοπός είναι η δωρεά σχολικών ειδών στις οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες ή ακόμα και ανταλλαγή των ειδών. Τέλος, μια φιλανθρωπική δράση που πραγματοποιείται κάθε μήνα είναι η διανομή τεκμηρίων της βιβλιοθήκης στα σπίτια των ατόμων που για λόγους υγείας δεν μπορούν να επισκεφθούν τη βιβλιοθήκη. Έτσι, λοιπόν εξαλείφεται το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού και προάγεται η ισότητα.

Στη συνέχεια, μια πρωτοποριακή δράση που αξίζει να αναφερθεί και ως μην προωθεί τη φιλαναγνωσία είναι η ανταλλαγή ρούχων στο κτήριο της βιβλιοθήκης. Η ενέργεια αυτή αποτρέπει το λεγόμενο fast fashion που είναι ένα επιχειρηματικό μοντέλο του οποίου ο σκοπός είναι η παραγωγή όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ποσότητας ενδυμάτων με όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος.

Τέλος, η Peace River Municipal Library διοργάνωσε συνάντηση για οικογένειες αυτοχειρών, όπου οι συμμετέχοντες μέσα από τη συζήτηση μπορούν να μοιραστούν την ιστορία τους και μέσα από τις διαλέξεις και τη βιβλιογραφία που προτείνεται να μάθουν «στρατηγικές» που θα τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν τον πόνο της απώλειας. Η πρωτοβουλία αυτή καθαυτή είναι αξιοσημείωτη αλλά το μοναδικό πρόβλημα που παρατηρεί κάποιος είναι το αντίτιμο των 40 δολαρίων που χρειάζεται να πληρώσει ο συμμετέχων ώστε να πάρει μέρος στη συνάντηση.

4.1.4.2 Sylvan Lake Municipal Library

Ύστερα, αναφέρεται η Sylvan Lake Municipal Library που βρίσκεται και αυτή στον Καναδά στην επαρχία της Αλμπέρτα. Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη επιλέχτηκε διότι διεξάγει διαφορετικά προγράμματα φιλαναγνωσίας ώστε να προσελκύσει κοινό. Εκτός από παρουσιάσεις βιβλίων, συναντήσεις με αγαπημένους συγγραφείς, εργαστήρια ζωγραφικής αποκλειστικά για παιδιά και αναγνώσεις βιβλίων, οργανώνει κινηματογραφικές προβολές ταινιών που αποτελούν διασκευές δημοφιλών βιβλίων, βραδιές κουίζ, μαθήματα μουσικής αλλά και λέσχη για άτομα που ανήκουν στη ΛΟΑΤ+ κοινότητα και λέσχη για λάτρεις του anime και των manga.

Ξεκινώντας από τα παιδιά, τα μαθήματα μουσικής αποτελούν μια εποικοδομητική δραστηριότητα. Το παιδί έχει την ευκαιρία να μάθει να παίζει ένα συγκεκριμένο μουσικό όργανο και να το συνδυάσει με διαλέξεις για την ιστορία της μουσικής και τα είδη της. Ύστερα, μια διασκεδαστική πρωτοβουλία που πραγματοποιείται στον χώρο της βιβλιοθήκης είναι η χοροεσπερίδα. Τα παιδιά ντυμένα με φανταχτερά κοστούμια, έχουν την ευκαιρία να χορέψουν στον ρυθμό της όχι μόνο της μουσικής αλλά και των ιστοριών που βασίζονται στη μουσική και την κίνηση.

Για τους νέους, η βιβλιοθήκη μερίμνησε για τη δημιουργία διάφορων λεσχών. Μια από αυτές είναι αφιερωμένη στους λάτρεις των anime και των manga. Οι ταινίες

anime και τα manga (ιαπωνικά κόμιξ) προέρχονται από την κουλτούρα της Ανατολής και έχουν κερδίσει την καρδιά πολλών αναγνωστών. Δυστυχώς, ελάχιστες είναι οι βιβλιοθήκες που διαθέτουν στη συλλογή τους τέτοια αναγνώσματα που είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στις ημέρες μας και έτσι απομακρύνουν τους νέους από την εγγραφή και τον δανεισμό. Τα μέλη της λέσχης έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν άτομα με παρόμοια ενδιαφέροντα, να μοιραστούν απόψεις αλλά και να περάσουν χρόνο βλέποντας μερικές ταινίες anime.

Υστερα, λειτουργεί και η λέσχη για τους νέους που ανήκουν στη ΛΟΑΤ+ κοινότητα. Τα μέλη της ομάδας μπορούν να λάβουν μέρος σε συζητήσεις για βιβλία, ταινίες, να εκφραστούν μέσω κάποιας τέχνης αλλά το σημαντικότερο είναι ότι έχουν την ευκαιρία να μοιραστούν τα προβλήματα τους και να αναζητήσουν στήριξη. Μάλιστα, στη βιβλιοθήκη υπάρχει παρόμοια λέσχη ενηλικίων στην οποία διοργανώνονται οι ίδιες ακριβώς δραστηριότητες.

Υστερα, στον χώρο της βιβλιοθήκης πραγματοποιούνται βραδιές κουίζ για τους νέους, οι οποίες μπορούν να γίνουν και διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας Zoom. Οι ενήλικες συνήθως έχουν τη δυνατότητα να οργανώσουν παρόμοιες εκδηλώσεις σε καφετέριες της περιοχής ή σε μπαρ. Τα κουίζ είναι διαφορετικών θεματολογιών με μερικά παραδείγματα να αποτελούν τα κουίζ γνώσεων για τη σειρά βιβλίων Χάρι Πότερ αλλά και Jurassic World, ιστορικά κουίζ, κουίζ γενικών γνώσεων κτλ.

Τέλος, η βιβλιοθήκη προσπαθεί να καλύψει και τις ανάγκες σε ψυχαγωγία για τους ηλικιωμένους για αυτό και διενεργεί εργαστήρια ζωγραφικής. Τα εργαστήρια είναι ζωτικής σημασίας για τα άτομα τρίτης ηλικίας γιατί βελτιώνουν τη ροή του αίματος στα χέρια, τη διάθεση και τη μνήμη. Μάλιστα, είναι μια καλή ευκαιρία να εκφράσουν τον εαυτό τους και να περάσουν παραγωγικά τον χρόνο τους παρέα με άλλους ανθρώπους.

4.1.4.3 Sterling Municipal Library

Αναμφίβολα υπάρχουν πολλές Δημοτικές Βιβλιοθήκες στις χώρες της Νότιας Αμερικής που προσπαθούν να γίνουν στήριγμα για την κοινωνία και να προσελκύσουν κόσμο αλλά κλείνοντας, θα γίνει αναφορά στην Sterling Municipal Library που βρίσκεται στο Τέξας.

Το νέο στοιχείο που παρουσιάζεται στην Sterling Municipal Library είναι η δυνατότητα 3D εκτυπώσεων. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη επιτρέπει στους χρήστες της να δώσουν στα έργα τους ζωή και διεξάγει εργαστήρια στα οποία μικροί και μεγάλοι μπορούν να μάθουν για την τέχνη της 3D εκτύπωσης. Στη συλλογή της βιβλιοθήκης υπάρχουν αρκετά τεκμήρια που αφορούν το θέμα και είναι διαθέσιμα για δανεισμό.

Στη συνέχεια, μια αξιοσημείωτη πρωτοβουλία της βιβλιοθήκης είναι η δημιουργία φόρμας όπου οι αναγνώστες έχουν την ευκαιρία να προτείνουν υλικό που θα μπορούσε να ενταχθεί στην συλλογή της βιβλιοθήκης. Επίσης όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών, η βιβλιοθήκη εξασφαλίζει διανομή του υλικού της στα σπίτια των ηλικιωμένων και των ΑμεΑ που δεν μπορούν να επισκεφθούν την βιβλιοθήκη. Επίσης, προσφέρει ενημέρωση για την ψηφιακή της συλλογή. Τα ηλεκτρονικά βιβλία αποτελούν μια καλή επιλογή για τα άτομα τρίτης ηλικίας διότι υπάρχει η δυνατότητα μεγέθυνσης της γραμματοσειράς και τα ηχητικά βιβλία είναι κατάλληλα για τα άτομα με προβλήματα όρασης.

Θα αποτελούσε σοβαρή παράλειψη να μην αναφέρουμε την ύπαρξη ενός ιστολόγιου για τους νέους. Οι νέοι, παρέα με τη βιβλιοθηκονόμο μπορούν να το εμπλουτίσουν με κριτικές και προτάσεις βιβλίων, με τις σκέψεις τους πάνω σε ταινίες, σειρές. Το ιστολόγιο είναι επίσης ένα μέρος που μπορούν να εκφράσουν ανώνυμα της ανησυχίες τους και να ζητήσουν βοήθεια και συμβουλές.

Από όλα τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι βιβλιοθήκες της Βόρειας Αμερικής έχουν τον δικό τους μοναδικό τρόπο να προσελκύσουν τους αναγνώστες. Οι υπηρεσίες που προσφέρουν είναι ποιοτικές και τα προγράμματα που πραγματοποιούνται συμβάλλουν θετικά στην ψυχική υγεία των συμμετεχόντων.

4.1.5 Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Αφρικής

Οι περισσότερες υποανάπτυκτες χώρες παγκοσμίως βρίσκονται στην ήπειρο της Αφρικής. Ο αναλφαβητισμός, η πείνα, η ανεργία, η φτώχεια μαστίζουν τις περισσότερες από τις χώρες της Αφρικής όπου το ετήσιο εισόδημα δεν ξεπερνάει τα πεντακόσια δολάρια. Ακόμα και οι πρώην αποικίες των Γάλλων και των Βέλγων δεν βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση, με τους ανθρώπους να ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία.

Το τεχνολογικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό χάσμα μεταξύ των χωρών της Αφρικής και των χωρών της Ευρώπης, Ασίας και Αμερικής είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Στην Κεντρική Αφρική όσο αφορά την εκπαίδευση, τα παιδιά πολλές φορές απομακρύνονται από τα σχολεία για να εργαστούν με στόχο να στηρίξουν οικονομικά το νοικοκυριό. Είναι γνωστό πως πολλά από τα σχολεία δεν διαθέτουν εκπαιδευτικούς που θα μπορούσαν να μεταδώσουν τη γνώση τους στα παιδιά ή έστω να τους διδάξουν τα βασικά. Η απουσία της ισότητας των φύλων αναγκάζει τα κορίτσια να απέχουν από την εκπαίδευση, καθώς τους απαγορεύεται να πηγαίνουν σχολείο.

4.1.5.1 Ethekwini Municipal Libraries

Οι περιοχές της Βόρειας Αφρικής και η Νότια Αφρική σαν χώρα από την άλλη θεωρούνται πιο ανεπτυγμένες. Στη Νότια Αφρική, στο Ντέρμπαν, μάλιστα ιδρύθηκαν οι Ethekwini Municipal Libraries. Το Ντέρμπαν αποτελεί μέρος του δικτύου των πόλεων της UNESCO, στο πεδίο της λογοτεχνίας. Στόχος του δικτύου, είναι να προωθηθεί η ανάπτυξη των πόλεων του ανεπτυγμένου και αναπτυσσόμενου κόσμου. Οι Ethekwini Municipal Libraries υπηρετούν την κοινότητα με διεξαγωγές διαλέξεων για σοβαρά κοινωνικά ζητήματα, θέματα ψυχικής και σωματικής υγείας όπως και δράσεις για παιδιά και νέους.

Οι βιβλιοθήκες διαθέτουν μεγάλη συλλογή από βιβλία, τόσο στην Αγγλική γλώσσα όσο και στη Ζουλού, μουσικά CD και ταινίες σε DVD. Μέσα από παιδικά προγράμματα ενημερώνουν για τη σημασία της βιβλιοθήκης για την κοινότητα, για τα οφέλη ανάγνωσης αλλά και την αναγκαιότητα καλής και προσεκτικής μεταχείρισης του υλικού. Το προσωπικό της βιβλιοθήκης μεριμνά για τη διεξαγωγή δράσεων που έχουν τόσο εκπαιδευτικό όσο και ψυχαγωγικό χαρακτήρα. Μια από αυτές είναι οι χειροτεχνίες με τη χρήση ανακυκλώσιμων υλικών. Τα παιδιά έχουν ευκαιρία να φτιάξουν καλαθάκια για το Πάσχα και συνάμα να μάθουν για την ανακύκλωση και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι Ethekwini Municipal Libraries μαζί με τον Δήμο οργάνωσαν τις εκδηλώσεις με τίτλο «Articulate Africa» με στόχο την ψυχαγωγία και την ενημέρωση. Πραγματοποιήθηκαν διαλέξεις που αφορούσαν τον ιό HIV και την κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών. Το 2016, χιλιάδες άνθρωποι στην Κεντρική Αφρική έχασαν τη ζωή τους λόγω του ιού για αυτό και θεωρήθηκε ύψιστης σημασίας η ενημέρωση της

κοινότητας για τη φύση του ιού HIV αλλά και για πρακτικές αποφυγής της μόλυνσης. Από την άλλη, η χρήση παράνομων ουσιών έχει αυξηθεί στις χώρες της Αφρικής τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τα στατιστικά του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), στην Αφρική 187.100 χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους το 2013 από την κατάχρηση ουσιών ή από ασθένειες που προκλήθηκαν από αυτές (United Nations, χ.χ.).

Τέλος, οι βιβλιοθήκες διοργάνωσαν μια εκδήλωση για τα σχολεία της περιοχής κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκε το φαινόμενο του εκφοβισμού (bullying). Οι βιβλιοθηκονόμοι, με τη βοήθεια βιβλίων, προσπάθησαν να εξηγήσουν στα παιδιά τι πρέπει να κάνουν σε περίπτωση που οι ίδιοι πέσουν θύμα ή μάρτυρες εκφοβισμού. Μέσω συζήτησης κατάφεραν να εξηγήσουν στα παιδιά τη σημασία του σεβασμού και της αγάπης.

Δυστυχώς, ήταν δύσκολο να βρεθούν πληροφορίες για άλλες Δημοτικές Βιβλιοθήκες, οι οποίες εξάλλου ήταν ελάχιστες στην ήπειρο αυτή. Παρόλα αυτά, οι Ethekwini Municipal Libraries θα έπρεπε να αποτελέσουν πρότυπο για τις βιβλιοθήκες όλου του κόσμου για τις υπηρεσίες και τις δράσεις που πραγματοποιούν παρά τις δυσμενείς οικονομικές και πολιτικές συνθήκες.

4.1.6 Προγράμματα φιλαναγνωσίας σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Αυστραλίας.

Η Μελβούρνη αποτελεί μέρος του δικτύου των πόλεων της UNESCO, στο πεδίο της λογοτεχνίας. Παρόλα αυτά, δεν θα γίνει αναφορά στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Πολιτείας της Βικτώριας. Οι δυο αυτές βιβλιοθήκες που θα αναλυθούν είναι η Kiama Municipal Library που βρίσκεται στην Πολιτεία της Νέας Νότιας Ουαλίας και το δίκτυο βιβλιοθηκών Fraser Coast του Κουίνσλαντ, το οποίο περιλαμβάνει την John Anderson Municipal Library, Burrum Heads Library, Hervey Bay Library και Howard Library.

4.1.6.1 Kiama Municipal Library

Αρχικά, η Kiama Municipal Library βρίσκεται στο Kiama, σε μια πόλη με πλούσιο ιστορικό παρελθόν. Η ίδια η βιβλιοθήκη, μέσα από την επίσημη ιστοσελίδα της αλλά και

τη σελίδα της στο Facebook, ενημερώνει για την τοπική ιστορία. Μάλιστα συνεργάζεται στενά με τα μουσεία της περιοχής οργανώνοντας εκδρομές και επισκέψεις. Όσον αφορά τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας, αυτά διεξάγονται στον χώρο της βιβλιοθήκης και απευθύνονται σε κάθε ηλικία.

Μια μοναδική δράση που δεν έχει αναφερθεί πρωτύτερα είναι η συνεργασία της Kiama Municipal Library με το κοινοτικό ραδιοφωνικό σταθμό και η δημιουργία podcasts με θέμα τα βιβλία. Μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου του 2022, η βιβλιοθήκη έχει αναρτήσει στην ιστοσελίδα της έξι podcasts με θέμα την ποίηση, το παραμύθι, τις διασκευές των βιβλίων και τη μεταφορά τους στις οθόνες των κινηματογράφων κ.α.. Η δραστηριότητα αυτή σίγουρα αποτελεί μια ωραία πρωτοβουλία της βιβλιοθήκης στην προώθηση της φιλιαναγνωσίας.

Ύστερα, η Δημοτική Βιβλιοθήκη με στόχο τη συγκέντρωση χρημάτων για το Indigenous Literacy Foundation, διοργάνωσε εκδήλωση ανταλλαγής βιβλίων. Οι ενδιαφερόμενοι έπρεπε να πληρώσουν ένα μικρό αντίτιμο για τη συμμετοχή τους και όλα τα κέρδη έγιναν δωρεά στον οργανισμό ο οποίος μεριμνά για την εκπαίδευση και την παροχή βιβλίων στους Αυστραλιανούς αυτόχθονες.

Η συλλογή της δεν αποτελείται μόνο από έντυπα τεκμήρια αλλά ο κάθε χρήστης της βιβλιοθήκης έχει τη δυνατότητα να κάνει εγγραφή σε πλατφόρμες όπως το Borrow Box, το Libby και IndyReads για να απολαύσει πληθώρα ηλεκτρονικών και ηχητικών βιβλίων. Η βιβλιοθήκη με αυτόν τον τρόπο καλύπτει τις ανάγκες των ατόμων με οπτική αναπηρία όπως και τις ανάγκες των ατόμων που προτιμούν τη συντροφιά ψηφιακών βιβλίων.

Όπως σε κάθε, σχεδόν, βιβλιοθήκη, που αναφέρθηκε, έτσι και στην Kiama Municipal Library λειτουργεί δια ζώσης λέσχη βιβλίων για ενήλικες παράλληλα με τη διαδικτυακή. Επιπρόσθετα, πραγματοποιούνται συστηματικά συναντήσεις με συγγραφείς και παρουσιάσεις βιβλίων που συνοδεύονται πάντα με ένα κέρασμα.

Σχετικά με τα παιδιά και τους νέους, η βιβλιοθήκη διεξάγει δράσεις και μια από αυτές είναι η «Εβδομάδα Βιβλίου». Κατά τη διάρκεια της Εβδομάδας Βιβλίου, οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να δανειστούν μερικούς από τους λογοτεχνικούς «θησαυρούς» της βιβλιοθήκης, βιβλία δηλαδή που κατά τη γνώμη των βιβλιοθηκονόμων

αποτελούν αξιόλογα έργα, αλλά και να πάρουν μέρος σε διαγωνισμούς με πλούσια δώρα.

Εκτός από προγράμματα φιλιαναγνωσίας, πραγματοποιούνται στη βιβλιοθήκη και προγράμματα πληροφοριακής παιδείας κυρίως για τα άτομα τρίτης ηλικίας. Αναφορικά με τους ηλικιωμένους, η βιβλιοθήκη αναγνωρίζοντας το μεγάλο πρόβλημα της άνοιας έχει εφοδιαστεί με πληθώρα τεκμηρίων που αφορούν το θέμα για να ενημερώσει το κοινό της και να στηρίξει με τον δικό της τρόπο τις οικογένειες των πασχόντων.

Κλείνοντας, το φιλανθρωπικό έργο της βιβλιοθήκης είναι μεγάλο και η προσφορά της στην κοινότητα τεράστια. Είναι παράδειγμα προς μίμηση διότι είναι από τις λίγες βιβλιοθήκες που συνεργάζεται με άλλα ιδρύματα της κοινότητας (π.χ. μουσεία) ώστε να προσελκύσει κοινό και να προωθήσει τις δράσεις της.

4.1.6.2 Fraser Coast Libraries

Οι βιβλιοθήκες του Fraser Coast είναι παρά πολύ σημαντικές για την κοινότητα λόγω των υπηρεσιών που προσφέρουν για όλες τις ηλικίες. Οι Fraser Coast Libraries όπως ακριβώς η Kiama Municipal Library διαθέτει πλούσια συλλογή που αφορά την ιστορία της περιοχής προωθώντας την έρευνα.

Μια δράση των βιβλιοθηκών, που προωθεί τη φιλιαναγνωσία, είναι η δημιουργία ομάδων ανάγνωσης βιβλίων. Οι ομάδες αυτές δεν έχουν συνήθως τη μορφή των παραδοσιακών λεσχών βιβλίου. Οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να συναντηθούν εντός ή εκτός βιβλιοθήκης ή ακόμα και να δημιουργήσουν forum για να ανταλλάξουν τις απόψεις τους. Οι βιβλιοθήκες ενθαρρύνουν τη δημιουργία τους, παρέχοντας επίσης αρκετό αριθμό αντιτύπων στους συμμετέχοντες.

Σχετικά με τις δράσεις για τους ενήλικες, εκτός από παρουσιάσεις βιβλίων διεξάγονται και προγράμματα δημιουργικής γραφής από καταξιωμένους συγγραφείς. Οι συμμετέχοντες μέσα από τα εργαστήρια έχουν τη δυνατότητα να λύσουν τις απορίες τους, να εμπνευστούν και να δημιουργήσουν.

Οι περισσότερες εκδηλώσεις και δράσεις, παρ' όλα αυτά, απευθύνονται σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες και στοχεύουν στην εκπαίδευση και ψυχαγωγία. Επίσης,

γίνεται μεγάλη προσπάθεια τα παιδιά από μικρή ηλικία να έρθουν σε επαφή με τον κόσμο των βιβλίων. Μέσα από το πρόγραμμα «First 5 Forever», το οποίο απευθύνεται για ηλικίες από 0 έως 5 ετών, εξάπτεται η φαντασία και η δημιουργικότητα των παιδιών με τις ζωντανές αφηγήσεις και τα μουσικά παιχνίδια.

Στην συνέχεια, οι βιβλιοθήκες παρέχουν τη δυνατότητα στους χρήστες της να κάνουν εγγραφή, με τον κωδικό μέλους τους, στην πλατφόρμα Kinderling, στην οποία υπάρχουν πληθώρα θεατρικών παραστάσεων, μουσικών παιχνιδιών, αφηγήσεων για τα παιδιά αλλά και συμβουλές ανατροφής για τους γονείς. Τέλος, παρέχετε και η δυνατότητα εγγραφής στη πλατφόρμα «LOTE Online for Kids». Η συγκεκριμένη υπηρεσία προσφέρει στα παιδιά χιλιάδες ηλεκτρονικά και ακουστικά βιβλία τα οποία είναι διαθέσιμα σε 45 γλώσσες.

Τέλος, οι Fraser Coast Libraries διεξάγουν το πρόγραμμα «School Holiday Fun». Οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου προγράμματος αρχίζουν παράλληλα με το άνοιγμα των σχολείων και με μια ματιά στην επίσημη ιστοσελίδα παρατηρούμε πως υπάρχουν εργαστήρια δημιουργίας manga, συναντήσεις με τοπικούς συγγραφείς, κουκλοθέατρα αλλά και προβολές ταινιών. Το σημαντικότερο είναι πως όλες αυτές οι δραστηριότητες είναι δωρεάν με αποτέλεσμα να μην αποκλείονται οι ασθενέστερες οικονομικά ομάδες.

Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα - Συμπεράσματα

5.1 Αποτελέσματα της έρευνας

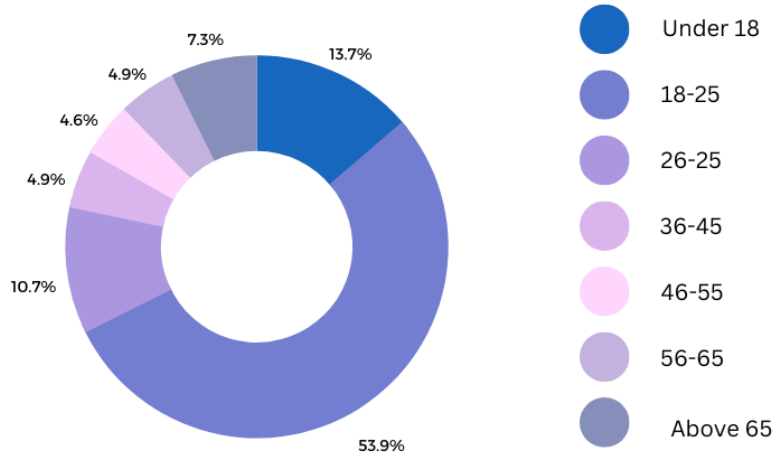
Η έρευνα, όπως ειπώθηκε στο [Κεφάλαιο 1.2](#), είχε τη μορφή ερωτηματολογίου, δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα Google Forms και ήταν ανώνυμη. Ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2021 και τελείωσε τον Απρίλιο του 2022 συγκεντρώνοντας συνολικά 410 απαντήσεις. Οι ερωτήσεις ήταν στο σύνολο 15, ανοιχτού και κλειστού τύπου. Η έρευνα απευθύνονταν σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και είχε διεθνή χαρακτήρα για αυτό και οι ερωτήσεις ήταν διατυπωμένες στα αγγλικά. Στόχος της ήταν να εξεταστούν πρωτίστως οι αναγνωστικές συνήθειες των ατόμων και ύστερα η συμμετοχή τους στα προγράμματα φιλιαναγνωσίας των βιβλιοθηκών.

Το ερωτηματολόγιο διαδόθηκε κυρίως στη πλατφόρμα Goodreads² για να εξασφαλιστούν αρκετές απαντήσεις από άτομα που διαμένουν στο εξωτερικό. Το Goodreads είναι μια ιστοσελίδα που απευθύνεται στους βιβλιόφιλους αλλά και σε άτομα που θέλουν να ξεκινήσουν το ταξίδι τους στον κόσμο των βιβλίων. Προσφέρει στους χρήστες της, τη δυνατότητα να γράφουν κριτικές αλλά και να συνομιλούν μεταξύ τους ανταλλάσσοντας απόψεις. Θεωρήθηκε σημαντική η συμβολή των χρηστών της συγκεκριμένης πλατφόρμας, καθώς χάρη σε αυτούς μπορούσαμε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για τα προγράμματα και τις δράσεις φιλιαναγνωσίας σε βιβλιοθήκες του κόσμου.

Τελικά, όσον αφορά την ηλικία των ερωτηθέντων, οι πλειοψηφία που απάντησε στο ερωτηματολόγιο ήταν μεταξύ 18-25 ετών, με ποσοστό που έφτασε τα **53.9%**. Στη συνέχεια ακολούθησαν τα ανήλικα άτομα με ποσοστό **13.7%** και τα άτομα μεταξύ 26-35 ετών με ποσοστό **10.7%**. Τέλος, τα άτομα τρίτης ηλικίας (δηλαδή άνω των 65 ετών) και οι ηλικιακές ομάδες μεταξύ 36-45, 46-55 και 56-65 με ποσοστά **7.3%**, **4,9%**, **4,6%** και **4,9%** αντίστοιχα.

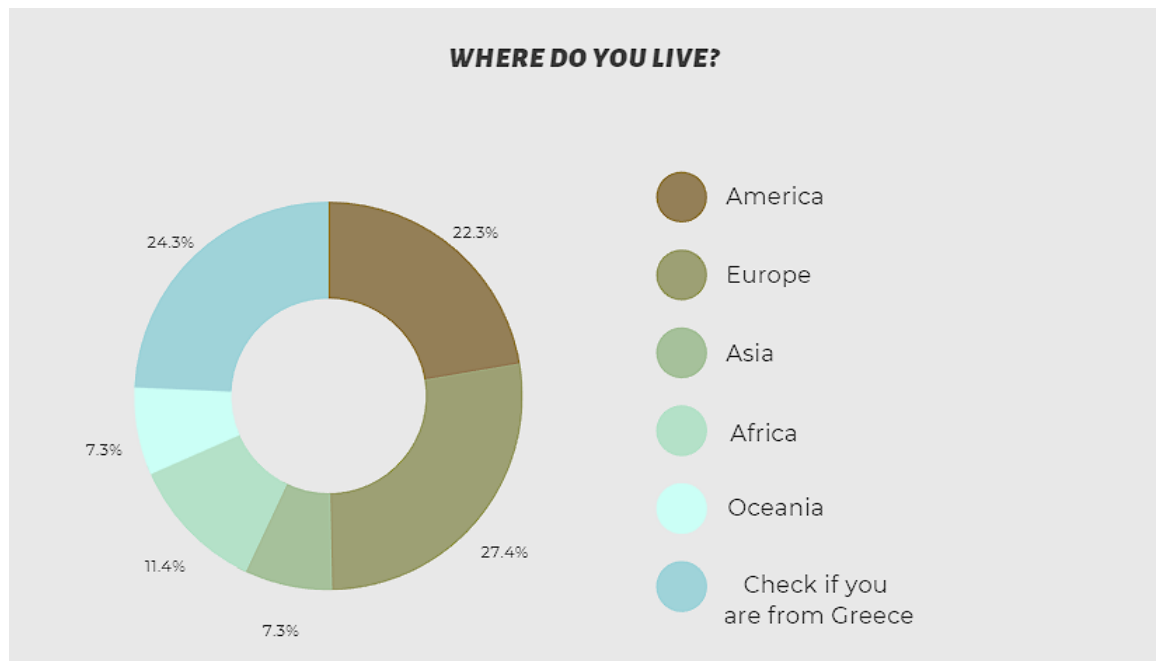
² <https://www.goodreads.com/>

How old are you?

Σχήμα 1. Πόσο χρονών είστε;

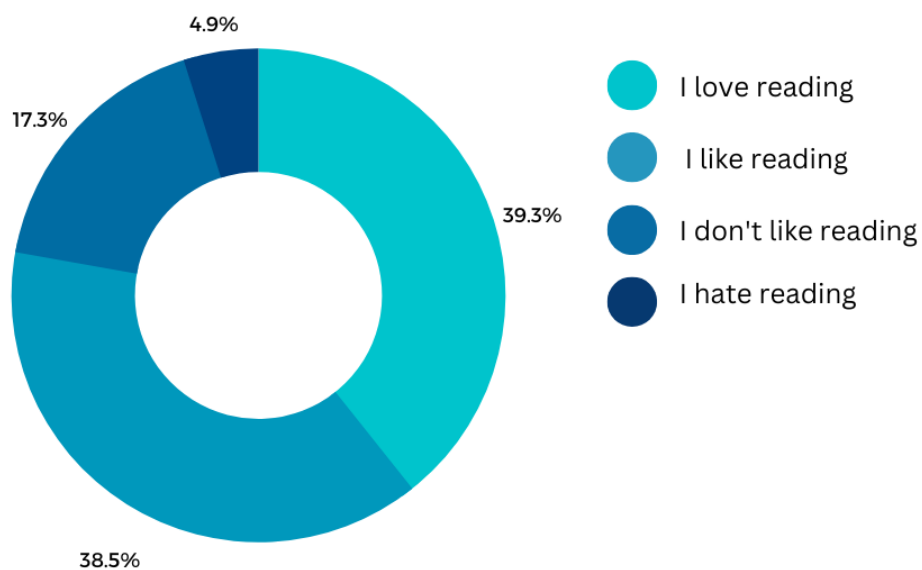
Ύστερα για την εξασφάλιση του διεθνούς χαρακτήρα της έρευνας, τέθηκε ερώτηση που αφορά την ήπειρο διαμονής των ερωτηθέντων. Στις απαντήσεις εκτός από τις ηπείρους υπήρχε δυνατότητα οι ερωτηθέντες να δηλώσουν ως τόπο διαμονής την Ελλάδα. Αυτό έγινε για να ξεχωρίσουμε την Ελλάδα από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και να συγκρίνουμε στο τέλος, τις διάφορες ελλείψεις των Δημοτικών Βιβλιοθηκών της χώρας μας. Οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώθηκαν από άτομα που διαμένουν σε χώρες της Ευρώπης, με ποσοστό **27.4%**. Στη συνέχεια, με ποσοστό **24.3%** βρέθηκε η Ελλάδα και ακολούθησαν η Αμερική, Ασία, Αφρική και Αυστραλία με ποσοστά **22.3%**, **11.4%**, **7.3%** και **7.3%** αντίστοιχα όπως φαίνεται και στο Σχήμα 2.

Σχήμα 2. Πού μένετε;

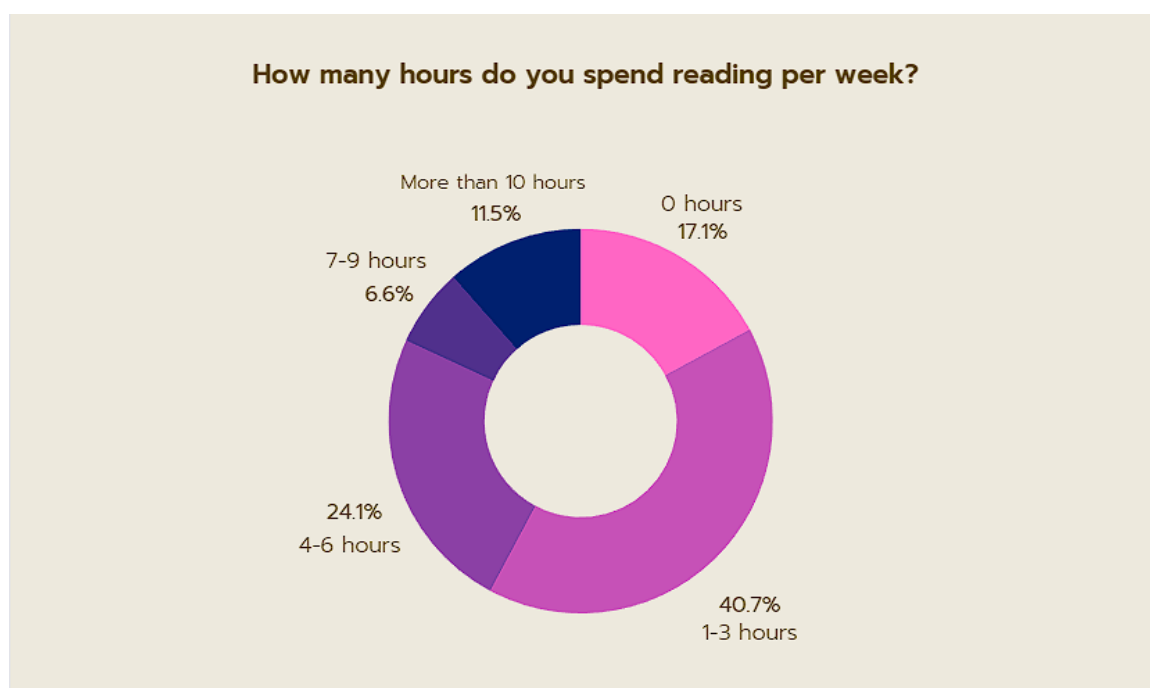
Η έρευνα που έγινε με σκοπό την εκπόνηση της παρούσας εργασίας έδειξε πως σίγουρα υπάρχουν περισσότεροι βιβλιόφιλοι ανάμεσα μας που εκτιμούν τη συντροφιά ενός βιβλίου παρά άτομα που δεν έχουν καμία σχέση με την ανάγνωση τους.

Do you like reading?

Σχήμα 3. Σας αρέσει το διάβασμα;

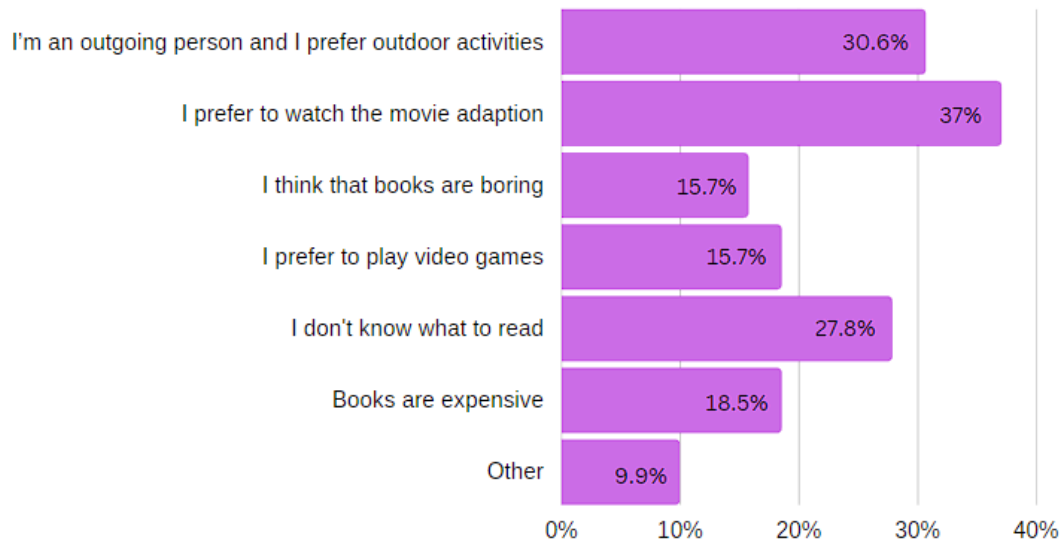
Το **77.8%** των ερωτηθέντων λατρεύει το διάβασμα και αφιερώνει αρκετές ώρες την εβδομάδα σε αυτό. Τα αποτελέσματα μπορούν να χαρακτηριστούν θετικά καθώς υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις ανθρώπων που αφιερώνουν στην ανάγνωση βιβλίων πάνω από 7 ώρες την εβδομάδα αλλά σίγουρα υπάρχει και ένα ποσοστό των **22,2%** που δεν έχουν καλή σχέση με τα βιβλία και προτιμούν να αφιερώσουν τον ελεύθερο τους χρόνο σε κάτι διαφορετικό.

Σχήμα 4. Πόσες ώρες αφιερώνετε την εβδομάδα στην ανάγνωση;

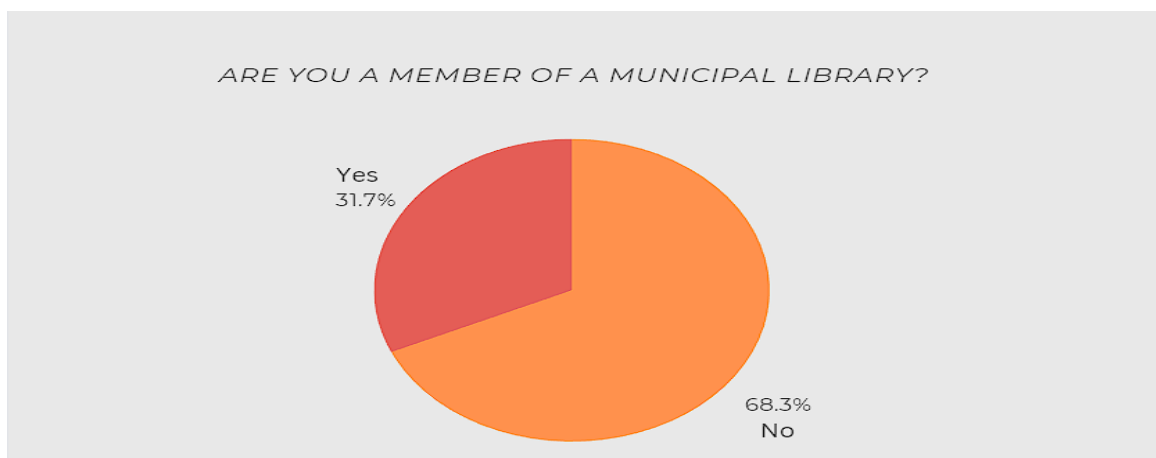
Όπως ειπώθηκε πρωτίτερα, ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων δεν διαβάζει βιβλία. Η έρευνα έδειξε ότι το **37%** των ατόμων προτιμάει να δει τη διασκευή του έργου στην τηλεόραση και το **30.6%** να κάνει δραστηριότητες στη φύση όπως μια βόλτα. Ύστερα, υπάρχουν και αυτοί που προτιμούν να περάσουν την ώρα τους με βιντεοπαιχνίδια και κάποιοι που θεωρούν τα βιβλία βαρετά ή ακριβά. Αρκετά άτομα απάντησαν κιόλας ότι είναι υπερβολικά απασχολημένοι μέσα στην ημέρα τους και δεν μπορούν να βρουν ελεύθερο χρόνο για ανάγνωση ή δεν μπορούν να συγκεντρωθούν λόγω του καθημερινού άγχους ή του περιβάλλοντος στο οποίο ζουν.

If you do not like reading, can you explain why?

Σχήμα 5. Αν δεν σας αρέσει η ανάγνωση, μπορείτε να εξηγήσετε γιατί;

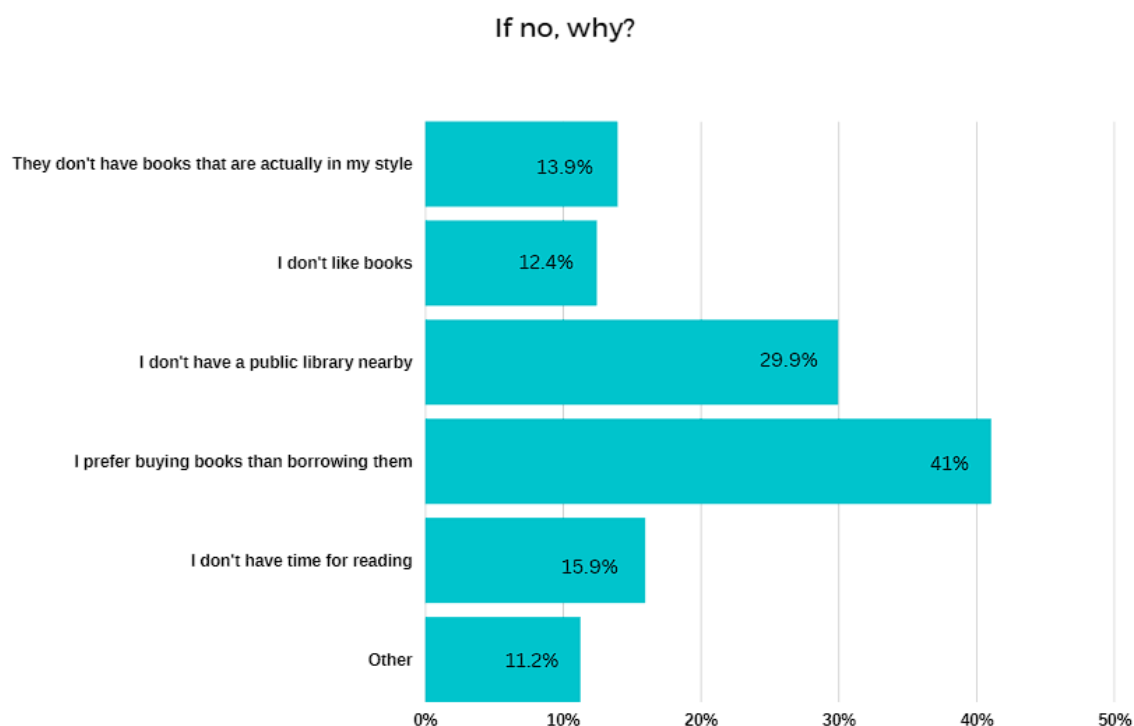
Αφού εξετάστηκαν οι αναγνωστικές συνήθειες των ερωτηθέντων, έγιναν ερωτήσεις σχετικά με το αν είναι μέλη Δημοτικών βιβλιοθηκών. Δυστυχώς, πολλά άτομα δεν ήξεραν να διαχωρίσουν την ακαδημαϊκή από τη Δημόσια και Δημοτική Βιβλιοθήκη και αυτό φάνηκε όταν έπρεπε να απαντήσουν σε ποια βιβλιοθήκη είναι μέλη. Αυτό που με βοήθησε παραπάνω στην έρευνα είναι ότι ανάμεσα σε όλες τις απαντήσεις σίγουρα ξεχώρισαν και κάποιες Δημοτικές Βιβλιοθήκες, όπως η Setagaya Municipal Library η οποία αναλύθηκε παραπάνω ([Κεφάλαιο 4.3.1.2](#)).

Σχήμα 6. Είστε μέλος κάποιας Δημοτικής Βιβλιοθήκης;

Το **31.7%** είναι αποθαρρυντικό ποσοστό συγκριτικά με το **68.3%**. Οι λόγοι που απομακρύνουν τους ανθρώπους από τις βιβλιοθήκες, σύμφωνα με τις απαντήσεις, είναι πρώτα από όλα η ίδια η συλλογή που πολλές φορές δεν περιέχει φρέσκο και δημοφιλές υλικό και η αδιαφορία για την ανάγνωση. Το μεγαλύτερο ποσοστό, παρ' όλα αυτά, των ερωτηθέντων απάντησε πως αυτό που τους αποθαρρύνει είναι η απόσταση από τη βιβλιοθήκη (**29.9%**) αλλά και το γεγονός ότι προτιμούν να αγοράσουν τα βιβλία παρά να τα δανειστούν (**23.9%**). Οι εθελοντές που απάντησαν στην έρευνα είχαν και τη δυνατότητα να υποβάλλουν τις δικές τους απαντήσεις, σχετικά με το τι τους αποθαρρύνει από την εγγραφή τους, από τις οποίες ξεχώρισαν:

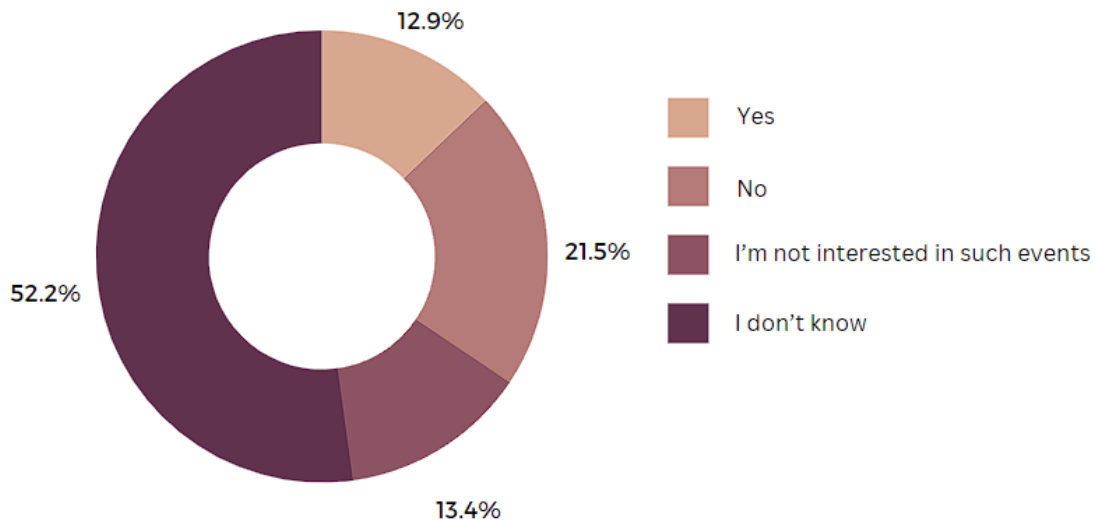
- Κάποιοι προτιμούν να δανειστούν βιβλία από φίλους
- Δεν υπάρχει υλικό στις βιβλιοθήκες για άτομα με οπτική αναπηρία
- Μερικές βιβλιοθήκες δεν επιτρέπουν τον δανεισμό
- Η συνδρομή είναι υπερβολικά ακριβή
- Η εξάπλωση του Covid-19 και ο φόβος μετάδοσης του
- Αρκετοί προτιμούν τα e-books από τα έντυπα βιβλία

Σχήμα 7. Αν δεν είστε μέλη, γιατί;

Μετάπειτα θεωρήθηκε σημαντικό να δοθεί ο ορισμός της φιλιαναγνωσίας για να μπορούν να δοθούν οι αναγκαίες απαντήσεις που θα αφορούν τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας.

Is your library organizing any reading programs?

Σχήμα 8. Οργανώνει η βιβλιοθήκη σας προγράμματα φιλιαναγνωσίας;

Από το παραπάνω σχήμα φαίνεται πως οι περισσότεροι εθελοντές δεν γνωρίζουν αν η βιβλιοθήκη στην οποία είναι μέλη διεξάγει κάποια προγράμματα (52.2%). Αυτό ίσως οφείλεται στην ελλιπή διαφήμιση του συγκεκριμένου γεγονότος από τη βιβλιοθήκη αλλά και από την αδιαφορία των ίδιων να αναζητήσουν μόνοι τους τη συγκεκριμένη πληροφορία. Παράδειγμα προς μίμηση σίγουρα δεν αποτελούν οι βιβλιοθήκες οι οποίες δεν διεξάγουν δράσεις (21.5%) διότι με αυτόν τον τρόπο χάνουν τη δυνατότητα να προσελκύσουν κόσμο.

Το 12.9% των ατόμων που απάντησαν «Ναι» στην προηγούμενη ερώτηση, έπρεπε να περιγράψει με δικά του λόγια την προσπάθεια της βιβλιοθήκης στην προώθηση της φιλιαναγνωσίας.

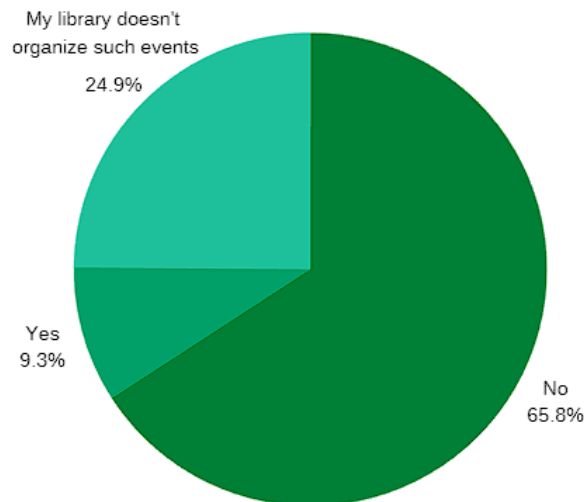
Πίνακας 1. Μπορείτε να εξηγήσετε τι κάνει η βιβλιοθήκη για να προωθήσει τη φιλιαναγνωσία;

<i>If yes, can you describe exactly what it does to promote literacy?</i>
Themes or theatrical performances and doing cosplay and dressing like your favorite character or book presentations.
Crafts for younger kids with literary themes, reading challenges in the summer which you can get prizes for
An example of one is the summer reading challenges, which encourages kids to read by having a card that they fill out, and then over summer they need to read six books, and as they do so they get prizes such as stickers and bookmarks
Events and a monthly reading club.
It has several book clubs such as general book club, romance, YA, senior, manga and anime and a club for parents with babies. It has writing workshops for children and maybe adults not sure. Has children and adult story time and children's craft. Finally, it has games and trivia events about books and events for some specific books with the author.
Reading programs where you win prizes like chocolate bars, cups and computers
The physical library has always held reading challenges and summer reading programs and the like
there are book clubs, crafts for teens, children and adults-also summer/winter reading programs with prizes
We have book clubs, literary themed activities and programs for children and adults, and story times
Mainly events for kids, working with schools, mostly kindergarten and primary schools
Sometimes there are events where during a period of months readers are given a set of books to read from local writers and at the end, we sit for a quiz competing for prize.
Mostly either comps or classes/group readings
Annual book fair and organize clubs that analyzes books
Meeting with authors
Summer programs/contests with prizes
Book Clubs
Promote events that convince more people to attend the library programs and read

highlight popular books, reading clubs
They put on puppet shows for the kids
Children and adults reading programs with prizes
Book presentations and authors meetings, thematic events and book clubs
Theatrical events and crafts for kids in my age. Meetings and book clubs too. games and trivia events and Book presentations
Puppet shows for the kids, book competition with prizes
Senior Center Book Group
Book Sale, film and book discussions, Genre Book Group
Usually, I participate in book clubs but I attend events for kindergarten kids with my little boy
Group talks about books, books adaptation, authors etc.
The library provides us with all kind of books and you can find there so many appealing titles and organizes book talks for all ages
I visit the library with my grandchildren and I attend with them classes where they can do crafts with their parents, read books etc.
Great variety of books, magazines and child's sessions with crafts and puppet shows
Library offers a lot of books about history of Rwanda that you won't find anywhere. Ton of books but you must pay a membership fee. Sometimes they're organizing events for local kids and seniors
Library have a great collection of books and magazine but also of movies and music and is organizing movie events, book talks etc.
I'm a lonely 82 years old guy and I attend classes for seniors to have fun with people in my age talking about books and other stuff. Library gave me the opportunity to meet new people after my wife died.
Activities for children, the rest I don't know because the events are in a language other than my native language and too hard for me to join.

Η πιο σημαντική ερώτηση, όμως, που κλήθηκαν να απαντήσουν οι ερωτηθέντες ήταν για το αν συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας. Μόνο το **9.3%** συμμετείχε σε κάποια δράση, το **65.9%** δήλωσε πως δεν πήρε μέρος και το **24.9%** πως η βιβλιοθήκη δεν διοργανώνει δράσεις προώθησης της φιλιαναγνωσίας.

Do you take part in those events?

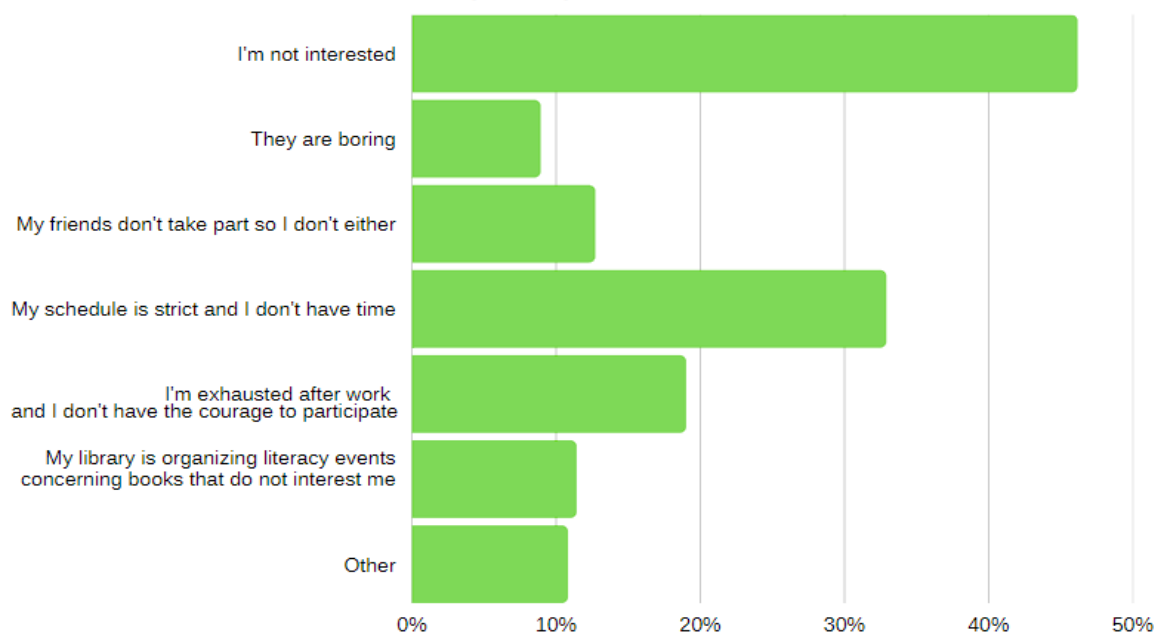

Σχήμα 9. Πήρατε μέρος σε κάποιο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας;

Το **65.9%** που δήλωσε ότι δεν παίρνει μέρος σε προγράμματα φιλιαναγνωσίας πιστεύει πως οι δράσεις αυτές είναι είτε βαρετές (**8.9%**), είτε έχει ένα γεμάτο πρόγραμμα και καθόλου ελεύθερο χρόνο (**32.9%**), είτε απλά δεν ενδιαφέρεται (**46.2%**). Εκτός από αυτές τις απαντήσεις οι ερωτηθέντες μπορούσαν να προσθέσουν τη δική τους άποψη και μερικοί από τους λόγους που σίγουρα ξεχώρισαν είναι:

- Ο ηλικιακός περιορισμός των δράσεων που απευθύνονται κυρίως σε μικρότερες ηλικίες
- Η απόσταση από τη βιβλιοθήκη
- Η πανδημία και τα μέτρα προστασίας κατά του Covid-19
- Οι ώρες διοργάνωσης και οι ημέρες

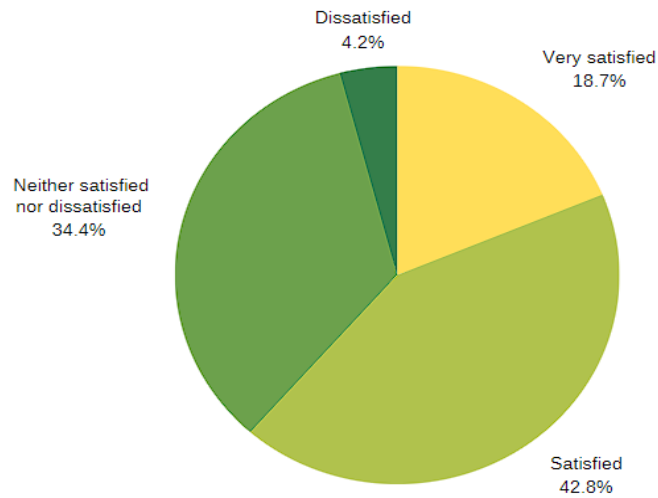
If you answered no but your library organize literacy events, why haven't you participated?

Σχήμα 10. Γιατί δεν συμμετείχατε στις δράσεις φιλαναγνωσίας της Βιβλιοθήκης;

Τέλος, το **9.3%** που πήρε μέρος σε κάποιο πρόγραμμα φιλαναγνωσίας έπρεπε να αρχικά να περιγράψει κατά πόσο ικανοποιημένο ήταν με την εμπειρία αυτή. Το μεγαλύτερο ποσοστό που έφτασε τα **43.2%** δήλωσε ικανοποιημένο και το **18.9%** αρκετά ικανοποιημένο. Μόνο 3 άτομα ισχυρίστηκαν πως δεν τους άρεσε η συγκεκριμένη εμπειρία και το **34.7%** δεν έμεινε ούτε ικανοποιημένο ούτε απογοητευμένο όπως φαίνεται στο Σχήμα 11.

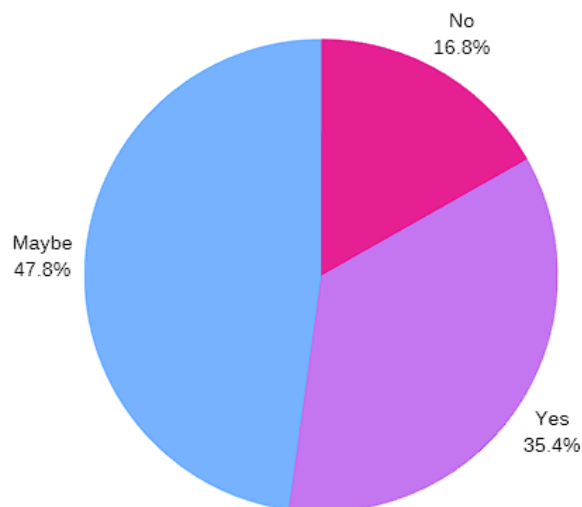
If you took part at least one time in such an event how satisfied you were?

Σχήμα 11. Αν πήρατε μέρος έστω μια φορά σε μια δράση φιλιανγνωσίας, πόσο ικανοποιημένος νιώσατε;

Σημαντικό θεωρήθηκε να δούμε αν τελικά τα προγράμματα αυτά ενδυνάμωσαν τις σχέσεις των ανθρώπων με το βιβλίο. Οι περισσότεροι πιστεύουν πως η σχέση τους με το βιβλίο παρέμεινε αμετάβλητη (**16.8%**), το **35.4%** πιστεύει πως ο δεσμός το βιβλίο μετά την εμπειρία αυτή ήταν πιο ισχυρός αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό δηλώνει ότι δεν είναι σίγουρο για τα συναισθήματά του (**47.8%**).

Did it strengthen the bond between you and the books?

Σχήμα 12. Η εμπειρία αυτή ενδυνάμωσε τη σχέση σας με τα βιβλία;

Κλείνοντας, οι ερωτηθέντες που πήραν μέρος σε κάποιο πρόγραμμα φιλαναγνωσίας, περιέγραψαν την εμπειρία που είχαν. Όλες οι απαντήσεις τους συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2. Μπορείτε να περιγράψετε την εμπειρία σας με λίγα λόγια;

<i>Can you describe your experience in few words?</i>
Boring, lame, waste of time
Fun but weird
Listening a person reading a book loud with some actress behavior and having cosplay too is awesome
Good, enjoyable
It was nice. We talked about Fahrenheit 451 and the presenter is a poet.
It helped me broaden my genre appreciation
I was already hooked on books long ago so the current encouraged is pointless for me
I participated in a summer reading program one year when I was visiting near the library. I was pretty young, so I don't remember it that well.
I used to participate almost weekly when i was in middle school, but i only do the summer reading program bow
Magical
I brought my nephew to the library for a reading of one of the children's books. It was very engaging, and at the end, we got to take home little souvenirs
Met wonderful people who love reading
It was a nice social event, meeting people with same interests
Very interesting and moving
I think so I never read some genres of books in three book clubs before so was introduce to a new category of books.
I haven't been in literacy event.
Rather dull, was not in tune with target demographic

Low energy
It was great to meet other readers even if was a virtual event
I attended a book club and I liked talking about books with other readers
I felt stressed to read a book in a certain amount of time instead of at my own pace
Craft event at library. Made me more interested in library, but not reading
I also felt more connected with other book fans thus developed a sense of community.
Met new people who became my best friends
I had the chance to meet one of my favorite authors and take an autograph. It was one of the best days in my life
It is good sometimes to talk with people about good books in times when you don't have someone close to you to share the experience
It allows me to explore different genres
I have the chance to talk about books with people at my age and have proper book talks with people who actually love books like me
I found really cheap books when attending the book sale and i really enjoy our book meetings, I found a lot of new friends
I love going to the library, it strengthens the bond between me and my grandchildren and the bond between me and books
I couldn't understand enough to get the experience I wanted out of the event. I wish they had events in English or French

5.2 Συμπεράσματα

Μέσα από την παρουσίαση των προγραμμάτων και δράσεων που διεξάγονται στις βιβλιοθήκες, έγιναν φανερά κάποια προβλήματα και ελλείψεις όσον αφορά τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας. Αν συγκρίνουμε τις βιβλιοθήκες του εξωτερικού με αυτές της Ελλάδας διαπιστώνουμε πως διοργανώνονται εκδηλώσεις κυρίως για τις μικρές ηλικίες. Είναι σημαντικό, λοιπόν, στο πρόγραμμα να συμπεριληφθούν δράσεις

για τους ενήλικες και για τους ηλικιωμένους για να περάσουν ποιοτικά τον ελεύθερο τους χρόνο, να αποκτήσουν εμπειρίες και να κοινωνικοποιηθούν. Μια ακόμα λύση αποτελεί η πραγματοποίηση δράσεων για όλη την οικογένεια.

Στη συνέχεια, λίγες είναι οι Δημοτικές βιβλιοθήκες της Ελλάδας στις οποίες λειτουργούν λέσχες βιβλίων, πόσο μάλλον για την ενήλικη κοινότητα αναγνωστών. Από την άλλη, αρκετοί εκδοτικοί οίκοι (όπως οι εκδόσεις Μεταίχμιο) ίδρυσαν διαδικτυακές λέσχες ανάγνωσης προωθώντας την ανάγνωση. Θεωρείται αναγκαίο οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας, ειδικά σε απομακρυσμένες περιοχές, να πάρουν την πρωτοβουλία και να ιδρύσουν λέσχες για να προσελκύσουν τους βιβλιόφιλους αλλά και να ενθαρρύνουν τους μη-αναγνώστες να δώσουν μια ευκαιρία στα βιβλία.

Από τα παραπάνω, επιπλέον, μπορούμε να συμπεράνουμε πως πολλές δράσεις των Δημοτικών Βιβλιοθηκών της χώρας μας δεν έχουν ψυχή ούτε βάθος. Κατά κύριο λόγο, τα προγράμματα περιλαμβάνουν εκθέσεις, παρουσιάσεις και εργαστήρια για τα παιδιά με θέματα που ανακυκλώνονται συνεχώς. Αυτό που λείπει από τους βιβλιοθηκονόμους στις μέρες μας είναι η φαντασία, η δημιουργικότητα και η κατανόηση των αναγκών της κοινότητας. Λείπουν οι ομιλίες που ενημερώνουν για σοβαρά ζητήματα που πλήττουν την κοινωνία και δίνεται μεγαλύτερη βάση στο παρελθόν παρά στο μέλλον.

Τέλος, οι Δημοτικές Βιβλιοθήκες σίγουρα θα προσέλκυαν περισσότερο κόσμο αν έπαιρναν μεγαλύτερη χρηματοδότηση από το κράτος, εκσυγχρονίζοντας έτσι τις υποδομές και ανανεώνοντας τις συλλογές. Εντούτοις, προσπαθούν γερά να προσφέρουν τις υπηρεσίες στους πολίτες, με τα μέσα που διαθέτουν.

Ανέκαθεν, η βιβλιοθήκη ήδη από την αρχαιότητα είχε μεγάλη αξία για την κοινωνία και το έργο της με τα χρόνια έγινε πιο σημαντικό. Η βιβλιοθήκη δεν αποτελεί μόνο κέντρο γνώσης και πληροφόρησης αλλά όπως είδαμε και παραπάνω είναι κέντρο ψυχαγωγίας, κοινωνικοποίησης, εκπαίδευσης ενώ το βιβλίο θεραπεύει τον νου και την ψυχή. Οι στόχοι της πτυχιακής εκπληρώθηκαν αναδεικνύοντας το έργο των βιβλιοθηκών αλλά και την αναγκαιότητα της ενσωμάτωσης αναγνωστικών συνηθειών στις ζωές των ανθρώπων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Βιβλία, πρακτικά συνεδρίων και άρθρα

- Ασκούνης Α., Κανταρτζής Σ., Καραβά Χ., ... Αρναούτη, Ε. (2019). *Η συμβολή των Πανεπιστημίων και της τυπογραφίας στη διάδοση του αναγεννησιακού πνεύματος και τη δημιουργία του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού*. Πρότυπο ΓΕ.Λ. Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης. <https://tinyurl.com/2s3xrn2w>
- Γιάνναρου, Λ. (2021). *Τρίτη ηλικία: Όταν η ανάγνωση γίνεται πιο εύκολη και απολαυστική*. Η Καθημερινή. <https://www.kathimerini.gr/society/561635227/triti-ilikia-otan-i-anagnosi-ginetai-pio-eykoli-kai-apolaystiki/>.
- Καφίρη, Κ. (2001). *Γυναίκα και Κοινωνική Πολιτική*. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας. https://www.kethi.gr/sites/172_GYNAIKES_KOINONIKI_POLITIKI.pdf. [Προσπελάστηκε 4/2/2022].
- Κορκίδη, Μ. (2003). *Ο ρόλος των δημοτικών βιβλιοθηκών και η προσφορά τους στην τοπική κοινωνία: το παράδειγμα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Δήμου Κερατσινίου* [Πτυχιακή εργασία]. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. <http://hdl.handle.net/10797/11136>. [Προσπελάστηκε: 28/4/2022].
- Κατζηαντωνίου, Ν. (2021). *Ποιος έβαλε φωτιά στο βιβλίο του Τριβιζά; Η Εφημερίδα των Συντακτών*. https://www.efsyn.gr/tehnese/ekdoseis-biblia/323586_poiios-ebale-fotia-sto-biblio-toy-tribiza. [Προσπελάστηκε: 13/9/2022].
- Adams, C. (2021). *A traveling Black women's library finds a home*. NBC News. <https://www.nbcnews.com/news/nbcblk/traveling-black-women-s-library-finds-home-n1261748>. [Προσπελάστηκε 1/5/2022].
- Andrews, E. (2018). *8 Legendary Ancient Libraries: Get the facts on eight of the most magnificent libraries of the ancient world*. History. <https://www.history.com/news/8-impressive-ancient-libraries>
- Baker, L., Scher, D και Mackler, K. (1997). Home and Family Influences on Motivations for Reading. *Educational Psychologist*, 32(2), 69-82. https://doi.org/10.1207/s15326985ep3202_2.

- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2014). *Parchment*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/parchment>.
- Carvajal, G. (2018). *Cómo la biblioteca personal de Aristóteles llegó a Roma, casi 300 años después de su Muerte*. LBV Magazine Cultural Independiente. <https://www.labrujulaverde.com/2018/09/como-la-biblioteca-personal-de-aristoteles-llego-a-roma-casi-300-anos-despues-de-su-muerte>
- Clayton, E. (χ.χ.). *Where did writing begin?* British Library. <https://www.bl.uk/history-of-writing/articles/where-did-writing-begin>.
- Davies, M. (1996). *The Gutenberg Bible*. British Library.
- Fancourt, D. και Steptoe, A. (2019). Television viewing and cognitive decline in older age: findings from the English Longitudinal Study of Ageing. *Scientific Reports*, 9. <https://doi.org/10.1038/s41598-019-39354-4>.
- Febvre, L. και Martin H. J. (1997). *The Coming of the Book: The Impact of Printing 1450–1800*. Verso.
- Hargrave, A. και Sénéchal, M. (2000) A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: the benefits of regular reading and dialogic reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(1), 75-90. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(99\)00038-1](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(99)00038-1).
- Hoff, G. (2015). The Visual Narrative: Kids, Comic Books, and Creativity. *Art Education*, 35(2), 20-23. <https://doi.org/10.1080/00043125.1982.11654072>.
- Hyeun - Sook, L. (2012). *Korean National Strategy for Library Development and Reading Promotion for Children and Young Adults* [Πρακτικά συνεδρίων]. Literacy and Reading Section with National Libraries, Seoul, Republic of Korea. <https://www.ifla.org/past-wlic/2011/114-lee-en.pdf>. [Προσπελάστηκε 1/7/2022].
- International Federation of Library Associations and Institutions. (2005). *Beacons of the Information Society: The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning*. <https://www.ifla.org/publications/beacons-of-the-information-society-the-alexandria-proclamation-on-information-literacy-and-lifelong-learning/>
- Lankes D. R. (2012). *Expect More: Demanding Better Libraries For Today's Complex World*. CreateSpace.

- Lesky, A. (1981). *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας*. Κυριακίδη.
- Lyons, M. (2011). *Books: a living history*. Getty Publications.
- Naga, M. και Hkawng, Z. (2018). *Impact of Information Literacy on Reading Habits of Students: A Study of Eastern Theological College of Jorhat in India* [Πρακτικά συνεδρίων]. International Conference on Social Sciences and Management, Kyoto, Japan. <http://hdl.handle.net/10603/217088>.
- Nicholls, R. (2004). *Curiosities of Greater Manchester*. Sutton Publishing.
- Ochoa, W., Reich, S. και Díaz, G. (2021). A Randomized Control Trial of Using Baby Books to Reduce New Mothers' Feelings of Stress and Depression. *Maternal and Child Health Journal*, 25(10), 1615-1625. <https://doi.org/10.1007/s10995-021-03200-9>.
- Ollé, J. (1979). *Library History*. Clive Bingley.
- Vaughan, D. (2021). *A Brief History of Libraries*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/story/a-brief-history-of-libraries>.

Οπτικοακουστικό υλικό και διαγράμματα

- Chandlers, J. (2017). *Music Library* [φωτογραφία]. Flickr. <https://www.flickr.com/photos/135302410@N02/35011853472>.
[Προσπελάστηκε: 22/6/2022].
- Gutenberg, J. (1455). *Gutenberg Bible*. Wikimedia Commons. [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Gutenberg_bible_Old Testament_Epistle_of_St_Jerome.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Gutenberg_bible_Old_Testament_Epistle_of_St_Jerome.jpg).
- Indianapolis Public Library. [IndyPL]. (2010, Απρίλιος 19) *Neil Gaiman on Libraries*. [Βίντεο]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=uH-sR1uCQ6g>.
[Προσπελάστηκε: 15/3/2022]
- Kevo, J. (2009). *Summit Book Club* [φωτογραφία]. Flickr. https://www.flickr.com/photos/jose_kevo/3343062418. [Προσπελάστηκε: 3/6/2022].
- Richter, F. (2021). E-Books Still No Match for Printed Books. *Statista*. <https://www.statista.com/chart/24709/e-book-and-printed-book-penetration/>.
[Προσπελάστηκε: 3/7/2022].

South Carolina State Library. (2014). Read-In 2014 [φωτογραφία]. Flickr. <https://www.flickr.com/photos/scsl/13762062605/in/photostream/>.

Vysotsky. (2015). Reading room, Porto Public Library [φωτογραφία]. Wikimedia Commons. <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=42392454>.

Ιστότοποι

American Academy of Child & Adolescent Psychiatry. (2020). *Screen Time and Children*. https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-And-Watching-TV-054.aspx. [Προσπελάστηκε 22/6/2022]

Bertot, J. και Palmer, K. (χ.χ.). *U.S. Public Libraries Provide Access to Computers, the Internet, and Technology Training*. Bill & Melinda Gates Foundation. <https://tinyurl.com/2p9z5kba>.

British Circulating Libraries. (χ.χ.). *British Circulating Libraries: 1725-1966*. <http://britishcirculatinglibraries.weebly.com/history.html>.

Canadian Federation of Library Associations. (2019). *Statement on Intellectual Freedom and Libraries*. <https://cfla-fcab.ca/en/guidelines-and-position-papers/statement-on-intellectual-freedom-and-libraries/>. [Προσπελάστηκε 1/5/2022].

Center for Disease Control and Prevention. (2022). *Data and Statistics on Children's Mental Health*. <https://www.cdc.gov/childrensmentalhealth/data.html>. [Προσπελάστηκε: 18/04/2022].

European Commission. (χ.χ.). *FINFO - Multilingual Advice Service*. https://ec.europa.eu/migrant-integration/integration-practice/finfo-multilingual-advice-service_en. [Προσπελάστηκε: 13/9/2022].

Save the Children. (χ.χ.). *Children's Literacy Programs*. <https://www.savethechildren.org/us/what-we-do/education/literacy-boost>.

SCL Health. (2019). *Why It's Time to Ditch the Phone Before Bed*. <https://www.sclhealth.org/blog/2019/09/why-it-is-time-to-ditch-the-phone-before-bed/>.

UNHCR. (χ.χ.). *Mediterranean Situation*. Operational Data Portal Refugee Situations. <https://data.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>.

- United Nations. (χ.χ.). *Drug Use*. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/statistics/drug-use.html>.
- United States Holocaust Memorial Museum. (χ.χ.). *Book Burning*. Holocaust Encyclopedia. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/book-burning>.
- Wheelwright, T. (2022). *2022 Cell Phone Usage Statistics: How Obsessed Are We?* Reviews.org. <https://www.reviews.org/mobile/cell-phone-addiction/>.
[Προσπελάστηκε: 17/4/2022].
- Whitney Center. (2022). *Psychological Benefits of Socialization for Aging Adults*. <https://www.whitneycenter.com/psychological-benefits-of-socialization-for-aging-adults/>.
- World Population Review. (2022). *Literacy Rate by Country 2022*. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/literacy-rate-by-country>.

Πρόσθετη Βιβλιογραφία

Βιβλία, πρακτικά συνεδρίων και άρθρα

Μαστρογιάννη, Κ. (2020). *Οι βιβλιοθήκες στη σύγχρονη εποχή: ο κοινωνικός τους ρόλος και η προσφορά τους σε πρόσφυγες και σε μετανάστες* [Πτυχιακή εργασία]. Πανεπιστήμιο Πατρών. <https://tinyurl.com/2γxu9wdj>.

Τζέτζη, Χ. (2019). *Η φιλιανγνωσία στην προσχολική εκπαίδευση: απόψεις, δραστηριότητες και πρακτικές των εκπαιδευτικών στα νηπιαγωγεία της Ρόδου* [Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία]. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. <https://tinyurl.com/34h4v7kx>. [Προσπελάστηκε: 2/1/2022].

Au, K. (2001). The Professional Library: Reading Programs. *The Reading Teacher*, 54(8), 758–760. <https://www.jstor.org/stable/20204990>.

Balson, S. (2019). *UNICEF Lebanon and ASSABIL - On the road with Kotobus for the rights of every child*. UNICEF. <https://www.unicef.org/lebanon/stories/unicef-kotobus>.

Casson, L. (2001). *Libraries in the ancient world*. Yale University Press.

International Federation of Library Associations and Institutions. (2017). *Libraries and the Cultural Rights of Women*. [Πρακτικά συνεδρίων]. Women, Information and Libraries Special Interest Group Satellite Conference, Bratislava, Slovakia. https://www.ifla.org/libraries-development/libraries_and_womens_rights.pdf.

Lerner, F. (2009). *The Story of Libraries: From the Invention of Writing to the Computer Age*. Bloomsbury.

Murray, S. (2009). *The Library: An Illustrated History*. Skyhorse Publishing.

Trombetta, S. (χ.χ). *7 Reasons Libraries Are Essential, Now More Than Ever*. <https://waylandlibrary.org/wp-content/uploads/2017/01/7-Reasons-Libraries-Are-Essential.pdf>.

Ιστότοποι

Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτήρια “Ο Πλάτων”. (χ.χ.). *Προγράμματα και δράσεις*.
<https://library.platon.gr/programs/>.

Κοινωφελές Ίδρυμα Μιχαήλ Ν. Στασινόπουλος Βιοχάλκο. (2018-2022). *Προγράμματα φιλαναγνωσίας*. <https://msvf.gr/el/vivliothiki/programma-filanagnosias/>

Μπινιάρης, Π. (2016). *Η βιβλιοφιλία και η ένταξη των βιβλίων στην καθημερινότητα των παιδιών*. <https://www.nakasbookhouse.gr/content/i-vivliofilia-kai-i-entaxi-ton-vivlion-stin-kathimerinotita-ton-paidion>. [Προσπελάστηκε: 30/7/22]

Φρίξος, Μ. (2017). Διδακτικές προσεγγίσεις προώθησης της φιλαναγνωσίας μέσα από τη διαθεματικότητα των διδακτικών αντικειμένων της μέσης εκπαίδευσης. https://archeia.moec.gov.cy/mc/311/ergastirio_didaktikes_prosengiseis_proothisis_tis_filanagnosias.pdf. [Προσπελάστηκε: 25/7/2022].

American Library Association. (χ.χ.) *Equity, Diversity, and Inclusion*.
<https://www.ala.org/advocacy/diversity>. [Προσπελάστηκε: 12/4/2022]

Επίσημες σελίδες βιβλιοθηκών

Η επίσημη σελίδα της Αισχύλειος Δημοτικής Βιβλιοθήκης: <https://pakppa.gr/>

Η επίσημη σελίδα της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης: <http://www.vikelaiia.gr/>

Η επίσημη σελίδα της Savonlinna Municipal Library: <https://www.savonlinna.fi>

Η επίσημη σελίδα της Dongjak Municipal Library: <https://dilib.sen.go.kr/dilib/>

Η επίσημη σελίδα της Setegaya Municipal Library: <https://libweb.city.setagaya.tokyo>

Η επίσημη σελίδα των Beirut Municipal Public Libraries: <https://assabil.com/beirut-municipal-public-libraries/>

Η επίσημη σελίδα της Peace River Municipal Library: <https://www.prmlibrary.ab.ca/>

Η επίσημη σελίδα της Sylvan Lake Municipal Library: <https://sylvanlibrary.prl.ab.ca/>

Η επίσημη σελίδα της Kiama Municipal Library: <https://library.kiama.nsw.gov.au/Home>

Η επίσημη σελίδα των Fraser Coast Libraries: <https://www.frasercoast.qld.gov.au/libraries>

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης των βιβλιοθηκών

Το Facebook της Κεντρικής Δημοτικής Βιβλιοθήκης Θεσσαλονίκης:

<https://www.facebook.com/kentrikivivliothikithessalonikis>

Το Facebook της Αισχύλειος Δημοτικής Βιβλιοθήκης:

<https://www.facebook.com/vivliothikielefsinas/>

Το Facebook της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης:

<https://www.facebook.com/VikelaiLibrary>

Το Facebook της Δημοτικής Βιβλιοθήκης La Elipa

<https://www.facebook.com/bpmLaElipa/>

Το Facebook της Δημόσιας Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Πόρτο

<https://m.facebook.com/profile.php?id=124187634292470>

Το Facebook της Peace River Municipal Library:

<https://www.facebook.com/peacrivermunicipallibrary/>

Το Facebook της Sylvan Lake Municipal Library:

<https://www.facebook.com/SylvanLakeMunicipalLibrary/>

Το Facebook της Sterling Municipal Library:

<https://www.facebook.com/baytownlibrary/>

Το Facebook των Ethekwini Municipal Libraries:

<https://www.facebook.com/pages/Ethekwini-Libraries>

Το Facebook της Kiama Municipal Library:

<https://www.facebook.com/kiamalibraryservice/>

Παράρτημα

Το ερωτηματολόγιο:

Reading programs in Municipal Libraries

Ερώτηση 1: How old are you?

- Under 18
- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-65
- Above 65

Ερώτηση 2: Where do you live?

- America
- Europe
- Africa
- Asia
- Oceania
- Check if you are from Greece

Ερώτηση 3: Do you like reading?

- I love reading
- I like reading
- I don't like reading
- I hate reading

Ερώτηση 4: How many hours do you spend reading per week?

- 0
- 1-3
- 4-6
- 7-9
- 10+

Ερώτηση 5: If you do not like reading, can you explain why?

- I'm an outgoing person and I prefer outdoor activities
- I prefer to watch the movie adaption
- I think that books are boring
- I prefer to play video games
- I don't know what to read
- Books are expensive
- Other

Ερώτηση 6: Are you a member of a Municipal library?

- Yes
- No

Ερώτηση 7: If yes then you are a member of:

(Insert here the name or names of a public library you are member of.)

.....

Ερώτηση 8: If no, why?

- They don't have books that are actually in my style
- I don't like books
- I don't have a public library nearby
- I prefer buying books than borrowing them
- I don't have time for reading

Note: Reading programs are, programs that spread the love of reading books, comics, manga etc. Some examples are book clubs, crafts for kids with literary themes or theatrical performances that represent some scenes from the books, doing cosplay and dressing like your favorite character or book presentations.

Ερώτηση 9: Is your library organizing any reading programs? (For the meaning of the word reader development you can look above)

- Yes
- No
- I'm not interested in such events
- I don't know

Ερώτηση 10: If yes, can you describe exactly what it does to promote literacy?

.....

Ερώτηση 11: Do you take part in those events?

- Yes
- No
- My library doesn't organize such events

Ερώτηση 12: If you answered no but your library organize literacy events, why haven't you participated?

- I'm not interested
- They are boring
- My friends don't take part so I don't either
- My schedule is strict and I don't have time
- I'm exhausted after work and I don't have the courage to participate
- My library is organizing literacy events concerning books that do not interest me
- Other

Ερώτηση 13: If you took part at least one time in such an event how satisfied you where?

- Very satisfied
- Satisfied
- Neither satisfied nor dissatisfied
- Dissatisfied
- Very dissatisfied

Ερώτηση 14: If you were satisfied, did it strengthen the bond between you and the books?

- Yes
- No
- Maybe

Ερώτηση 15: Can you describe your experience in few words?

.....

Thank you for your time!